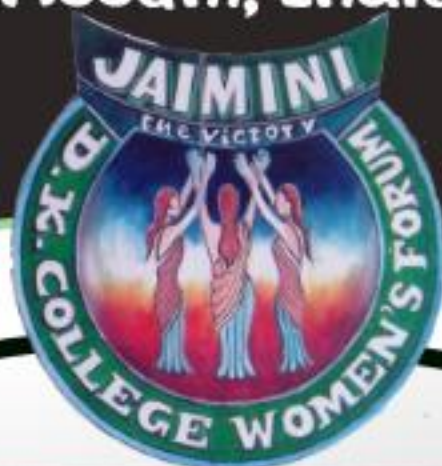

JAIMINI

Vol. I

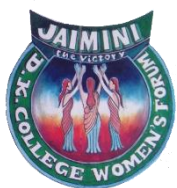
Online bilingual book of Women's Forum,
Dakshin Kamrup College, Mirza,
Assam, India

M
A
R
C
H

2
0
2
1

JAIMINI, VOL I

Published by:

Women's Forum, Dakshin Kamrup College, Mirza

ISBN No: - 978-81-922965-3-1

Editorial Board: -

Advisor

Dr. Nabajyoti Das, Principal, D.K.College, Mirza

Editor

Dr. Deepalee Das, HOD, Department of Zoology

President, Women's Forum, D.K.College

Dr. Jilmil Bora, HOD, Department of English

Secretary, Women's Forum, D.K.College

Mrs. Aparna Goswami, Asst. Prof, Department of English

Members:

Dr. Aditi Devi Choudhury, HOD, Department of Philosophy

Dr. Archana Mali, HOD, Department of Economics

Ms. Barnali Kalita, Guest Faculty, Department of Political Science

Cover Page Designer:

Dr. Deepalee Das, Editor
HOD, Department of Zoology

Cover Page Artist:

Ms. Chindrani Chinaki
B.A. 3rd Sem (Economics)

JAIMINI, VOL I

Women's Forum, Dakshin Kamrup College, Mirza

Online bilingual book with ISBN No1st year, Vol. I

Chief topic: "I am Generation Equality: Realizing Women's Rights"

Contents

Foreword..... Dr. Jilmil Bora

Editorial..... Dr. Deepalee Das

Editorial Board

English Section:

Women's right to education.....Valentina Basumatary

Women empowerment in rural development..... Debjani Dash

The role of education in empowering women.....Ashim Hazarika

A View on Contribution of Karbi Anglong Tribal women in Economic Growth and Development.....Mrs. Joya Timungpi

Gender and society.....Sumiya Sultana

Genders and other Determinants of Status of women among Tribes with reference to North-East India.....Diganta Das

Rural Credit Policies and its Suitability in the State of Assam, India.....Diganta Das

'Portrait of woman character in 21st century' Indian English literature: A comparative study of Anitan Desai's "Fasting Feasting" and Meena Kandasamy's "When I hit you".....Kakali Das

Role of mass media in promoting gender equality.....Sumita Das

Role of women officers in Indian armed forces: on physiological and gender perspective..... Gitanjali Konwar

Assamese Section:

কৰ্মস্থানত নাৰীৰ যৌন নিৰ্যাতন : ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ চলচ্চিত্ৰ ইতিহাসৰ "লখিমী" চৰিত্ৰৰ বৰ্ণনাৰে এতি আলোচনাপ্ৰিয়াঙ্কা কাশ্যপ

প্ৰাক্ শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা বনাম ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি ২০২০.....উ বিমান চন্দ্ৰ বৰা
পৰম্পৰাগত তিৱা সমাজত হাৰীকুঁৱৰীৰ স্থিতি : এতি পৰ্যালোচনাজুনুমণি হালৈ

'ব্যৰ্থতাৰ দান' গল্পৰ লিপি আৰু 'নায়িকা নাট্যকাৰ' নাটকৰ ভাস্কৰ্যৰ প্ৰতিবাদী কণ্ঠ : এক
অলোচনাপ্ৰীতম তালুকদাৰ

মাতৃত্ব আৰু দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলাযোগেন বড়ো

নাৰী সৱলীকৰণত বৰ্তমান সমাজৰ ভূমিকাসুলেখা দাস

Foreword

I, on behalf of Women's Forum, Dakshin Kamrup College, Mirza convey my best wishes to the editor and welcome our well-wishers, students, teachers, research scholars and the general readers at large to the 1st volume of our bilingual e-book ***JAIMINI***. The very concept of the e-book was put forward by me in an online executive meeting held during the lockdown period of Covid 19. The motive behind the publication of the e-book is to revive ***JAIMINI***, originally an Annual Bulletin of the Women's Forum published for the first and last time in the year 2013.

The Editorial Board was formed henceforth with Dr. Deepalee Das as the editor. Scholarly articles were invited thereby on 'Equality: Realizing Women's Rights' which was the theme of International Women's Day, 2020. The response was immense and after peer review only 16 articles were finally selected for publication. I appreciate the Editorial Board for their effort, constant support and inputs to materialise the dream that I dared to dream. The pain taken by the scholars and the writers to highlight the various issues related to the main theme of the e-book is highly commendable. I offer my sincere gratitude to them. I hope the e-book will be appreciated by the reading community at large and will find wide circulation.

Dr. Jilmil Bora
President, Women's Forum
Dakshin Kamrup College, Mirza
2nd March 2021.

Editorial

At the outset, I would like to thank each and every member of Dakshin Kamrup College Women's Forum for selecting me as the editor of our e-book *JAIMINI, Vol I*.

2020 has been a year of uncertainties for all of us and has made us value life. The frivolities of life were struck down to a single construct where only the basic needs of humans were highlighted. The world fighting against a deadly pandemic has put certain perspectives in place where we started to shun what doesn't help us survive. Now that we are in the crux of this pandemic it deems better to look into the past to get inspiration for the future.

A striking example that comes to mind when we talk about inspiration from the past is Chhavi Rajawat, a young, female MBA graduate who became the 'Sarpanch' of a small village in Rajasthan in 2010. This appointment as a Sarpanch though not a significant political achievement is a win for all Rajasthani women who had been pushed into patriarchy whereby they themselves shun freedom in its true sense. Rajawat becoming the Sarpanch was instrumental for countless women as she posed a stark contrast between the veiled face of Rajasthani women and the jeans clad MBA graduate standing shoulder to shoulder with the male bastion. Thus, signified the acceptance of women of power in every emerging sphere of the India.

Let us take a breather and picture a world where there is no segregation on basic human rights. A world where women and girls are not afraid to move out at night beyond a designated time. A world where crimes like *Nirbhaya* are just distant memories in some crime novelist's head. A world where a woman has the right to become anything from a F21 fighter pilot to a housewife mother and not be judged for the decision she takes. It is high time that this world that we imagine every day before going to bed becomes a reality.

The topic "I am Generation Equality: Realizing Women's Rights" of our e book '*JAIMINI, Vol I*' with ISBN number (978-81-922965-3-1) is apt in these troubling times as women need that silver lining in their cloud to keep fighting. The main theme of International Women's Day 2020 has been incorporated in our book with the addition of 12 sub-topics revolving around women and empowerment. Our book which is bilingual in English and Assamese has been through great trials and tribunals to reach its final form. The trials came in the form of plagiarism whereby the articles submitted by various participants were struck by it and many articles had to be returned for betterment. A special thanks to the Editorial team who

with their hard work and perseverance went through hundreds of articles to highlight the best possible ones sustaining the theme of our book and also solidifying women power and development. The beautiful cover of the book was decided through a competition between contemporary artist and Ms. Chindrani Chinaki, B.A. 3rd Sem (Economics) was shortlisted based on her beautiful rendition of the Indian women blooming from a lotus.

With this successful rendition of the 1st Volume of our e book '*JAIMINI*' with ISBN number, 978-81-922965-3-1, we are planning to incorporate many more unique articles with our subsequent publications and many more to come. The participant must also be acknowledged for their plethora of articles that they have submitted without which '*JAIMINI*' would be bare bones. We encourage them to keep feeding their literary bug and keep submitting unique stories and life events which would give ray of hope or sunshine to many such stranded souls in our contemporary lives.

This Women's Day let us take a pledge to reduce the disparities between male and female. Let us thrive forward to an engaging future where you are not judged by the gender you were born into but rather the worth in your shoulders and the grey cells in your brain. Let us strive forward not at the expense of any individual but in such manner that the upliftment of women becomes synonymous with the upliftment of society. In order to achieve this, we have to take inspiration from the past to subsequently strengthen our future. To all the lost souls out there trying to find their anchor in life let me dedicate these words from Dolly Parton: "If you want the rainbow, you gotta put up with the rain".

Dr. Deepalee Das
Editor, *JAIMINI*, Vol I

Editorial Board

Dr. Nabajyoti Das, Principal, D.K.College,
Advisor

Dr. Deepalee Das, Editor
JAIMINI, VOL I

Dr. Jilmil Bora, President
Women's Forum

Mrs. Aparna Goswami, Secretary
Women's Forum

Dr. Archana Mali, Member
Editorial Board

Dr. Aditi Devi Choudhury, Memb
Editorial Board

Ms. Barnali Kalita, Member
Editorial Board

ENGLISH SECTION

WOMEN'S RIGHT TO EDUCATION

Valentina Basumatary

Department of Chemistry, Goalpara College, Assam, India

Email ID: basumataryvalen@gmail.com

Woman plays a vital role in the cultural, economic, political, religious and social life of the people of a society. In ancient India reasonable status were given to women and importance was given for their upliftment through education. Over vast areas of the globe, it is seen that man occupies more important places than women. Education enables women to fully develop their moral, intellectual and individual qualities. Education not only helps women to be successful but also help the proper guidance of their children and their family. Educating women became necessary because lots of social evils like Sati, polygamy, abandoning of girl child etc. were prevalent in ancient India. Through education women began to become aware of their various rights like right against domestic violence; right against dignity; right against workplace harassment; etc. Women now are not confined to only their household activities but have contributed a lot for the development of the society.

After independence in India effort has been made to educate women from primary level to higher educational level. The British rule in India has brought a lot of changes in the education system. The Christian missionaries were the pillars of new system of education at that time. They build houses for schools and colleges for the education of the girl child. The funding was received from the missionaries and emphasis was given on Christian education at all level in the colonial India. Due to the prevalent of social evil like untouchability the Adi-Dravida families did not like to send their female children to schools and colleges. During the British rule Mahatma Gandhi played a big role in abolishing untouchability. He condemned the practice of social evils and worked very hard for opening the eye of the common people, particularly women. Educated women started to encourage women from all sections to be aware of their rights and privileges and encourage them to come forward to avail the opportunities of higher education. Also after the abolition of Child Marriage in 1930 the parents started to send their girl child to schools and colleges especially in the upper caste Brahmin families.

Swami Vivekananda states, "If you do not raise the women, who are the living embodiment of the Divine Mother, do not think that you have any other way to rise". It is

important to respect women and it is also important to give every opportunity that can make them a responsible person. The art of sewing, house-keeping, upbringing of children, the duties of home and the principle that make for the development of character are to be taught to women [1]. Since 19th century the movement started all over the world for improving the status of women. Through the spread of education, women became aware of their rights and privileges in the society. The educated women were against the evils of certain customs (like polygamy), which hindered the progress of women. Women education has helped a lot in curving out the discrimination and injustice done to women. If women were to have equal share in higher education and employment there is need to create a climate where society has positive attitude towards role of women beyond the four walls of the house [2]. Women must be made aware through General awareness programme in rural areas about the modern development of science and technology and also to leave the superstitious believes and attitudes [3]. In the contemporary society the roles of men and women have changed drastically. Now women have the right to speech and right to expression of thoughts. Women have excelled not only in the field of art and literature but also in the field of science and technology. In developing country like India women are also involved in agriculture, handloom, business entrepreneurship, etc. In the twenty-first century, women have got abundant capability to connect, collaborate and communicate; which are required to build a strong society and a more sustainable future. Hillary Clinton, Oprah Winfrey, Theresa May, Christine Lagarde, are some of the most capable women leaders of the world. India has also produced astronaut like Kalpana Chawla, she was the first Indian American women to go into space. Today we have powerful business leaders like Indra Nooyi, former chairperson and chief executive officer of PepsiCo, a multinational beverage company. After the British left India the powers and responsibilities of governance were completely taken over by the Indian leaders. It was then necessary to distribute these powers of governance into different sections and in a hierarchical way. So taking this into mind the first competitive examination for the IAS and IPS was held in 1948. At the beginning only male were selected and recruited in these exams. It was only in 1951 the first lady IAS officer, Anna Rajam Malhotra was selected. Though women were given equality by the constitution of India the Indian Administrative Service Rules of 1954, was not advantageous for women and were not recruited initially or have to resign in case of marriage. In 1972 a new IAS recruitment Rule came out where married women were allowed to join the service and provision was also given for maternity leave. Women were barred from the Indian Police Service recruitment till 1971. It was only after 1972 women started to get recruited for IPS. Kiran Bedi is the first female Indian Police Service officer and started her service in 1972.

At present there is no discrimination between man and women in the selection of Indian Police Service officer. Both man and women are excelling in their own way. Gradually, in the same way women entered into Indian Forest Service in the year 1980. Every day women are coming up with ground-breaking technology 'from astrophysics to nanotechnology and from medicine to artificial intelligence and robotics and many more. Today women are no way lagging behind man.

References

- [1] Gupa, S. (2005), *Education in emerging India*. (2nd Ed.) Delhi. Shipra Publications.
- [2] Rao, R. K. (2007). *Women and Education*. Delhi. Kalpaz Publications.
- [3] Sundaram, M. K., Sekar, M., Subburaj, A. (2014). *Women empowerment: role of education*. International Journal in Management and Social Science. Vol.2 Issue-12. Pp. 76-85.

WOMEN EMPOWERMENT IN RURAL DEVELOPMENT

Debjani Dash, Research Scholar
Department of Social Work
Himalayan University, Arunachal Pradesh, Itanagar
Email ID: debjani.sonam@gmail.com

The word 'woman' is the most valuable and expensive word in the society. A woman in the society plays a vital role in each and every step of human life. The contribution of a woman towards the society, the world and to the house is non-refundable. The world fully depends on women for existence. The word woman was actually formed by combining two words i.e. wif + mann. Women are recognized as the most sensitive, caring and maternal people in the world. Women are the central head of the family whether it is a joint family or a nuclear family. She takes full care of her husband, children and her in laws. A woman is also a linkage between the society and the family. Women has each and every capacity to maintain an all-round upliftment which can flourish both the society and the family and also teaches her entire family the ways of peace and prosperity. It is only a woman who can empower the entire women section of the society in upgrading in various fields and aspects. Indian women were always deprived of their basic right of liberty and equality and even they have to face a lot of problems when they give birth to a girl child. In the early Vedas women were called as 'Janani' which means birth giver, the mother of life and this depicts her that she is the one who is to be given highest respect in the society. In the ancient days women were bound to live inside the four walls of the house and were fully under the male dominated society i.e. the patriarchal society. In this patriarchal society in India the male person is the earner of the family but the whole family is run by the woman. But now in the present context women are given full power and liberty to avail their basic rights and freedom. But still we can see in some areas there exists the patriarchal society where women are not aware about any of the worldly matters and concerns. Along with the males, women are also the equal partners in the process of development. Women constitute the half of the citizenship and voting strength of our nation. They provide almost half of the working force and contribute for the economic development of our nation. So, to empower and to make them aware about the worldly happenings and upcoming events in the society women empowerment for the rural development came into being.

Empowerment is the process of increasing the capacity of individuals or groups to make choices and to transform those choices into desired actions and outcomes. Women empowerment actually leads to empowering the women to perform a number of tasks individually or collectively in various aspects and fields of social life. This gives equal power and rights to every women in the society to get engaged in different fields of work and to balance their economy system to get rid of poverty and maintain a healthy life ahead. The most important concept of women empowerment in rural development is to empower the women to participate in decision-making in society. The main objective of this concept is to enable women to participate as equal citizens in the economic, political and social sustainable development of the rural communities in the various policies and programs of rural development. This intern will contribute in the increase of the social status of the women and make the society stable and it should also mention that the required programmes should offer opportunity for the active participation of women's community. Along with the community participation the diverse needs of the rural women's is out most important in facilitating social, technological, political and psychological empowerment in terms of rural development. The empowerment of women in rural development means to have the ability to undertake a number of tasks individually as well as in groups to have access to control the society resources. It is also an essential strategy to strengthen and support the wellbeing of each and every individuals, families and communities as well as both government and non-government agencies. In some cases in the empowerment process, women need to gain their power and capacity to attain the right for each and every action and to influence the decision they make. It has also been known that the Government of India had also made Empowerment of women as one of the principle objective of the Ninth Five year plan (1997-2002) and also declared 2001 as the year of 'Women Empowerment'.

Women in rural areas are much more active and participatory in each and every part of work they perform. So to make them much more aware, engaged and self-employed women empowerment for rural development is necessary. However, the condition and fate of the rural women somehow or the other differs from the urban women's. In most of the rural areas in India the people are lacking behind many basic needs and desire of theirs. They do not even know that there exists self-empowerment to avail their basic needs and to raise their economy system in a better and balanced way. Also they don't want their wives or mothers to do outside work rather than household work. So to bring changes in such rural areas and to make the women the most active part of the society the 73rd Amendment Act of 1992 gave new

inspiration especially to the village women. In addition to it the rural women started to become more and more self-dependent and gained confidence which in turn led them to increase their self-esteem and improved the image they had about themselves. Slowly and steadily the rural women played an important role and contributed to the economic development of the family and the society in its allied field with cottage industries, with hand weaved cloths, fisheries, poultry farming, crops and livestock production, horticulture, mushroom production, bee-keeping, animal husbandry, floriculture, postharvest processing, fruits preservation, goatery, rabbit rearing, vegetable gardening, technical skills and development, etc. As such women started paving the way for the entire economic development of the society. Contribution of rural women in agriculture all around the world have progressed a lot but due to some social constraints and norms the hard work of the rural women for agro-based economy have become invisible. Various training programmes, educational facility, NGOs access to land and latest technological advancing have also been made to empower the rural women in agricultural field. Now the women have come out from their homes and have become self-employed in various fields of employment. Now the working women of different spheres helps for the rural development and they are now not only the working women, but they are also entrepreneurs, proprietors, managers, doctors, engineers, scientists, etc.

Women according to various periods of times had to face various positions and status in the society. In the very ancient times women enjoyed full and equal rights and status as the male counterparts. They were also given full freedom to marry their husband of their own choices. In these period women enjoyed superior positions than the male. In the medieval period of time women were under the male dominated society and faced the patriarchal society. Various evil practices were applied on the women of the society especially on the women of the rural areas such as female infanticide, sati, child marriage, widow remarriage, purdah system, polygamy, devadasi system, dowry deaths, domestic violence, etc. In this period of time women were fully deprived of their rights and liberties and were bound to stay inside the four walls of the house. This made the women full backward and less active. In the modern period of time women were given full rights and liberty to enjoy their life. They were given the freedom to equality and education. Women acquired the most prestigious positions in the society and also enjoyed the ladies first facility in almost everywhere in the country. During this period women status somewhat got developed as well this period also helped the urban women's to take new initiative in empowering the rural women's. Many reformers in India worked hard in uplifting the women section and making them empowered.

Women need to start contributing in rural development through performing various activities in turn to change their status through various influencing factor. First and foremost women can start focusing on poverty alleviation and unemployment by engaging themselves in various works and activities beside their household works. They must get indulged into various NGOs and start creating Self Help Groups (SHGs) through micro credit system where government provides credit for self-employment other financial and business services including technical assistance to the poor. With the help of this they can also make their agricultural production more standardized. Secondly women can also focus in increasing the literacy rate of their family members, children as well as themselves. They can also make the people of the community conscious for receiving minimum education so that the people can actively participate in the rural development work. Third, women can easily contribute towards women empowerment by making themselves economically, politically and socially empowered by participating in various policies and programmes which intern will raise their social status and make the society equally balanced. Fourth, women can lay emphasis in the health care and nutrition of their own as well as their family members through taking active part in the rural development works as the programme offers the women with various health care facilities and other direct benefits. Fifth, women can contribute towards political consciousness which can be a prime requisite of a good citizen. By this women can monitor and evaluate the policies and programs of the government directed toward the rural areas by making themselves as well as their fellow partners politically aware. Sixth, women can contribute themselves in reservation of seats. As our society is still a patriarchal now, women's voice has always been neglected. So, to assert their role and participation, the necessity of reservation of seats in the political body arises. The women community of India is struggling hard for reserving seats in the state and central legislature. Seventh, women can contribute themselves in participating in various agricultural activities. Various training programmes for women in soil conservation, social forestry, dairy development and other occupations allied to agriculture like horticulture, livestock including small animal husbandry, fisheries, and poultry etc. will bring benefits for the women working in the agricultural sectors. Eighth, women can also contribute themselves and participate in various industrial sectors such as small scale industries and agro based industries in which they can engage themselves with minimum level information about technology and skills. Ninth, women can both formally and informally contribute themselves in socio-economic development as producers and workers including their home based works related to appropriate policies and employment to their working conditions. Tenth, women can easily contribute themselves in business empowerment as of

now the status of women in India has greatly improved and women are holding high positions in the government offices. Women are given equal opportunity by government and can be proved better than men. Government of India has set some reasonable amount of money and has encouraged women to start small scale business to have their own source of income and become independent. As such various organizations also support women financially and help them to teach how to start their own business activities. Finally, the impact of globalization for the women has also presented new challenges for the realization of the goals of women's equality and gender impact which are yet to be evaluated systematically. The process of globalization has so unevenly expanded and distributed among the mass population that it has become fully unsafe for the working conditions and working environment especially in the rural areas.

Women can also participate in various other programs of rural development which can offer opportunity for the active participation of the rural community. The various rural development programs include:

- The National Rural Employment Guarantee Act (NREGA) which has been further renamed as Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MGNREGA) which provides extensive opportunity for women's participation.
- The Sampoorna Gram Rojgar Yojna (SGRY) under which 30% of employment should be reserved for the women community to make themselves economically strong.
- The Swarna Jayanti Gram Swarajgar Yojna (STGSY) which also provides extensive opportunities for women participation and helps them to become swarojgaris or self-employed.
- Indira Awas Yojna (IAY) under which the rural people on BPL are extended government funded housing and basically this IAY homes are allotted in the names of widow and other women.
- Rural Water Supply Programme (RWSP) which also prefers women community regarding repairmen and training of the tube wells and other water supply instruments.
- National Maternity Benefit Scheme (NMBS) which spreads the feeling among the women that they are the integral part of the nation and hence, women's participation and cooperation for the society will have to be increased for rural development.

Other than all the above mentioned schemes women have also extending their active participation regarding some more programs such as Indian Mahila Yojna (IMY), Rashtriya

Mahila Kosh (RMK), ARVIND, Training for Rural Youth for Self-employment (TRYSEM), Development of Women and Children in the Rural Areas (DWCRA), Jawahar Rojgar Yojna (JRY) and so on.

Women empowerment in rural development has assumed a significant position regarding the development of human conditions. This concept is such a huge and broader concept that it is concerned with the total development of human society as a whole. Women empowerment for rural development has now been considered as a device of economic development and social change and transformation. It is in fact the truth that rural development cannot be practiced in reality without the participation of women in the development process. As such women play a significant role in the progress of a nation as they constitute the half of the citizenship strength. As we know our society is a patriarchal society so women's position and role is always undermined. The awakening of women in India towards a society where justice and brotherhood prevail can be best achieved by women to women contact. With this whole concept as a holistic approach it should be admitted that the overall development of a nation in general and development of the rural areas in particular is not possible without the support and participation of women and women leaders must be found who can penetrate into streets and villages, homes and hearts in order to create awareness and motivation for actions.

REFERENCES

Allahadi, Fatemeh, January 2011, "Women's Empowerment for Rural Development", *Journal of American Science Journal of American Science Gore*, Vol: 77
https://www.researchgate.net/publication/228340101_Women's_Empowerment_for_Rural_evelopment

Baig, I.A., Batool, Z., Ali, A. *et al.* July 2018, "Impact of women empowerment on rural development in Southern Punjab, Pakistan", *Quality & Quantity* **52**, 1861–1872
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11135-017-0572-x>

Lakshmi Puri, September 2020, "Rural Women's Empowerment- the Road to Gender Equality and Sustainable Development" <http://www.ipsnews.net/2018/03/rural-womens-empowerment-road-gender-equality-sustainable-development/>

International Labour Organizations, 2019, “Empowering Women in Rural Economy”
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/publication/wcms_601071.pdf

Kaur M, Sharma M.L., 1991, “Role of Women in Rural Development”, *Journal of Rural Studies*, Vol: 7, Issue: 1-2, PP: 11-16
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/074301679190033O>

Rawat S.S, Sood, C.S, Panwar S, 2011, “Panchayat Raj and Rural Development”, Department of Adult Continuing Education and Extension, PP: 1-149

THE ROLE OF EDUCATION IN EMPOWERING WOMEN

ASHIM HAZARIKA
ASSISTANT PROFESSOR
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE
L.G.B. GIRLS' COLLEGE, TEZPUR
Email ID: ashim.lbgc@gmail.com

ABSTRACT

Around fifty percent of the total population of the world is female, they reach in the top of the sky but till we are talking about women empowerment. Empowering of women is a process which equipping them to be self-reliant, confident and economically independent with a positive self-esteem, ability to take decisions to participate in developmental process and social change. Women are the world's largest excluded group and the first oppressed group in the history of mankind. Women's oppression is the widest form of oppression in the world. Empowerment of women has now become a very common word in Indian context; it's a new phrase in the vocabulary of gender literature. De Beavoir, in her book, "The Second Sex" asserts that "one is not born but rather becomes a woman." Gender is not a biological term rather it's a social term. Education is a basic right for all living people in the world. Every person is benefited with educational opportunities which are designed to meet the needs of the life. To empower women education can plays a very important role, education is empowerment. Our nation still lowest in female literacy rates has negative impact on women's lives and also on their family and importantly the economic, political and social development of our nation. Women who are out for their homes for livelihood they are also facing lot of problems in their work. The conditions of the unorganised sector are more vulnerable than organised sector. In this paper my main focus on women empowerment and role of education in women progress and development.

THE ROLE OF EDUCATION IN EMPOWERING WOMEN

ASHIM HAZARIKA
ASSISTANT PROFESSOR
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE
L.G.B. GIRLS' COLLEGE, TEZPUR
Email ID: ashim.lgbgc@gmail.com

INTRODUCTION

Women empowerment is not a new term for the world. There are lots of debates about women empowerment. We are talking about women empowerment because women are the half of the population but still they are deprived, discriminated, oppressed by the society or social norms or her male counterpart. The term 'empowerment', is the key word of "Power" which indicates having control over material assets like land, property and economy, intellectual resources like knowledge, wisdom, information and ideas but it was seen that women are deprived and discriminated of their natural rights and treated as a marginalised second class people of the society. Empowerment is a way or a process of creating awareness, consciousness and capacity building to greater participation in decision making. Women's empowerment begins with the awareness about their in born rights and capabilities of knowledge and the understanding as to how the socio- political and economic forces affect them. Empowering women is a multi-dimensional process that helps women beings to gain control over their own lives and livelihood. Empowerment of half of the population is the process of enabling or authorizing women to think behave and take decision, participation and control over work independently. Empowerment of women means redistribution of power and opportunity that challenges age old patriarchal ideology and the dominance and exploitation her male counterpart. We are still talking about women empowerment in 21st century because of the fact or practical views which compel us to talk about women empowerment and we all know that without education it was not possible.

INDIAN CONTEXT

India is a democratic and a developing country but its fact that still there is deep ignorance in our society about the values and quality of women. Women's are deprived and

discriminated by our society and social norms. There was much progress in our society in everywhere but gender inequalities exist in many dimensions of life, not only in India but in maximum parts of the world. Women's are seen in every sphere of the society but there still exist a wide gap in between male and female. Our family and society still dominated by patriarchal thoughts. In the ancient times women of India enjoyed lot of respect and honour in the society but slowly when our culture mixed with outsiders our women lost her position and respect in the society. In Indian mythology women is treated as divine, holy and pure, i.e. Goddess 'Lakshmi', 'Kali', 'Durga', 'Saraswati' etc. the position of women in "Vedas" and "Upanishads" was put on a high pedestal but now, in actual we know the position and status of women in our progressive society because still we are talking about "Women empowerment", barbaric and cruel practices still continue to haunt women in the form of female feticide, infanticide, girl child labour, Dowry related death, molestation, sexual harassment, rape, eve-teasing, gender inequality, domestic violence etc. are very common in Indian counterpart. Still a large section of women specially the rural women face increasingly violent from of gender bias. Perhaps the highest form of violence against the women is to deny life on gender basis; data shows that there is still a very high preference for a boy child rather than a girl child especially in states like Haryana, Punjab, Uttar Pradesh, Madhya Pradesh etc. Women empowerment refers to the self-determination and self-confidence that allows women to play an active role in the family, society and state.

PROVISION IN INDIAN CONSTITUTION

Indian constitution is very much liberal if we compare the constitution of other countries of the world. The women of India enjoyed all the rights which are enjoyed by her male counterpart that means no discrimination in the name of gender are allowed by our constitution. Our constitution does not provide any special provision for men. Importantly our constitution used the term citizen instead of male or female. Constitution provides lots of guarantee and protection to women about her rights and equality. The principle of gender equality and justice is highlighted in the our Constitution in the opening page called Preamble, Fundamental Rights (part III, art 12-35), Fundamental Duties (51a) and Directive Principles of states policy (part IV art 36-51) and in one word the base of the constitution is very much liberal in terms of gender equality and protection. The Constitution of India not only guarantees of equality to her, but also empowers the State authority to adopt adequate measures or steps of positive discrimination in favour of her. Indian constitution has objectives and goals to

women's advancement, development and progress in different spheres of her life. The "Fifth Five Year Plan" (1974-78) and onwards has given importance about women's issues and problems from 'welfare to development'. Now the empowerment of women issues has been recognized as the main issue in deciding the status and respect of women. "The National Commission for Women" was established by Indian Parliament in 1990 to protect and promote the rights and legal entitlements of women. The 73rd and 74th constitutional amendments of 1993 have facilitated reservation of seats of women up to fifty per cent in the 'Panchayats' and urban local self-bodies, this provision of the constitution laying a strong foundation for her to strongly participate in crucial decision making process of development at the local levels.

India also accepted and implemented various human rights instruments to committing secure equal rights and respect to women status. Among them "Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) in 1993". "The Mexico Plan of Action (1975)", "The Nairobi Forward Looking Strategies (1985)", "The Beijing Declaration as well as the Platform for Action (1995)" and the outcome document adopted by the "UNGA Session on Gender Equality and Development & Peace for the 21st century", titled "Further actions and initiatives to implement the Beijing Declaration and the Platform for Action" have been unreservedly endorsed by India for appropriate follow up. The different women's movement and a vast network of NGOs and they have strong grass-roots presence, strong man-power and deep insight into women's issues, concerns and problems have contributed in inspiring initiatives for the empowering of women in terms of respect, equality and status. However, there still exists a very wide gap in between the goals enunciated in our Constitution on the one hand and the real picture of the women in India especially the picture of rural women are not as expected. This has been discussed in the Report of the "Committee on the Status of Women in India, Towards Equality", in 1974 and highlighted in the "National Perspective Plan for Women, 1988-2000", "The Shramshakti Report 1988 and the Platform for Action, Five Years after- An assessment" Gender discrimination and exploitation manifests itself in various forms and different ways. Discrimination and exploitation against girl children, adolescent girls and women as well as against aged women are seen usually in different parts of the country. The main causes of gender inequality and discrimination are related to social-political and economic structure, which is based on informal and formal norms, and practices of our society. Consequently, the access of women particularly those belonging to weaker sections including SC/ST/OBC and other religious minorities, majority of whom are in the rural, interior places or backward areas of India and most of them are in informal or unorganized or unrecognised

sector – to education, health, property and productive resources, among others, is inadequate. Therefore, many women remain largely marginalized, poor and socially excluded as well as exploited and discriminated.

ROLE OF EDUCATION IN EMPOWERING WOMEN

We must remember that girls are indispensable part of our society and an asset to our family and nation. We need to constructively work against the out-dated traditions, prejudices, practices, superstitions and customs which lower the status of the women. Economic, social and political empowerment can be achieved to a great extent through education.

Education is empowerment, “education is a fundamental right for all people, women and men throughout the world”. Education is the key to establish and reinforce democracy to progress and development. Everyone is benefited from educational opportunities. Education is the light that annihilates the darkness of ignorance. Now it’s our turn to improve female literacy as we know that education holds the key to development and progress. Education is essential for ameliorating the present condition of women of India. Empowerment would become more relevant if women are educated, well informed and can actively part in decision making system of the family, society and state. Women empowerment will not translate in reality till girl’s education is given predominance because only an educated mother can build an educated nation. . In spite of the different steps taken by the govt. for promoting the girl’s education today, the situation is still far from satisfactory. It has also been felt that empowerment of women can contribute immensely to the success or universalization of elementary education. Such empowerment not only promotes girl’s education but also boosts their morale through liberty and equality of sex. Education is very important for women empowerment and status because it helps them to respond to opportunities, to challenge and raised their voices against the age old roles or norms of society and to change their lives and livelihood. It was accepted by all that education is the most powerful tolls and ways to make empower women with the knowledge, skills, techniques and self-confidence which are necessary to participate fully in the development process of the society and nation. Educating women not only benefits her but the whole society is benefited from her knowledge. It is also helps in improving women’s health, child health and reducing infant mortality rate. Educated women can help her family in different ways because it was widely accepted that a woman has to play a significant role in the development of her family life and she can also contribute significantly to the social and economic reconstruction and progress of the country.

BENEFITS OF EMPOWERING A WOMAN BY EDUCATION

We can use empowerment of women in two senses, one it refers to empowering women to be self-dependent by providing all the freedoms and opportunities. In other sense, Empowerment of women refers to enhancing their position in the decision making process of the society and states, women have the power, capability or capacity to run their day to day lives in the social, political and economic terms. According to “Asian and Pacific Centre for Women and Development defines empowerment as a process that aims at creating the conditions for the self-determination of a particular people or group”.

An educated mother can only lead a good family. Education is the main tool to the empowerment of women and the empowering of women makes it possible for women to benefit from educational opportunities. There are lot of benefits are seen when women are educated, in here we discuss some of them.

(1) Girls’ education helps education for the next generation. If mother is educated then it was more chance that she also sends her girl child to school it means that she passed it and multiplying benefits of education both for themselves and society. In simple we need to give importance about women education for our better future and progress.

(2) Girls’ education helps in women economic empowerment. As the primary enrolment rate for girls’ maximised, so it helps in gross of per capita. Through women education they are able to apply in different govt. and non govt. jobs and compete with men for the same and progress themselves. Economic progress of the family, and hence higher per capita income, can help in convincing parents to forgo the quick monetary benefit from their daughters’ work, and instead send them to school. This helps nation to build long term benefits.

(3) Empowering women through education also benefited because through it they become more health conscious not only for them but also for her family. They are understood about the benefit about the small size family. When our society and state ensures that mothers are educated, children will be healthier and fewer will lost their lives because an educated mother better know about child health and nutrition. Women education also reduces the rate of maternal mortality. Different research and study about women health has shown that maternal mortality is also reduced or marginalised by better knowledge about health-care practices, use of good health services during pregnancy and at the time of birth and after birth.

(4) we seen that in developing countries like India children are spend more time with their mother and families are the world smallest school, mother are the first teacher. So, when women are educated they tend to encourage and advice their children to become educated as well.

(5) Another important point is when one women become educated she can take decision independently without pressure from her family and male counterpart. She can take decision not only for her family but also different economic and political decision relating to her society and nation. Education is essential for political participation.

(6) Girls' education is important to her protection, safety and carries its influence beyond four wall classroom education. Girls' education makes them conscious and aware about their rights and powering them to protect it. Education provides them courage to fight against exploitation, dominance, violence, women trafficking, assaults, eve-teasing etc. most of the village women are dominated and exploited because lack of knowledge about their rights.

(7) If women have knowledge, and information and self-confidence to enable them to take greater role in decision making process at the household, community levels and states levels. The higher level of education amongst women generally creates higher opportunities and chances to actively participate, in the decision making process.

(8) Lastly, Girls' education is important because knowledge help them to fight against different social evils and make them social awareness. We know that most of the social evils are practicing against women and her rights and all these degrade her dignity as a women in the society, for it its very essential to make her empowered with education.

SUGGESTION FOR THE DEVELOPMENT OF WOMEN EDUCATION

From the above, we understand the importance of the women education in the empowerment of women. We know that the picture of girls' education in our society is not so impressive, it needs to be improved for that we required well-integrated and holistic approach to promote the condition of women empowerment. Priority must be given for development of girls' education. Educating women is a value return investment in socio-political-economic development and progress of a society as well as state. By educating women we educate the society and one can say nation.

(1) the first thing is to popularized the girls' education, for improvement of girls' education it's the responsibility of the society and the duty of the govt. to make girls' education excess able to all, one may understand the importance of girls' education in her life. So, efforts from all essential to make the campaign successful. Suitable measure should be taken for educating public opinion in favour of girls' and women education.

(2) For development of girls' education the govt. must provide the minimum infrastructure, Good school building, hostel facilities, toilet etc. We saw that lack of separate educational institution for girls' is one of the causes of less enrolment, because of conservative look of our society many guardians are not willing to send their girls' in a co-educational institute.

(3) Another factor is poverty; many guardians are unable to bear the expenses of their child education so in spite of sending their child to school they send them to work. The govt. must provide economic security to them, at least to their child, i.e. mid-day meal, bearing school expenses is good example. The authority should provide adequate number of scholarships or monetary help to encourage the girls' to continue their education.

(4) Co-operation of various organizations-semi-official organizations etc. should be secured for the development and expansion of women education. Publicity programme should be launched to awaken the people towards the need of women education.

(5) The curriculum must be made such a way which attract girls and help them in their future life. Generally there should be common course for both boys and girls but with this some vocational courses should be introduced. One more thing the curriculum must be according to the need of the time and flexible.

(6) More and more women teachers should be appointed in all level of school. In co-educational institutions, the number of female teachers should be more than that of male teachers. Such a provision will create confidence in parents and they will feel encouraged to send their girls to school.

(7) Women candidates, particularly from rural and backward areas should be given priority in admission to training courses as well as in different government and private sector jobs. When other women saw it then they are more attract towards education. The state should provide the provision of reservation of seats for girls in different disciplines; which encourage, motivate and inspired the guardians to send their daughters for education.

(8) Lastly, the state govt. should strictly enforce the existing rules and regulations about the age of marriage of girls, dowry system, free and compulsory education to all. Simultaneously, the govt. should encourage social workers, community, girls youth leaders to undertake a drive against social prejudices for girls' education and break through the apathy of the parents towards girls particularly in the rural areas. The people also ready to accept the changes in terms of girls' education. The mind-set of the society must be changed towards girls' education.

CONCLUSION

Empowerment of women is very essential without development of half of the population no society claim as a developed society. Women must have power to take active participation in every aspect of society. We all know that women are deprived, discriminated and dominated in every sphere of her life and if we believed that women can come out all of this obstacles then education is the key. Education, legal awareness, equal rights and equal opportunities widens women's perspective and courage, lays self-confidence to stand up or she can raised her voices strongly to the oppressor, and if need she can take recourse to the judiciary for redresses. Educational and financial independence of her can play very significant and crucial role in the realization and protection of her own rights and liberty. Female education is very important for the empowering women, minimized the gap and gender equality in our society. There is lot of obstacles in front of the women education; it's the duty of the state and responsibility of the society to provide space and opportunity for girls' education. Maximum mobilization of human and material resources for qualitative and quantitative development and meaningful progress of women's education through formal and non-formal approach will go a long way in women development and empowerment in all respect. The speech of "Gender mainstreaming" is meaningless without empowering women, so, in this education plays a very important role. Without education of women, we can't raise social and educational standard in the country.

References

1. Bhatia, K.K. et al. "Modern Indian Education and its Problems", Tandon publications, Ludhiana.
2. Pylee M.V., "An introduction to constitution of India", New Delhi, 1998.

3. Roy, J.G., "Human rights for the 21st century", IIPA publication, New Delhi, 2004.
4. Mishra, R.C. (2005) "Women Education", APH Publishing Corporation, New Delhi.
5. Bhumali, Anil (2004) "Education Employment and Empowering Women", serials publications, New Delhi.
6. Seath, Mira (2001) "Women and Development-The Indian Experience", sage publications, New Delhi.
7. Boraian, M.P. (2008) "Empowerment of Rural women", concept publishing house, New Delhi

A View on Contribution of Karbi Anglong Tribal women in Economic Growth and Development

Mrs. Joya Timungpi
Lecturer in Economics

That in every evolving structure of the human society we can also observed a progressive change in the pattern of economic development and activities in our society too so throughout this evolving economic system in the human society. The participation of women in such driving force of economic growth cannot be denied as such the women play a significant role in shaping the growth of various economics activities and also will continue to play in the generation to come.

As the say goes “*The comfort zone is a nice place, but nothing grows there. Take the leap today and start your business*”. So the writer of this article will going to highlight the significance and contribution of tribal women in the economic activities of the Hills District of Karbi Anglong ,Assam as in seriatim.

That as can be seen regarding about the tremendous economic growth history of local market throughout the state of Assam, the Hills District of Assam Karbi Anglong, is no exception. The tribal women along with managing the affair of the family for day-to-day sustenance are also contributed heavily in the booming of economy. That the aspect and various economics activities that can be seen in Hills area are say, for instance, the women in the rural area collect vegetables items from the neighbouring jungle and sold it in the market and earned sufficient amount from it by selling those vegetables items while other sold out their product from the home grown vegetables items while some venture into other entrepreneur by under taking various micro economic activities.

The larger population of tribal women in Hills District of Assam is engaged in agriculture sector which constitute one of the major backbone of economy. Some involved in agriculture either as cultivator by themselves or as an agricultural workforce .Agriculture activities can be seen both in the hilly area as well as in plains of the district. In the hilly area cultivation is confined mostly of Jhum cultivation. In such type of cultivation a mixed cultivation can be found such as in particular jhum cultivation along with the paddy one can find cultivation of sesame and other fruits and vegetable items and horticulture product. But such jhum cultivation

is for sustenance of a particular family and provide self-reliant. Besides that intensive horticulture cultivation are also found in the hilly track such as Cotton betel nut, varieties of species Plantation besides pineapples, orange lemon Ginger Turmeric cultivation etc. , While coming to the plain area paddy cultivation are greatly seen with rigorous participation of women for high yield of production in Paddy cultivation and other locally grown vegetables items etc. . In this way the tribal women have greatly contributed in the growth of economy.

That in the pre- Independence era the tribal women in those days are mainly confined only in the marginal sector of economic activities which are confined only in the hilly jhum cultivation due to non-expansion of the market and infrastructural development as well as lack of awareness and educational knowledge among the tribal women in those days caused a stumbling block for participating Tribal women in the economic growth in the hill district of Assam.

In the post-independent India with the restructuring of administrative set up and decentralisation of administration to Karbi Anglong Autonomous council, the then Mikir hills district there has been rapid transformation and witnessing in the infrastructure development and opening up of transport and communication with the neighbouring plain area of Assam. The strong connectivity of roads and transport system lead to the expansion of market in the district, these gave the avenue and scope for the tribal women to connect their agriculture produce with the market. As a result, it has been witnessing the gradual participation of larger tribal women in various economic activities in Karbi Anglong district.

In the present situation, due to expansion of volume of market these could accommodate varieties of agriculture produce to get easily sold in return of a considerable amount of profit. Due to such a sense of confidence are found among the local tribal women to participate more in business and entrepreneurial activities. As a result, these lead to growth of economic activities in the district.

Mention may be made in the hill district of Assam once a sleepy district is now turn into a hill district of business hub of micro economic activities. More particular can be seen in Diphu town, the head quarter of Karbi Anglong Autonomous council and also in the hook and nook corner of the District. Today in comparison to the last 10 years one can find growth and expansion of market more particularly the market of tribal women based economic activities are emerging gradually. Such examples can be seen like with the growth of small market at the outskirts of the main town of Diphu like Lorulangso weekly market, Pirbi market, Rongkhelan

market etc. In this market, growth is attributed mainly due to rigorous participation of tribal women trader and entrepreneur.

Apart from agricultural activities some tribal women population engaged in handloom activities by producing locally worn clothes like Traditional cloths such as pini, pekok, poho and various other ethnic and Traditional cloths and also take up various entrepreneurial activities. Weaving and handicraft industry are mostly owned by tribal women in the district which is next to agriculture and plays an important role in the development of rural economy in the district. Though the tribal women in this sectors are highly enterprising in nature, the number of women enterprises in the organized form is very few. Hence the number of registered enterprises is very few as per the record available in DICC (District Industries and Commerce Centres) Diphu. In the year 2012-2019, the registered women enterprises in Karbi Anglong district is shown in the following table-

Year wise	No. of Entrepreneur
1-04-2012 to 31-03-2013	536
1-04-2013 to 31-03-2014	540
1-04-2014 to 31-03-2015	541
1-04-2015 to 31-03-2016	547
1-04-2016 to 31-03-2017	553
1-04-2017 to 31-03-2018	554
1-04-2018 to 31-03-2019	556

Sources: DICC, Diphu

The growth and encouragement of tribal women taking up as entrepreneurs is highly influenced by various factors. Such as:-

- **Market:** - The district has been witnessing rapid growth of market expansion where selling and purchasing of goods can be made it convenient.

- **Transportation:** - The development of infrastructure connect between the main markets to the Interior part of the district makes it easy for undertaking economic activities.
- **Topography:** - The Karbi Anglong district being hilly area has the advantage of less damage from natural disaster like flood on the other hand it is bless to have free from landslide. Moreover the landscape is also favouring for growing various crops.
- **Land and resources:** - The district being blessed with a fertile land having covered with large track of cultivable land. In the plain portion of the district where intensive agro-based farms are undertaken and could yield high amount of product. This encourage the tribal women to engage heavily in the production of paddy which boost them to take up agro- based economic activities.
- **Labour:** - That due to increase of population, it facilitate availability of cheap workforce, and more labourers are favourable for undertaking economic activities.
- **Introduction of modern technology:** - That in the recent years due to introduction of modern Equipment and technology in Karbi Anglong District, it is more convenient for the women to take up as entrepreneurial activities.
- **Availability of financial support:** - In the last 10 years the district witnessed large Microfinance institutions like several microfinance's banks, SHGs, registered NGOs where Capital can be easily raised for undertaking entrepreneurship from the aforesaid Institution and societies.
- **Climate:** - The Karbi Anglong district is blessed to have favourable climate for cultivation throughout the year where both Khariff and Rabi crops can be cultivated both in plain and hilly area. This encourages the people to take up venture in cultivation sector and thereby boost economic activity. That due to rigorous participation of tribal women in economic activities one can witness at least a wind of change in the life of people in the Hills District of Assam in the following sectors such as :-
 - **Reduction of poverty:** - There is always an interlink age between economic activities and Poverty alleviation. Due to large participation of tribal women in entrepreneurial activities, poverty has been reduced to large extent in Karbi Anglong.
 - **Change in social life:** - The expansion of various economic activities lead to economic growth and development and thereby provide the social security and empowered the Tribal women in the Hills District of Assam.

- **Reduction of unemployment:** - That due to large scale participation in economic activities more employment are generated which lead to absorption of more employment and resultantly lead to the reduction of unemployment.
- **Healthcare and education:** - Large scale participation of economic activities and its growth afford better health care and more investment can be made on education and thereby lead to reduction of illiteracy.
- **Higher living standard:** - The larger participation of women in economic activities and its Higher growth contributed a change in the lifestyle and economic status of tribal women due to such, then women of today can access a better qualities of life, one of such instance can be seen in Women entrepreneurship who has a great contribution in the family income and help to improve the overall standard of living of a family in particular and tribal society as a whole.

That the participation of tribal women in the hill district of Assam has greatly contributed in the development of rural as well as urban economy in Karbi Anglong district. As a result, this could help in reducing poverty, illiteracy, social Stigma and evil like superstition. And child marriage. Women's participation in economic activities make a significant contribution towards women empowerment and also make them aware of their right which is highly required for raising socio-economic status of women in the society. Entrepreneurship helps women to gain economic independence, improve their social status, leads to building of nation and economic development. Women who engage in entrepreneurial activities could help not only in the household economy but also participate in the management of family budget to fulfil the family needs and to support their husband.

Women in the Karbi Anglong district are now witnessing the increasing number of women participating in entrepreneurial activities who run their own business yet their entrepreneurial potential ,managerial skill and socio-economic contribution remain largely still require skill technological knowhow. Women entrepreneurship development is the instrument of women empowerment. Empowerment through entrepreneurship leads to self-fulfilment and makes women aware about their status, existence right, duty and their position in the society. In the modern era, women are becoming socially empowered through business ownership.

Evidences show that number of women taking up as entrepreneurial activities has been increasing who actively participate in running various businesses, Trade and weaving, handicraft, knitting, pickle making etc. to mentioned a few However, it is very important to be upgraded and prepare them to face the real challenges of competitive market.

Some suggestions are placed to create positive environment so that more number of women actively participate in business and trading:

- Government should give more emphasis for encouraging tribal women to take up venture in local entrepreneurship for ease of doing the business considering the Karbi Anglong district area being administered under the sixth schedule of the constitution of India. It can be done by way of providing easy loan and other financial assistance.
- Besides that the government should provide a platform for marketing and other assistance like cold storage house and transportation of commodities outside the district. Apart from e-commerce facilities like digital technology maybe sensitize among the women entrepreneurs for promotion of their products. Promotion of women entrepreneurs in the hill district of Assam by assuring adequate training and access to resources.
- In the Hill District of Assam there is abundance of some other factors where entrepreneurship can be promoted such as agriculture, food-processing, medicinal plant etc.
- There should be implementation of training courses for rural women in entrepreneurship, farm tourism, agro forestry, fish farming, and integrated production method such as organic farming.
- The creation and strengthening of local advisory training programmes, extension services, basic and higher education for women in the district to increase their awareness about and access to proper career and business opportunities.

Surveys conducted among the unemployed women in the district reveals that if, platform is provided and positive environment is created and developed for doing easy business more professional entrepreneurship will be encourage in the district. Raising Tribal women participation in the Hills District of Assam in various economic activities is an encouraging sign for the healthy and prosperous society and ultimately could substantially boost growth of Local economy as well as nation's economy and Nation prosperity.

References:-

1. Chanu, Ayekpam Ibemcha (2013), “Women Entrepreneurship Development in Tribal Areas of Assam-An alternative approach towards poverty alleviation”, The Utkal business review vol.24 pp.270-277
2. Gogoi, P.K. (1978), “The economy of Karbi Anglong” (Bichitra Narayan Printing Press: Guwahati) Pp-9.
3. Malyadri, G (2014), “Role of Women Entrepreneurs in Economic development of India”, in Indian journal research, vol-3 issue 3, March, p.105
4. Mishra, Garima (2014). “Rural women entrepreneurs: Concern and importance” (IJSR) 3 (9): 93-98. Retrieved from www.researchgate.net (Accessed on 9/10/2020)
5. Sorsa, Pirita (2014), “India –Igniting inclusive growth by raising female economic participation”.
6. Sources: DICC, Diphu.

GENDER AND SOCIETY

SUMIYA SULTANA

**Govt. Banikanta College of teachers' education
Lachit Nagar, Guwahat-1**

ABSTRACT

Gender is nothing but a social construct which impacts attitudes, rights, responsibilities, roles and behaviour pattern of boys and girls, men and women in all societies. It is the set of characteristics pertaining to and differentiating between masculinity and femininity. The concept of gender includes the expectations which are about the characteristics, aptitudes and likely behaviour of both men and women. The objective of the study is to discuss about various inequalities based on gender prevailing in our societies. Another one is to discuss about the need of gender equality for proper development of a society. After that the paper also discusses about the solutions and some Government policies for eradication of gender based discrimination. The information needed for this study is collected from secondary sources.

KEYWORDS

Gender, Society, Stereotypes, Inequality, Gender equality, Women empowerment, Social Development.

GENDER AND SOCIETY

INTRODUCTION:

Gender is nothing but a social construct which impacts attitudes, rights, responsibilities, roles and behaviour pattern of boys and girls, men and women in all societies. It is the set of characteristics pertaining to and differentiating between masculinity and femininity. The concept of gender includes the expectations which are about the characteristics, aptitudes and likely behaviour of both men and women. Gender roles and relations are vary from society to society. It is a socially created discrimination and differences that can be seen in every aspect of our society such as class, political status, educational field, economic sector and so on. It reveals how women's subordination on men's dominations is socially constructed. Simply, gender can be explained as the difference between men and women in social terms men and as what a men can do and as women and as what a women can do or cannot do. It is a systematic way of understanding men and women in social system and the patterning of relationship between them. As it is the analytical difference between men and women which is created by our society to differentiate the biological differences that is created by nature in men and women. For example in India generally all domestic responsibilities are performed by women and all outsider responsibilities are performed by men. The different task and responsibilities of men and women are fixed and defined by our society. It is society which creates gender based discrimination among us.

OBJECTIVE OF THE STUDY:

- To discuss about various inequalities based on gender prevailing in our societies,
- To discuss about the need of gender equality for proper development of a society.
- To provide some suggestions regarding the eradication of gender discrimination.

NEED OF THE STUDY:

Gender can be described as the differences between male and female in social terms. It is a socially constructed concept as it is society which divided various task, responsibilities, roles and even rights on the basis of gender. In our societies and culture we have seen various discrimination. From the early age to till now in some societies women are always depended on the male member of the family. They can't even take their own decisions regarding their own life, dreams and so on. Their whole life is on the hand of their father, brother and husband. Therefore, it is necessary to aware the women regarding their own rights. They have to raise their voice for their dreams, life and they have to take stand regarding the injustice and inequalities happen to them. Thus this study is necessary to understand various types of gender based inequalities and make people aware about the need of gender equality for the development of the society.

DELIMITATION OF THE STUDY:

- The study is limited only with those Indian societies where gender based discrimination are still exist.

SOURCE:

The data and information presented in this study is collected from secondary sources that is books, magazine and internet sources.

DISCUSSION:

Man is a social animal and we have to follow the rules and norms set by the society for us. It is society which decided some roles, responsibilities, behaviour according to our gender. Society created the gender base differences and these differences affects the development of the society. Because of these differences various inequalities occurs which hamper the whole society specially the women as they suffers a lot because of these inequalities. Here various inequalities prevailing in our societies and need of establishing gender equality can be discussed as follows-

Gender inequality in our societies:

Gender inequality prevailing almost all the aspect of our societies. It is the unequal treatment or perception of individuals based on their gender. It is an imbalance in access to political, economic, educational and social areas based on gender. There are some stereotypical believes

in our societies because of which inequalities arise. Such as female gender stereotypes includes the believes that women want to get married and have children, women are weaker than man. They enjoy cooking, doll, flower etc. Gender stereotypes believes that man are tough, dominant, and messy, dislike cooking, and enjoy sports, cars, and outside activities. All these fixed roles and stereotypes believe creates inequalities between men and women. Various types of inequalities existing in our societies are briefly discussed as follows-

- I. **Neglect Girl's Education:** It is seen that in some societies girls are not allowed to attend school as it is considered to be a waste of time and money. The value of daughter's education is gauged in terms of her marriage prospects. Girls are the property of others house as they will get married and go to some other family and the boy will look after the parents and carry the family lineage so it is not needed to educate girl child .These type of differentiation creates inequalities which is very harmful for the development of the society.
- II. **Social Discrimination:** In every society women are considered inferior to men. There are many rules and regulations for girls only such as Purdah system, believes that grls must learn sewing, cooking, embroidery etc.
- III. **Economic Exploitation:** It is seen that Indian women is exploited economically since ages. As their work at home and in agricultural field is not considered to be productive. Apart from these it is also seen that women engage in work of daily wage earner or labourer are paid less than the men folk.
- IV. **Educational Discrimination:** Although the constitution of India provides right to education to all without any discrimination of sex but it is not experienced practically by everyone. As it is seen that girl child are deprived of the right to education due to poverty of the parents. The disparity in education between boys and girls is clearly visible in India's literacy rate that is 82% of boys are literate and only 65% of girls are literate.
- V. **Political discrimination:** Women in India comprise of about 50% of total population. But the representation of women in Indian parliament as well as legislative assemblies is very low. Only a few are engaged with the political system. It is because of gender discrimination that even after so many years of independence, the participation and

strength of women in various elective bodies have not increased more than 10% of total strength

VI. Engaging of girl child in domestic works: In almost every Indian family it is a practice to engage the girl child in household activities. In rural areas when both the parents go out for work the eldest girl child has to look after the house and also her younger siblings.

VII. Violence against women: Violence against women in different forms is still prevailing in our society. Women are still put to death by the in-laws for dowry, women are raped and trafficked to different part of the world as sex and domestic workers, women are tortured physically and mentally by their husbands. All these violence take place because of the believe in our society that women are inferior to men.

Apart from the above mentioned inequalities there are many gender based inequalities exist in our societies which is needed to remove from our societies. Thus there is a need to establish gender equality

Need of promoting Gender Equality in our society:

Gender equality is when people of all genders have equal rights, responsibilities and opportunities. Everyone is affected by gender inequality - women, men, Trans and gender diverse people, children and families. It impacts people of all ages and backgrounds. Gender equality prevents violence against women and girls. It's essential for economic prosperity. Societies that value women and men as equal are safer and healthier. Gender equality is a human right. Everyone benefits from gender equality. However the need of gender equality can be discussed as follows:

- I. Gender equality is needed for sustainable development of women. As it provides rights to women so the development of women's can sustained in future as present.
- II. It is needed for economic development of a country. More participation of women's in labour and work will increase the GDP of the country.
- III. A society can develop only when there is no discrimination in that particular society on any grounds. Gender equality result in the development of the society.

- IV. Gender equality is needed for women empowerment so that they can ensure equal participation in developmental processes. It helps them to make decisions regarding their own life such as education, employment, marriage and so on.
- V. Gender equality is needed to enjoy all the rights and fundamental freedom by women on equal basis with men in all spheres like political, economic, social, cultural and civic.

Thus gender equality is very much important for women development and for balance development of a society.

Suggestions for removing Gender Discrimination:

Gender discrimination is very dangerous issue that hamper in the proper growth of the society. This type of beliefs and attitudes that create discrimination should be removed from the mind of people. In the following some suggestions are discussed to eradicate such discrimination -

- Education is the main requirement for removing this type of discrimination from our society. Education provides knowledge; develop skills and attitudes and helps in improving self-confidence. It is education which provides employment opportunities and become economically dependent .So education should be provided equally to both boys and girls not only for women's development but also for whole society.
- In India, mostly, women in the young age depends her father, in the middle age she depends on her husband and in the older age depends on her son. Women always depends on somebody for her livelihood. Hence independent in economic aspects is necessary for women development. Thus opportunities should be provided to women to get employed gives economic independence to women.
- Gender discrimination can be removed by empowering the women so that they can ensure equal participation in developmental processes. Empowerment enabling them to make informed choices in the areas like education, employment and health, especially reproductive health.

- Developing self-confidence and internal strength which help women to face life. Women need self-confidence to fight against all the inequalities and violence against her and to live self-esteemed life. Hence, boosting the morale and self-confidence of the women, is the key to eliminate the inferior complex of her.
- It is necessary to enhance qualities which help them to take self-decisions. So, to end gender discrimination women must empower with decision making power.
- For removal of gender discrimination it is needed to enjoy all the rights and fundamental freedom by women on equal basis with men in all spheres like political, economic, social, cultural and civic.
- It is necessary to change our male dominating mentality and should give equal chance to women to get involved in various issues of family and society.
- People should take initiative by their own, till the people will not take initiative no one can help them so women should make themselves strong and should take initiative for their own development.
- It is needed to develop positive attitude among the people regarding empowerment of women and remove conservative attitudes and rigid customs and traditions from our society.
- Government also take various initiatives to nullify gender discrimination such as beti bachao, beti padhao, women education, support for training and employment programme for women, Protection for domestic violence bill 2002, Indira awaj yojna scheme, 1961 dowry prohibition act and so on. These schemes and act help in empowerment of women.

Conclusion:

Gender is a term which is socially constructed to determine the biological differences of men and women. These gender differences created by the society increases various inequalities and it stands as a curse for the society. It not only creates problems for the women but also for men. Because of gender discrimination men do not realize the value of women they think they are superior which hamper in their development process also. For proper development of a society participation of both men and women is needed. Individual should respect others they should appreciate the support of other people. Thus, it must be necessary to develop the concept of gender sensitization. It helps in modification of behaviour by raising awareness of gender equality.

BIBLIOGRAPHY

❖ BOOKS

- Agarwala, Dr. Sunita-----Gender Issues and concerns, Book Land, Panbazar, Guwahati – 01
- Mahanta, Dr. NaraNarayan (2018)---Gender Issues and concerns, Mani Manik Prakash, Guwahati – 01
- Goswami, Dr. Sadhana, Devi Kumari Dr. Meena (2012)-----Emerging Issues and Education, Shanti P rakashan, Guwahati-1

❖ JOURNALS

- IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS), Volume 13, Issue 3(July-August 2013)

❖ INTERNET SOURCES :

- www.safecity.in
- www.un.org>gender equality
- www.unicef.org

Genders and other Determinants of Status of women among Tribes with reference to North-East India

Diganta Das
Ph.D. Scholar at centre of studies in society and Development
School of social science
Central university of Gujarat
Email ID: diganta253@gmail.com

Abstract-

India is known for its special features of large numbers of Tribal population presents. They are known for their homogeneous features. They are basically self-assertion of their livelihoods and stay dependent on nature. Although Tribal society are egalitarian in nature, but due to the influence of globalizations and modernization women of tribal society has been losing that status. Women of the tribal society are seen lower level of attainment in every aspects of developments in society. This paper emphasized on gender division and discrimination of Tribal women in general and north-east India in Particular. This paper also sees the attainment and participation of Tribal women in education and political sphere.

Introduction

Tribal people in India popularly recognized for self-assertion of livelihoods. They included around 8.2 per cent of total Indian population and concerted different parts in central belt and North-East India. Tribal women status is comparatively better than other community's women. Sex ratio of tribes society were 971 female in 1991, it was 927 females contrary to 1000 male among general population in India. There are several socio-economic determinenents which determine status of tribal women like health, educations, nutrition, low level of standard of living, low literacy etc. Tribal women status is lower as compare to other groups of women. "To what extent, do women, compared with men, have excess to knowledge, to economic resources and to political power, and to what degree of personal autonomy do these resources permit in the process of decision-making and choice at crucial points in the lifecycle?" (UN, 1975). WHO (1989) stated that women status are measured with the help of three pointers and

those are employment, education, and authority in regards of decision-making in important issue. Educated women are seen to take higher position in every sphere (WHO, 1989). But only with education is not possible to upgrade the status of women, for that, need to have employment for women (Hogan et al., 1999). Women should be able to influence their family members in household decision, for that woman should have strong arguments along with soft communications. Higher decision making powers within and outside of households are key determinants of high status of women.

Women in India society are seen to discriminate on the base of religious, cast, and historical etc. A woman status are started to determined once they born as girl child's and made her undergo feelings of being inferior and feeble than a boy child's. A girl's child is denied to interact boldly against other for their personal expression. Their role in society are culturally constructed, women behaviour is subjected to hierarchical distinctions, disabilities and advantages etc. Women are derived from control over parents land and others social resources etc. Above discussion shows that status of women is determined by several factors rather than a single measure and it is differ in different societies. It the gender role in a society and its connected philosophies which government the traditional main set and members of society. The cultural interpretation of gender and the status of women are determined by women roles in different aspect of life, those includes like conjugal, parental, kin, domestic, community, occupational, and their individual level as well .

Gender and Tribal women:

There are general perceptions that girl's children's in tribal society are not consider as burden due to their earning capacities towards family. Tribal girls are seen to participate in different works both at home and agricultural fields to do help of mothers in different activities. They are trained to become a mother and good housewives, as well as obedience towards male members. Again, their counterpart's boys are trained for agricultural activities to do help of father.

Both arrange and love marriage is prevailed among Tribal people. It is consider as good if both boy and girls come from different villages. Contribution of tribal women towards Indian economy is higher, it is general perceptions that women work more than their counterpart's men. Women are seen to participate in agricultural activities and works in other sectors like indigenous cottage industries etc. Women works to manage their household activities, child

rearing is their major responsibility. They engaged themselves works like weeding, hoeing, harvesting and threshing etc. Patriarchy is also prevailed among tribal society where women's are denied to give inheritance property rights, inheritance of property determined through tribal customary laws.

Earlier rate of domestic violence are very rare but in many parts of India where rate of domestic violence are commonly seen in modern society. They faced with physical harassment from their husbands. There are different studies which stated violence on women in different sphere of socio-economic and power relations in political setting. Women faced with the problems of discrimination, 'exploitation, economic unequal, terror atmosphere, violence in forms different violence in name of cultural-religion and political (Kelkar, 1991). There are female foeticide and infanticide common among different communities and castes, but such valance are not seen among tribal people. Women are enjoyed their voting rights but they follow advice of husbands to cast their vote during elections. Women have no personal opinion on reproductive health issue and reproductive rights. Women are not aware about idea of own fertility. Women problems of reproductive health are attached with gender inequalities in a society. Health delivery is the important aspects, for what, people use and utilisation healthcare effectively. Other component is good quality, availability, and economical services to women etc. there are other problem associate with women that they don't get freedom to health centres independently without taking permission of male members.

There are little changed occurred among tribal women status due to the influence of Hinduism, they adopted culture of Hinduism and way of life. Tribal women get expose of Christianity and started to take modern English educations. Studied show the impact of Sanskritisation process on them. Due to Sanskritisation, tribe's people opting for early marriage. Their general think is that early marriage regards for prestige. But they started denied to do widow remarriage, and divorce (Roy Burman 1988: 14; see also Sachchidananda 1988: 80). For example, freedom of Bhils women are started declining among Bhil tribe in regards of marriage, access to decision-making, divorce etc. because Sanskritisation. They are adversely affected in regards of selection of the male partners and to marry them. There are purdah systems adopted due to influence of caste Hindu society (Mann 1987: 155).

In regards of north-east India that Naga women hold higher and honourable status in society and women found to work equally like men in the fields of tribal council (Elwin 1961: 104). In regard to Baigas tribes, women enjoyed a good situation in society and they enjoy the

freedom and authority in regards of marriage ceremonials, and got reputation to practised witchcraft. Among Baigas tribe, it is very rare to have division of labour both between men and women (Elwin 1986: 23536). In the same line, higher social status enjoyed by Sema Naga women in regards of marriages and they never married against of their will. They occupied higher position at husband home, they treated equal (Hutton 1921: 183).

The status of tribal women also determine by their role in economic sphere in society. Earlier tribal usually forest dwellers, depend for livelihood on food-gathering from forest. Women walked long distances to collect wood, roots and tubers, fruits, etc. Chaudhary (2010) stated that in tribal areas of Betul in Madhya Pradesh, women duty was to collect and marketing of firewood. Tribal people have lost their grip on Jhum cultivation because of population increased and migration of tribal people. Women are losing their work, in North-East India like Nagaland and Arunachal Pradesh, tribal women stated to migration for in search of livelihoods. In Hill areas, tribal women opted for settled cultivation rather than forest-based economy. Now Tribal women are getting exposer of industrialisation in central India and several big and small dams are constructed on tribal lands and rivers. Their forests depleted and land quality become poor for cultivations. Many of them migrated to states like Maharashtra, Madhya Pradesh, Gujarat and Rajasthan etc. in search of work in factories like brick kilns and others construction sector in different cities. They worked at industries as seasonal workers; women exploited at the hand of contractors and middlemen, suffered from sexually abused. Women are paid lower than men.

Tribal women of North-East India have weaving skills. There is a feature among tribal women that they use to weave during their free times, and for self-consumption and some of their textile portray their history. Outside from tribal people now stated commercialisation of tribal traditional products; consequently tribal women lost control over their own product due to impact of globalisation and middle man. People from other communities started woven of their tradition cloth and sale at higher prices. Kelkar and Devnathan (1993) and Lalhriatpuii (2010) stated that Mizo women extremely discriminated in regard of inheritance property and never given rights over land.

There are some tribal groups in North-east India who are known for their skill to do small business and for example, the women of Khasi tribe in Shillong and Nongpoh in the state of Meghalaya. Again, there are some big shops run by women in the state of Mizoram. Lalhriatpuii (ibid.) observes that

“Many women run small family businesses, called micro enterprises, which require very little initial capital and often involve the marketing of food articles and handicrafts produced under the domestic system. No doubt women’s limited access to capital leads to higher rates of return on their tiny investments. But the unbelievably low capital-labour ratios confine women to low productivity undertakings.”

Education and Tribal Women

As education is known as fundamental right to provides opportunities for overall development to every citizen of India. In many studied stated that tribal girl child’s get very less opportunities to enrol in schools and higher dropout rate found among them. The most prominent caused is their parents financial constraints, early marriages; submissiveness, motherhood, and parental lack of good perception about formal education on girls educations etc. There are no freedoms of girl children about their own educations; their parents’ decisions are considered as finals to determine their faith. Although they wish to go to schools but their parents do not allow to go because girls need to do help of mother in different house hold works.

Figure: 1. Literacy Rate of All Social Groups and ST Population (1961-2011) (Figures in percentage)

Year	All Social Groups		Total	ST		Total
	Male	Female		Male	Female	
1961	40.4	15.35	28.3	13.83	3.16	8.53
1971	45.96	21.97	34.45	17.63	4.85	11.30
1981	56.38	29.76	43.57	24.52	8.04	16.35
1991	64.13	39.29	52.21	40.65	18.19	29.60
2001	75.26	53.67	64.84	59.17	34.7	47.10
2011	80.89	64.64	72.99	68.53	49.35	58.96

Source: Registrar General of India

Figure 1. Shows that literacy rate of both tribal men and women are lower as compare to other general people in India. In 1961, tribal female literacy rate was only 3.16 percent, while it was

15.35 percent among other community women. The same trend of higher inequality are seen in 2011, where 64.64 percent female literacy are seen among general community women, while only 49.35 percentage are seen among Tribal women.

Again, enrolments in primary, upper primary and elementary education among ST children in year of (2000-01 to 2013-14) were poor. In primary during 2000-01 was 11 Million. In 2013-14 was 14.7 million. In Upper primary education (Classes V-VIII) during 2000-01 was 3.1 and in 2013-2014 was 6.5 (MHRD, GoI; Statistics of School Education, 2010-11, MHRD, GoI; and U-DISE, NUEPA.) In all level of educational including in primary, upper primary and elementary education (ST children) from 2000-01 to 2013-14, lower level of enrolment are seen among tribals' children's. Again, male student's enrolments are higher as compare to female children.

There is several factors determined education of tribal women like

Location of the Village:

Tribal societies inhabit in depth of forests areas, for them, becomes difficult to come to city areas for schools. Their habitations remain segregated from each other due to physical barriers like rivers, hills, and forests etc caused of blockades for girls children's to travels throughout all difficulties to attend school in other village. That is why; parents do not allow their daughter to attend schools.

Attitude of the Parents:

Most of the parents are illiterate and majority of parents are dropouts from educations. They have no knowledge about formal educations, indifferent attitude towards girl's educations. They want to engage their girls children's to household responsibilities and it is because, parents have not any relationship with outside of their society, unaware about importance of education.

Economic Condition:

Tribe's people depend on forests and agriculture to earn their livelihoods. Girl's children are found to help parents to collect forest products. They are not economically secure to send their girl child for good education.

Appointment of Local Teachers:

In many time, remote tribal areas, teacher stay absence regularly which largely affects quality of education. Teachers are belongs from other communities who are not friendly with tribal culture, villages, language and mind of tribal children's. Teachers do not get any housing facility in the village and that is why they become irregular with normal routine to school. Most of the teachers are found untrained in tribal areas reduce the standards of education.

Lack of Proper Prohibition

There are very less coordination found between tribal welfare department and school education department and there is no proper monitoring of schools infrastructure.

Political participations and Tribal Women

Through 73rd and 74th Constitutional Amendment Acts, tribal women's get little exposur to entry into political spheres which provided 33 percent reservation of seats in local bodies both rural and urban, target for good governance and fair representation in the process of development from grassroots level. But in reality, empowerments in developed countries like India are still deprived in status. There are very less numbers of tribal women seen to have political active participations. Women supremacies are restricted within household activities, not active in social or political spheres. Even in local village Panchayat also very less numbers of female member founds. Again, they have not given importance to women during decision-making process and they are bypassed and marginalised in political sphere. Women who are benefactors and beneficiaries in socio-economic and political process of development, women with talented and interested can play very effective leadership role in politics (Manikyamba 1989). Women of Zilla Parishad and Mandal Panchayat Members in Karnataka take an active part in the political processes of the state and rural areas (Chandra Sekhara and AnandInbanathan 1991). It is found that states like Andhra Pradesh, Karnataka, Orissa, Bihar, Haryana, Himachal Pradesh; Kerala had witnessed good number of women turn out as voters as well as candidates not for reserved constituencies but even for the general constituencies in Panchayat levels. The challenges to women's role due to low experience in election process, the hardship and obstacles that they undergo (Susheela Kaushika 1995). Again, in many of panchayats women are illiterate, poor and come from backward community like ST but they have proved their talent as good administrators in many times (Shakuntala Narasimhan 2000). The problems elected tribal women faced in regards of discharging duties like do not get

supports from family members, husband, political party, other dominate groups and other people. There are some other factors that discourage tribal women to representation in politics like lack of formal educational opportunities, empowerment process, do not get reservation policy and decentralization of power.

But there is less representation in political spheres among tribal women of north-east. Tribal women have fewer places in their village councils and they were less presented in the traditional panchayats seen. But there are some mandatory provisions to give women representation in panchayats but women are dictated by relatives or husband many times. There is small example like Agatha Sangma got representation due to her father Purno Sangma supports her in national level politics like Lok Sabha in Parliament. In recent increases of insurgencies in North-East and other parts of India like central India and women are found to joined in underground army. The Naga Mothers Association earned good reputation for becoming interlocutors between underground and Indian security forces. Naga women acted very bravely to usher in peace between warring villages. Vitso (2003) stated that Chakhesang Nagas of Nagaland, wife of traditional village priest wielded a lot of power and respect. It is Christianity who brought significant emancipation to north-east tribal women. Earlier women restricted to go schools and missionaries who opened schools to encouraged girls to attend schools.

Conclusion

The Tribal society of India is marked by lower level of socio-economic, lower level of life standard, poor attainment of literacy, out dated process of production, poor physical infrastructure are caused of deprived situation. Such levels of deprivation are higher among women of tribal society. They are deprived from all level of development attainments in India. Although little gender equality are exist among tribal males and females, but due to touch of modernisation has been eradicating equal status of Tribal women.

Reference

Chaudhary, S.N., 2010, Tribal Economy at Crossroads, New Delhi: Rawat.

Elwin, Verrier. 1961. Nagaland. Shillong: The Research Dept., Adviser's Secretariat. . 1986.

Baigas. Delhi: Gyan Publications.

Hogan, C. (1999). *Facilitating learning: practical strategies for college and university*.

Eruditions Pub.

Hutton, J.H. 1921. *The Sema Nagas*. Oxford: Oxford University Press. Indian

Anthropological Society. 1978. *Tribal Women in India*. Calcutta.

Kelkar, G. and Devnathan, 1993, “Women’s Law Rights and Witches” in M. Miri (Ed.),

Continuity and Change in Tribal Society; Shimla: IIAS.

Lalhriatpuii, 2010, *Economic Participation of Women in Mizoram*; New Delhi: Concept.

Manikyamba (1989): “Women in Panchayat Raj Structure”, Gyan Publications, New Delhi

Nazli, S. (1999). Sakuntala Narasimhan. *Empowering Women: An Alternative Strategy from*

Rural India. Pakistan Development Review, 38(2), 223-225.

Kaushik, Susheela (1995): “Panchayat Raj in Action: Challenge to Women’s Role”, Friedrich

Ebert stifleeng publishers, New Delhi

Srivasthav.V.Shah (1992): “Political orientation of rural housewives: A problem”, in

R.B.Mishra and Chandrapal Singh(ed), *Indian Women, challenges and change*, New

Delhi.

Vitso, A., 2003, *Customary Law and Women: The Chakhesang Nagas*; New Delhi: Regency.

Zehol, L., 1998, *Women in Naga Society*; New Delhi: Regency.

Rural Credit Policies and its Suitability in the State of Assam, India

Diganta Das

Ph.D. scholar at center for studies in society and Development

School of Social science

Central University of Gujarat.

Email ID: diganta253@gmail.com

Abstract:

Most of the credits policies of India have failed include the common poor farmers and other peoples in rural areas of Assam. But an informal financial sector has been working among rural people of Assam. Present government has taken several new initiative to reach out all uncover rural people. This study found that although new policies decrease earlier gaps between rural people and urban people in regards of financial inclusion, but still it is not sufficient. This study suggest for incorporations of all traditional community based financial agencies with a proper restructures.

Introduction

It is the credit through farmers can acquire their resource for capitals generate to invest (Qureshi & Shah, 1992). It is truth that poor farmer are always excluded from assess of financial markets. As per Rural Finance Access Survey (2003) who found out that it is about 70 percentage of poor marginal and landless farmers have not bank account and that is why about 87 percentage of poor farmers could not able to reach out to formal source of credit systems. Those poor farmers stay depends of on informal finance form different sources like moneylenders at higher interest rate (Basu, 2006). It the survey of All India Debt and Investment Survey (AIDIS) in 2002 which stated that it is about 43 percentage of poor household in rural areas who depend on informal source of finance for credit. It is about 95 percentage of household who are excluded from formal financial agencies in north-eastern region. That excluded percentage is about 70 percentages in Assam and it is about 96.1 – 98.5 percentage of range as per Committee of Financial Inclusion, 2008 report. This study is about to understand financial exclusion of poor farmers.

In independent India government has taken several policies of decentralization to give benefits of common people. Those are included nationalization of banks in the years of 1969 & 1980. Regional Rural Banks was established in 1975. There are some other financial credit agencies like Lead Bank Scheme (1969), National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) in 1982, General Credit Card (2005), Kisan Credit Card (1998-99) etc. The question is that how far those formal agencies able to reach out common poor farmers households. This study use both secondary and primary data, secondary data are collected from NABARD, AIDIS, Census of India 2011, Banking Statistical Returns of RBI, Statistical Handbook of Assam, and NSSO etc. there are interview conducted among people in six villages of Baksa, Barpeta and Nalbari district. There are two villages take from every district. Interviews are taken among Bank managers.

Evaluation of Credit Policies in Rural Assam

In 1969, government of India brought nationalization of commercial banks and its main aims was to expand branch of bank in rural areas to give access financial service to poor people throughout India. It was seen that number of reporting bank offices increased to 1940 during 2013-14ⁱ in Assam. But the numbers of branch in Assam is compared to all India levels. As per Average Population per Branch Office (APPBO) was about 17,413 Branch of bank and it was about 10,825 in all India levels in 2013ⁱⁱ. In Salbari Village of Baksa District, leaders from All Bodo Student Union stated that

No formal bank branches exist in this area. People need to go 'Bhabanipur' for banking services which is 20 km away from main town 'Salbari'. Earlier there was Grameen bank (other bank branches), but due to conflict and violence, all these bank branches left the place. Moreover, people aren't aware about various loan sources. The village peoples tried to bring state bank of India (SBI) branch in various time, but failed to make it success.

Councillor of Bar Makhibaha Gaon Panchayat, Jagadish Dutta of Nalbari district stated that

From 2007 onwards, banks are giving loan through Farmers Club to those people who have land. Banks verify the land and agricultural products after sanction of loans. While sometimes the sanction loans have not paid by banks e.g. Abhi Halai, Dipankar Bhattacharya didn't

get their loan after sanctioning of loan. Bank feels insecure to give loans those people without having land.

It is found that the bank has avoided application of loan of rural people because bank manager accuse the people for not repay load by rural peoples.

Likewise, the President of Gaon Panchayat of Barpeta district, Suniti Kumar Choudhary stated about inform about the unavailability of bank branches in their neighbouring areas for what, people of that areas compelled to travel about 30 km to place. He stated that

Banks doesn't provide loan to farmers because of non-recovery of earlier loans. Although poor people like farmer repay first two to three instalments regularly, but due to flood and drought like situation people unable to repay their remaining loan instalments. The rural peoples aren't utilized their bank loan in a productive ways. They could not able to manage regain their invest bank load in agricultural and other allied works.

The above narrative stated about how the branch expansion policy of government of India has failed to reach the right and needy place. Bank preferred certain section of people basically rich farmers and landlord in rural areas to provide loan.

It was Lead Bank Scheme introduced in 1969 by RBI. The main objective was to increase the credit of across India. Through this scheme, RBI has directed to scheduled commercial banks that they need to provide 40 percentage of their total credit in rural areas. In 2011-12, the aggregate advances in Assam were 55.83ⁱⁱⁱ% to its different priority sector, but the agriculture and other allied activities got only 19.91% credits. This study also found the similar finding in selected district of Assam. It was only 6.32^{iv} percentage of Baksa district, 24.08 percentages in Barpeta district and 27.93 percentages in Nalbari District. It proves failure of RBI policy of credit systems in India. There are huge exclusion exist between rural and urban society peoples. Government are failed to achieve their target to include all financial exclusion rural peoples in India and its numbers are high in Assam as compared to all India levels. As Lead Bank Manager of Barpeta district told:

You want to use our data for research work. I will provide data, but there are no certainties about authenticity of it. The banks don't provide

us accurate data. They didn't reached and fulfil the priority sector lending of RBI. They manipulate the data before sending to us.

The Bank Manager belong from Nalbari district also stated that

I am not able to give you data right now, due to the fact that banks didn't provide data at right time. They are not serious about data supply to us. Most of the time they try to avoid the priority sector lending policy.

Baksa District Bank Manager stated that

Banks doesn't provide us data in right time. My Clerk will give you the data. I am out of station for one month. I regular do not go this place because of communal violence in that area.

The narrative has provided an actual picture of Lead Bank Scheme of government of India in rural areas of Assam about their failed to target grass root level people. Again, frequent violence in the Baksa district also cause of failure, bank authority felt insecure to works in that area.

In 1991-1992, NABARD has introduced the process of Self-Help Group Bank Linkage Programme (SHG-BLP) and it was a pilot project. It was about 499183 numbers of banks linked SHGs in the years of 2011-12 Assam and that in 2004-05^v, the numbers was 122304. Despite having large numbers of Self-Help Group Bank Linkage, the credit to self-help groups was too minimal. Again, there was higher proportion of Non-Performing Assets (NPAs) in Assam as compare to all India levels in between 2007-08 to 2012-13. As All Bodo Student Union leaders in Salbari village, Baksa district told:

There are more than 10 SHGs working in the village and 5 SHGs got loan from Assam Grameen Vikash Bank. These SHGs also provided loans to village people at 10% interest rate per month. SHGs are engaging various productive works like weaving, goat keeping, bee keeping etc. They experienced 100% repayment of their loan.

Councillor of Bar Makhibaha Gaon Panchayat, Jagadish Dutta of Nalbari district stated that

About 8 to 10 BANDHAN groups and 7-10 AROHAN groups are also working in the village. More than 16 SHGs like Milan, Setana etc. are also working in the village. The SHGs save some amount of money per

month and other amount give lend to people at 3% interest rate per month, and they experienced 100% repayment rate. More than 5 SHGs like Milan SHGs are able to get loans from banks. In addition, some NGOs like Makhibaha Gram Uttaine Samiti are also working and these NGOs try to solve problem of village people. Apart from that, Ganatranik Mahila Simiti solves all family problems in the village.

President of Gaon Panchayat of Barpeta district, Suniti Kumar Choudhary stated that:

More than 20 SHGs including Bamundi Anushutiya Mahila Daybandhya Goot, Bamundi Anushutiya Shipini Daybandhya Goot, Maa Dupartanini Mahila Attma Sahayak Goot, Bamundi Pachchim Chupa Attma Sahayak Goot etc are working in the village and about 80% of them are women SHGs. All SHGs are registered SHGs. Some SHGs got fund of (Rs. 25,000) from banks. SHGs are working for production of goats, pigs, weaving etc. The SHGs lend money to other people with 5-7% interest rate. Farmers also take loan from SHGs. The SHGs followed the Panchatra Sutra rules and restrictions (five guidelines).

Thus, from secondary data we get a worst picture of SHG-BLP, however from primary survey in Assam, we found an active participation of SHGs in the SHG-BLP. It emphasizes the need for reviewing the SHG-BLP in Assam.

It is Kisan Credit Card (KCC) introduced in 1998 and revised in 2004. It was introduced by NABARD to increase the credit delivery system. Its main aims are to provide loans to different agricultural and its allies activities. The numbers of KCC was 371474^{vi} in 2011-12 within Assam. Bank has sanctioned numbers of KCCs were issued and Bank has sanctions Rs. 504.96 crore in 2010-11. As All Bodo student Union (ABSU) leaders in Salbari village, Baksa district told:

Sometimes the formal banks provided KCC, machines, tractors to farmers against some documents, but the farmer need to give bribe for that. Till now only four farmers got KCC however, they need to pay bribe.

Again, President of Gaon Panchayat, Suniti Kumar Choudhary of Barpeta district said:

Some farmer gets KCC from Assam Grammin Vikash Bank (AGVB) and 1% of these card gets from SBI. The banks asked various documents for granting KCC and due to that farmers always try to avoid it. Only rich farmers are getting such kind of facility.

Village President of Barnagar, Lanksar Nath of Baksa district told:

Till 2004 people got loans from bank, but after 2004 flood, government provided subsidy to farmers and provided loan relief. Because formal bank didn't provide loan to farmers. Village peoples pressurized government in various time and asked for provided loan facilities to farmers, but government didn't take care about it. In 1996, bank provided loan to farmers, but later due to non-repayment of loan, banks stopped provided loan to farmers. Banks complained that although farmers asked for loan but later seek for relief. Many people don't wish to take loan because they have no confident to repay their loan. Some other find difficulties to utilize those loan appropriately. According to them, the lands is become unproductive and aren't suitable for agriculture after flood of 2004. One important point is that the farmers applied for KCC in various time, but failed to make it success.

The numbers KCC increased in different parts of India. But such numbers are not increase in rural Assam. The people of rural Assam don't know what is General Credit Card, Business Correspondent, mobile banking, biometric card, etc. As formal banks has not able to provide credit to rural peoples of Assam, But people use their traditional means of credit which is informal structure. As per NSSO's 59th reports stated that in Assam, it was about 80 percentage of households indebted with informal sector, but it was about 60 percentage in all India levels. Leaders of All Bodo Student Union leaders of Salbari village of Baksa district stated that

'Bodoland bank' a community based private bank operated in BTAD area give loan to small businessmen, and they also collect savings daily, weekly and monthly basis. That saving money again gives as loan

to people whom collect money as saving. There is also a society named “Brahmaputra Society” which collect savings in daily, weekly and monthly basis and used to give loans to small borrowers and businessmen. The private lenders experienced 100% repayment because of the fact that the lenders provided money from borrowers own account and repayment is made on daily, weekly and monthly basis. They charged 3% interest rate per month. Again, money lenders used to give money to big business men; however, they didn’t provide money to farmers. The money lenders charged lower interest rate as compare to SHGs lending, because money lenders provided large amount of money to business men. Apart from that some private financial institutions like NGOs are also working in that area.

In Nalbari district, Councillor of Bar Makhibaha Gaon Panchayat, Jagadish Dutta stated that

Some informal lenders found in village, and take loan from BANDHAN Bank with low interest rate, and that loan money lend to rural people at higher interest rate. Apart from them, other community-based institutions e.g. Halai community also active to give loan to village people. The community-based institutions help their own community people.

President of Gaon Panchayat, Suniti Kumar Choudhary of Barpeta district said:

Some money lenders have been working in the village. The moneylenders able to recollect 100 percent lend money, Gaon Panchayat are the competent authority to solve raising problems between both groups. Others committees like Rash Committee, Kalibari Puja Committee are also working in the village. These committees give loan to their own people and keep some amount of money per month with them.

Thus, from above narrative clear that the existence of vibrant informal financial sector in rural areas of Assam.

Modi government has introduced scheme like “Prime Minister Jan Dhan Yojana” (PMJDY) to reach out every household with bank account. It is seen that those policies have reached to most of the household but such policies could not be able to upgrade the status of common people. The question is that in future such policies how far reach to common people in rural areas of Assam.

Conclusions

This study concluded with worst form of financial inclusion among rural people in Assam. BJP lead government in budget of 2014-15 started several improvement policies in regards of financial credit facilities to the people of rural areas. Previous credit policies failed to achieve their targets. It urges that government should need to think for another innovative approach that they can cover all unreached people with mainland India. As traditional credit system has been working effectively among people of India and Assam as well, that is why, government should think to incorporate traditional community based financial agencies through a proper structure.

NOTES

¹ Report of SLBC, Assam, 2014

¹ Source: BSR, RBI and Census of India, 2011

¹ Report of SLBC, Assam, 2014

¹ Report of SLBC, Assam, 2014

¹ Various reports of SLBC, Assam

¹ Reports of SLBC, Assam, 2014

References

Basu, Priya & Srivastava, Pradeep (2005): “Scaling-up Microfinance for India’s Rural Poor”, *World Bank Policy Research Working Paper 3646*

Basu, Kaushik (2013): “Analytical Development Economics, the Less Developed Economy Revisited”, *Oxford University Press*

Das, Dr. Debabrata (2010): “Informal Microfinance in Assam: Empirical Evidence from Nalbari and Baksa districts”, *IFMR, Centre for Micro Finance*

Sharma, Prof. Abhijit (2011): “An Exploratory Study on Traditional Financial Institutions of Lower Assam”, *Centre for Microfinance Research, Bankers’ Institute of Rural Development & Indian Institute of Bank Management, Guwahati*

Singh, Dr. Elangbam Nixon (2011): “Rural Savings and its Investment in Manipur: A Case Study of Formal Finance vis-à-vis Marups”, *Management Convergence*, Vol. 2. No. 2, pp. 10-30

Srivastava, Pradeep (1992): “Are Formal and Informal Credit Markets in India Interlinked?” *Economic and Political Weekly*, Vol. 27, No. 41, pp. 2241-2245

Shetty, S L & Deokar, Bipin K (2014): Financial Inclusion- Differences between the Government and RBI? *Economic and Political Weekly*, Vol. XLIX, No 35

Qureshi, Saeqraz Khan & Shah, Akhtae H (1992): “A Critical Review of Rural Credit Policy in Pakistan”, *The Pakistan Development Review*, 31:4 Part 2, pp 781-801

PORTRAIT OF WOMAN CHARACTER IN 21ST CENTURY' INDIAN ENGLISH LITERATURE: A COMPARATIVE STUDY OF ANITAN DESAI'S "FASTING FEASTING" AND MEENA KANDASAMY'S "WHEN I HIT YOU"

KAKALI DAS,
Lecturer, Department of English
West Guwahati Commerce College, Maligaon

INTRODUCTION:

Equality in every field is the first and foremost right of each gender. The article 15 (1) and (2) of Indian constitution says, *"No citizen shall on the ground of religion, race, caste, sex, place of birth or any of them, be subject of any disability, liability, restriction or condition with regard to, access to shop, public restaurants, hotels and places of public entertainment; or the use of wells, tanks, bathing ghats, roads and places of public resort maintained wholly and partly out of state funds or dedicated to the use of the general public."*

A woman carries immense variety in herself. In the Indian culture, women are being worshipped from the vedic era in the form of Goddess Durga, Lakshmi, Swaraswati, and other, that symbolizes power, wisdom, luck, patience, love and so on. During that era women were given equal dignity and tremendous respect. For example, in the story of 'Ramayana', we have heard of Kaikeiyi one of the queens of Dasarath represented as a warrior. The image of 'Ardhanarishwar' (combined image of shiva and shakti) also symbolizes the equality among male and female.

But in the Middle Ages, women were treated as secondary among the human civilizations. Women were considered suitable only for domestic chores and giving birth to children. Women often became the victim of discrimination due to the society's stereotype. In India, women have been following innumerable rules and customs since the ancient time.

The women who broke all the bondages with their efforts to restore the lost dignity and social status of women in a male dominated society are praiseworthy. It was Savitribai Phule who is considered as the first woman educator of India. She broke the stereotype that a woman can't be educated and marks the rise of women's empowerment. Rani Lakshmi Bai, one of the

leading figures in the rebellion of 1857 became a symbol of resistance to the British Raj. In 1948, India accepted Indira Gandhi as the first female leader of independent India. Thus, we have a number of female figures who contributed their efforts regarding the establishment of equality in the society.

OBJECTIVE:

The objective of this paper is to focus on the female characters in literature by the authors that I have mentioned.

METHODOLOGY:

For writing the research article I would like to adopt both analytical and descriptive methods.

A BRIEF OVERVIEW OF WOMEN'S STATUS IN HISTORY:

Gender discrimination was not only a major issue of India but it was prevailing all over the world. If we look back at the French history, the picture of women's inferior condition could clearly be found. The 1789 Revolution succeeded to overthrow the Absolute Monarchy from the country. But pathetically even the Revolution failed to restore the dignity of women. Women were still considered as passive citizens of the country and they were not even given the right of voting.

Similarly, the history of England shows us the same picture. If we look back at the literary history of England, the Elizabethan age can be taken as an example of inequality among man and woman. Although, the head of the country was a woman during the period, still women were considered as inferior to men. Women were not allowed to act in the theatre houses. Bringing a woman in front of so many strange men was illegal. Although later in the Restoration period, King Charles II allowed women to act in the theatres, still they were never given equal treatment. They were paid lesser than a male actor. During that time a male actor often became a playwright. But women were rarely given this chance. Charlotte Clarke was the only female playwright of the period who became a playwright from an actor and showed her empowerment.

LITERATURE REVIEW:

I have come across some opinions by some writers regarding Anita Desai's feminist perspective in '*Fasting Feasting*'. Ludmila Volna from Charles University in her article "*Anita Desai's Fasting feasting and the condition of women*" published by Purdue University press in 2005, said that in the novel the life of Uma presented in a domestic environment. On the other

hand Uma's brother Arun is put into a larger world in a masculine environment. The title of the novel stands for two parts of the novel respectively. The novel has represented the Indian setting with some religious aspects along with the unwilling fasting of many poor people. Uma, the female protagonist who lives in the household of her parents, the one who represents the theme of "fasting" remarkably in the novel. The second part "Feasting" was put in the western setting. It is also pointing out the excessive love and care for Arun by his parents, and representing simultaneously the power and freedom of a male.

Again, Dr. Ousephachan K. V in his research article "*Anita Desai's Fasting feasting in feminist perspective*" published by Veda publication in 2018, stated that Anita Desai's female figures appear as a victim in a patriarchal Indian family. Anita Desai depicts the Indian woman as a fighter, a victim, a heroine and eventually a winner because of her indomitable spirit. Dr. Ousephachan K. V. quoted Anita Desai's speech in the article as, "*Women think I am doing a disservice to the feminist movement by writing about women, who have no control over their lives. But I was trying, as every writer tries to do, even in fiction, to get at the truth, write the truth*".

I have also gone through a book review on Meena Kandasamy's "*When I hit you*" by Vaishnavi Mahurkar, where she said that '*the book reveals a lot on the matter of love*'. She also added that the novel is a meditation on love, marriage, violence and how someone who is a feminist gets trapped in an abusive marriage. In the review the author said that Kandasamy explores various ways of dealing with issues of violence and how society normalizes abuse a woman faces at the hand of her husband.

Hemalata Pandey in her article "*The seeds of Gender Inequality are often sowed at home*" published in 2020 said that "*A per a study in 2018, about 2,39,000 girls under the age of 5, die each year in India due to gender discrimination . According to the International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) researchers, states like Uttar Pradesh, Bihar, Madhya Pradesh and Rajasthan account for two third of the total excess of infant girls under age five. If they identify the sex of the foetus as female, they kill the child before birth*".

FEMALE CHARACTERS IN LITERATURE: EMPHASIZING ON ANITA DESAI'S "FASTING FEASTING", AND MEENA KANDASAMY'S 'WHEN I HIT YOU': A COMPARATIVE STUDY-

Women characters have been possessing a great prominence in literature since the early centuries. Many authors are there, who are well known for their depiction of female persona in literature. *James Osterhaus refers to how literature portrays woman as a 'creative process with a limited perspective'* (Pagare). Different authors portrayed the character of female from different perspectives. In most of the literary works woman characters were usually introduced by emphasizing on her physical appearance. Women were often depicted as meek and mild who were under the control of a male. The image of love and lust was quite prevalent in women characters, whose ultimate destination was marriage. These fictional stories were the outcome of the reality of the surroundings of the authors' contemporary society. The authors gave a marginalized area to the female figures in their creation. This is not only the outcome of the pen of a male author, the female authors also set their female protagonist in the same area. Usually, a female protagonist was never introduced with a high designation like the male protagonists.

Anita Desai is considered as the first Indian English author with strong feminist tone. In her stories she is mainly concerned with the condition of general women in India. Anita Desai's "*Fasting Feasting*" is a novel about the unfulfilled desires of the female protagonist, Uma. Throughout the story Desai highlighted a male dominated female's life. Uma was a middle aged spinster. She was growing up with her younger sister Aruna in a traditional Indian household. Uma's parents instructing her with great importance about household works. Uma took little interest in household works rather she wanted to attend her convent school, despite her falling grades.

Later, when a male child was born to her papamama (her parents), Papamama demanded that Uma should leave school to take care of her baby brother. Uma begged fruitlessly to go back to her school. On the other hand, Uma's beautiful cousin Anamika got the opportunity to go to Oxford University. But her parents didn't allow her to go. Instead they marry her off to the wealthiest and most educated man. Anamika was tortured badly by her husband and mother-in-law. Later she founded dead. Uma, as she was getting old, men showed little interest in her for marriage. After the failure of three attempts of marriage including two dowry scams, Uma's parents gave up on trying to marry her off. She tried to come out from the boundary of her house whenever possible. Uma's life was always under the suppression of her parents' words and all her desires remained unfulfilled throughout the novel. She is discriminated by none but by her parents just for being a girl. Through marriage her suffering reaches at its peak. Later she wanted to live in a world without men and sought for the companionship of other women

like her widowed aunt, Mira - masi. Uma is presented here as a character of sympathy. She had to compromise with all her desires just for being a girl. Uma's secondary importance in the society as well as in her own parents' life is quite distinct in the story. She was leading a life without freedom. She had to suffer without a fault of her own. The character of Anamika differs from Uma. She was well educated and smart. But her education seems to be meaningless so far as her relation to her husband is concerned. Her educational qualification succumbed in front of a patriarchal society.

Similarly, the works of Meena Kandasamy is not an exception to it. Kandasamy in her works portrays the woman's desires that is suppressed under a patriarchal world.

Her psychological novel "*When I hit you*" was published in 2017. This novel was shortlisted for Woman's prize in fiction in 2018. This is the story about an abusive marriage. The female narrator remained unnamed throughout the story. She was a highly educated woman and a young poet. Falling in love with a college professor, she got married. Initially everything was going well but as time passes the professor shifted his attitude. He proved as a very jealous and possessive husband. After her marriage she lived in a flat with her husband in an unnamed place. Her husband started to abuse her physically as well as mentally. She was dominated brutally in the name of love. All her wills were locked by her possessive husband. He punished himself by singeing until her deactivation of Facebook account. Even he replied to the messages of her emails. He holds a ladle over the stove and then press it on his own leg until she agrees to see a gynaecologist about starting a family. She was raped brutally every night. The story actually makes a reader cripple with fear. It is in the name of love the protagonist lost freedom in every single step of her life. This has become seemingly ubiquitous story of the present world.

But at the same time Meena Kandasamy has not concluded the novel in a sad note. She presented the protagonist with empowerment. The unnamed narrator hopes for a better life where she will be free from all these things. Slowly and steadily she overcame all the hurdles and succeeded to cope up with the situation. The novelist has not left the story with a sense of hopelessness. But she gave wings of empowerment to her protagonist.

The study of both the works of these Indian novelists depicted the victimization of the female protagonists under male power. While Uma's desires were suppressed by her parents and treated with subjugation, the female protagonist of Kandasamy was victimized by her husband after a love marriage. She was well educated and wanted to establish herself as a poet. Despite

of being an educated woman and having a marriage of her own choice she had to compromise with her dreams under the pressure of her possessive husband and her marriage became a failure as the story progressed. The theme of unsuccessful marriage is also prevalent in “*Fasting Feasting*”. Uma gave up trying after her three unsuccessful attempts of marriage. On the other hand, the character of Anamika who was an intelligent girl had to compromise with her dream of going to Oxford University for higher study in front of her parents’ decision. She was married against her will and later she was murdered by her husband’s family due to dowry.

Unlike Uma, in “*Fasting Feasting*” the unnamed protagonist of “*When I hit you*” was bold. Later in the novel she disagreed to compromise with her dreams and will. She protested, raised her voice and succeeded in overcoming the difficulties, although she failed in her marriage. But the characters of Uma and Anamika in “*Fasting feasting*” are not portrayed with this boldness. They never raised their voices to establish their rights. Rather, they compromised with their everyday life. Later Uma left her place in search of peace to some unknown place and Anamika lost her life.

CONCLUSION:

A piece of art is a reflection of the society where a particular artist belongs to. Behind every fictional character, there’s always a real face exist somewhere. The women characters that have been presented over the years in fiction are actually the real image of woman’s condition in the society. Women now have the privilege of education and job opportunities. A number of examples exist, where women flared her wings with the help of education and threw off the shackles of her bondage. There is a high possibility of the emergence of a new discourse, where man and woman will have equality in every field. Although, in most of the field women are now empowered, but in some corners some women are still seeking for equal dignity. This equality is the most desired element in a society to avoid nuisance and for peaceful coexistence.

REFERANCES:

1. Pandey, Hemlata. “*The seeds of gender inequality are often sowed at home*” <https://www.youthkiawaaz.com/2020/02/gender-discrimination-a-seed-of-inequality-sowed-from-home-itself/> [date of access: 03/04/2020, 12.40pm]
2. ‘*Life of women in Ancient India*’ <http://abhisays.com/india/life-of-women-in-ancient-india.html> [date of access:1/3/2018, 11.11am]
3. Lakhani, Jay. “*Role of women in vedic India*”.

<https://youtu.be/CsNH42pxoT0> [date of access: 13/09/2020]

4. Volna, Ludmila “*Anita Desai’s Fasting feasting and the condition of women*” 2005, purdue university publication.
5. K.V, Dr. Ousephachan “*Anita Desai’s Fasting Feasting in feminist perspective*, 2018, veda publication.

ROLE OF MASS MEDIA IN PROMOTING GENDER EQUALITY

**SUMITA DAS, GUEST FACULTY
DEPARTMENT OF EDUCATION
PASCHIM GUWAHATI MAHAVIDYALAYA**

Abstract

Gender is a social construct, men and women are biologically different but this differences create a different stereotypical attitude in the society. Gender stereotypes exist in every sphere of the society. It may create gender discrimination. Therefore, it is necessary to remove such gender biases among the minds of the people particularly among children. In such cases mass media can play a prominent role in creating awareness among people regarding gender sensitivity. The present study aims at studying the role of mass media in promoting gender equality. Another objective of the study is to discuss the role of media in women empowerment. For this study secondary source of data is used. Though there are certain stereotypes exist in television, radio programs but it must be a torchbearer in redressing gender inequalities.

Keywords: Empowerment, Gender equality, Media, Women

Introduction

Gender implies certain socially constructed characters to differentiate the biological differences created by nature in men and women. On the basis of this difference between male and female society determines gender roles. Gender roles are the behaviours, values, and attitudes that a society considers appropriate for both male and female which influence the lifestyle of both male and female. Traditionally, men and women had completely opposing roles, men were seen as the provider for the family and women were seen as the caretakers of both the home and the family. Again In our society, typically women are treated inferior than male counterparts, they are considered physically, emotionally weak. Even many women think themselves as weak they didn't want to voice against crime happen to them in everyday life. In the society, some stereotypical beliefs prevails like girls are good at household work , they play only indoor game , instead boys should be good at athletic, they are considered more intelligent, they do not cry, they are emotionally strong, literature is meant for girls. Sometimes,

having potentialities in different fields they cannot do what they want to do because their family, society don't permit. In such situations media can be a torchbearer to the society by organizing various programs and creating gender balanced environment. To bring gender equality, gender sensitivity among the people and child, mass media can play a prominent role because in the present time mass media has deep impact in everyone's life. People spend most of their time in different media for gathering information, entertainment. Media is considered as the fourth pillar of democracy. It is the mirror of the society which reflects the happening of the society. Media includes television, radio, journal, newspaper, comics, novel, CD's etc. which directly influence the general public perceptions of the different genders. Pictures and advertisements carry about cultural norms and values but also norms of gendered relationships for both men and women. Representation of gender in media implies two meanings - one is portrayal of men and women in media and attached meaning to these images. Secondly disparities arise in total numbers of men and women and their role. If we observe the content of media then it is found that the traditional gender specified roles are portrayed which has a deep impact in the minds of the child. John Locke stated that the mind of the child is like a blank slate. Child learns things by imitating elder person, television program. To change the way of looking, consideration, we have to work for creating the gender neutral mind-set among the child so that they may become gender sensitive. Regarding television, The Joshi Committee 1982-84 stated that presently Doordarshan is dominated by feature films and film based programme that exploits the woman and presents their characters in a socially insensitive way. The vulgarity and violence of these commercial films is to be strongly condemned. In the flow of negative imagery, the revolutionary attempts of Doordarshan to showcase anything meaningful are lost. Instead of playing typical role, media can be a strong medium to create mass awareness because it is easily reachable to people. So it should be the responsibility of the media instead of showing gender differences, gender stereotypes, importance should be given on promoting gender equality, instead of showing girls as tolerant, weak. They should be portrayed in taking steps to justice so that many women may get inspiration. Moghadam (2007) investigated that media has raised the issues of women. It highlighted women rights and mold opinion of people regarding rights of women.

UNESCO published a scholarly agenda for the Global Alliance on Media and Gender in the year 2014, which gives emphasis on media and journalism education institutions interface with non-academic ones that is media organizations and professionals, policy-makers and civil society groups etc. This is crucial to achieve gender equality. The publication presents

significant scholarly in “Gender and Media” which proposes as well a pragmatic research agenda for ‘GAMAG’. It is an outcome of effective collaboration between UNESCO contributions and the International Association for Media and Communication Research. Authors from diverse geographical regions, scholars advocate for gender equality. A scholarly agenda for the GAMAG is divided into four main sections

- A. Violence of gender, media and information
- B. Women’s access to media
- C. Gender media policy and strategies
- D. Gender, education and media and information literacy.

UNESCO can make the bridge from research to policy and from policy to action are the Gender-Sensitive Indicators for Media (GSIM). UNESCO’s GSIM were published in 2012. Which aims at enhancement of gender equality and women’s empowerment in media. And Various Experts reviewed those indicators.

There are two categories of indicators for gender equality in media organizations and for portrayal of gender in media content

Category A includes Actions to foster gender equality within media organizations. Category A is divided into four subcategories which covers gender balance at decision making, Gender equality in work and working conditions, Gender equality in unions, associations, clubs and organizations of journalists, other media professionals and media self-regulatory bodies and the last one Media organizations promote ethical codes and policies in favour of gender equality in media content

Category B includes Gender portrayal in media content which is also divided into two subcategories i.e. Gender portrayal in news & current affairs and Gender portrayal in advertising

Objective of the study

1. To discuss about the role of mass media in promoting gender equality among the masses.
2. To discuss the role of media in women empowerment.

Source

For this study secondary source of data is used. Various journal, books, magazine etc. are used.

Need of the study

To create a gender balanced society, realization of gender equality is utmost important. Media is a very strong medium of creating public awareness regarding gender sensitivity among masses. Gender is not a static concept it is societal concept and through media the concept of gender can be produced or reproduced. In present time we can't ignore the importance of media it may be print, electronic and social media.

Delimitation of the study

This study is only confined with the role of mass media in redressing gender inequality by creating gender balanced environment.

Discussion

1. Media and education: Mass media is one of the important tool through which various awareness program can be organized. It may make aware the masses regarding importance of girls' education and showcasing of governmental schemes may encourage the parents for education of their girl child. For motivation and encouragement various talk show can be organized by inviting prominent women from varied background and fields.

2. Media and Social aspects: Mass media should portray various characters of male and female in gender neutral role. Instead of showing typical gender role, Gender should be portrayed in atypical role like women engage in varied professions like pilot, driver instead of showing women in popular stereotypes such as wearing a heavy sari, only engage in household chores. Sometimes male role should be portrayed in atypical role.

3. Community media are important to ensure women's right to communicate. In particular, community radio is a vehicle for women empowerment and the expansion of notions and debates on women's rights in rural communities. Community media can help to focus on local women related issues and create consciousness among masses.

4. Media and child: Children's programs in television must project the values of equality, cooperation between boys and girls and seek to break gender Stereotyping. Instead of showing gender differed activity, mutual activities of both male and female should be portrayed.

5. Media and awareness: Media should organize programs, talk show for creating awareness among women regarding creating Job Prospects, self-locality, childcare, healthcare and educational facilities at their doorstep. Awareness should be created regarding legal rights.

6. Media and violence: In everyday life women face a lot of challenges in household and workplace. They may face various problems like child marriage, domestic violence, physically assault, torturing widows, disparity in education, female infanticide, foeticide etc. These are the major issues which need a widespread nationwide Understanding. A nation can't progress, as long as women are left behind because women constitute half of total population. Therefore, the improvement of women's conditions, status, health, problems must be defined to be a major objective for media channels. For creating awareness among masses, media should provide Information about NGO's, legal provisions against violence, harassment and Social injustice. Media should organize counselling programs for women

7. The number and content of commercial films screened must be drastically reduced, scrutinized and selective in terms of portrayal of women. Cheap song and dance sequence should be totally eliminated. Again, Women characters must not be portrayed in stereotypical ways like passive, submissive, dependent instead of that their role must be portrayed in atypical ways like independent, active. It should encourage them to play a subordinate secondary role in the family as well as society. The role of male and female should be portrayed in such a way which may encourage mutual respect between them.

8. Media and role Model: Media should organize various shows, programmes, particularly focusing on the lives, roles and struggles of women in various sphere of society and life so that a better understanding and a shared perspective on problems can be built.

9. Women empowerment simply means improving the quality of life of women but in deeper sense it implies making the women socially, politically, economically empowered. Media should not only create awareness among the people but also try to change the mind-set of the people. Women media journalists may take active role in such situations in focusing the community news related with successful women. Media should aware about various governmental schemes which may lead to economic, educational empowerment of women. Media should telecast programs focusing on participation of women in social, political, economic aspects of the society.

Conclusion

In the era of information, the values and life styles are greatly influenced by various mass media like television, radio etc. Thus, the image of Male and female should be depict in a gender sensitive way so that it may challenge the issue of gender inequality and promote gender

equality. Again Government may also take initiative regarding positive portrayal of women on television by formulating specific guideline. Media must portray women in multiple role i.e. workers as a significant contributor to family survival and contributor to national economy and society. As a Fourth estate of democracy, media can bring a revolutionary change in the society and may create a gender balanced society.

REFERENCES

Books

- Agrwala, Dr. Sunita: Gender Issues and Concerns, Book Land panbazar, Guwahati –01
- Mahanta, Dr.NaraNarayan(2016): Gender Issues and concerns(3rd Edition)ManiManik prakash , Guwahati – 01

Journal

- Premlata and Tanuja Jukariya. 2018. Role of Media in Empowering Women.Int.J.Curr.Microbiol.App.Sci.7(04):1618-1623doi:<https://doi.org/10.20546/ijcmas.2018.704.182>
- Studies in Higher Education41:5, 927-931DOI: 10.1080/03075079.2

ROLE OF WOMEN OFFICERS IN INDIAN ARMED FORCES: ON PHYSIOLOGICAL AND GENDER PERSPECTIVE

**GITANJALI KONWAR
DIBRUGARH UNIVERSITY**

ABSTRACT

In Indian Armed forces, the role of women was limited to the Medical profession i.e. doctors and nurses till 1992 when they were introduced as regular officers in non-medical roles followed by the Air forces and Navy. They are not allowed to serve in combat units like the Infantry, the Armoured Corps and Mechanized infantry. Women are allowed to serve for a maximum of 14 years on a short service commission. This study was mainly focused on the role of women in armed forces, their work related issues, gender role identity, motivation, social support for married women.

In this study results indicate that different kinds of role in Indian Army has long been a male Bastian. But the recent signalling over the induction of women has been seen as a progressive step. Women and men officers are a homogenous group on many variables. There are no gender differences on work related attitude. It was long overdue as it recognizes Gender Equality. Equal participation of women can strengthen armed forces. It will set examples for other developing and conservative countries. In terms of motivation, it will breed an entire group of bold, strong and trained women as an asset to the country. Joining the armed forces indicate that core motivation was the highest followed by lifestyle motivation, economic motivation was the least important. It will increase gender sensitivity of Army and it made also reduce the war, rapes and conflict.

In social perspective, the life of a women armed officer is full of physical and mental challenge and grit. Women tend to be more attached to their families, particularly their children. This translates into greater mental stress and requirement of social support to sustain themselves during prolonged separations from family. It was concluded that men and women in Indian Armed forces are same on many psychological variables, however in reality, there are several factors behind the decision to include women in the forces, including using the illusion of

gender progressiveness. Finally there are “miles to go” before women are totally accepted and integrated in the Indian Armed forces.

INTRODUCTION:

Generally society has seen men as sole member in associations answerable for the usage of equipped power. War is likewise seen as a manly undertaking in this man ruled society. Outfitted assistance has for quite some time been a manly soul changing experience. Men have rights to battle for harmony, home and family by birth. They need to ensure ladies and not to contend with them.

From antiquated time, ladies have assumed numerous parts in Indian Army yet especially in combat, is questionable. In India Prior to 1992, ladies were permitted uniquely in clinical parts in the Indian military. After 1992, came SSC-the short help commission under SSC one can stay in the military just for a very long time. In 2006, it was expanded to 14 years. An issue sprung up when it was discovered that as per SSC and government guideline, ladies couldn't get benefits on the grounds that to profit annuity, one should serve for at any rate 20 years. This was impractical for the ladies. Since the principles were with the end goal that they could just selected under SSC for a very long time. This segregation brought up issues once more. A request with respect to this war field in 2003 and 2006 that female officials ought to likewise be conceded perpetual commission. In its 2010 decision, The Delhi high court said that all the female officials in the military and the aviation based armed forces who were being lasting commission since they are females ought to be conceded that. This judgment was passed in 2010 and Air power followed the decision in October, 2015 the aviation based armed forces opened up its surge of military pilots for ladies. Having been charged in July 2018, Avani Chaturvedi, Bhawna Mohana Singh made history, they turned into India's initial three female military pilots. Considering all the military today, we would see the most noteworthy extent of female officials in the Indian Air power. It required 9 years for change to come in the military. Following 9 years, in February 2019, the public authority at last passed a request to open more streams for ladies to get perpetual commission. Yet, there are a few limitations in that too. This chance would just be given to female officials who have not yet finished their 14 years in help. All the more critically, female officials would not be given instructing positions. May be our safeguard service is till focused on the accepted practices, that it would not be appropriate for

ladies to involve ordering position. This may be the motivation behind why it is yet not permitted in the Army even today!

ANALYSIS:

Our folklore is loaded with examples of champion ladies who were worshipped, love like the Shakti (Power). Half of the country's populace is ladies. So they ought to have the more noteworthy part being developed of the country. In the event that we see generally ladies in Uniform:

During British Raj "Indian Military Nursing Service" was framed in 1888, where the job of ladies in Indian armed force started.

During 1914-45, British Indian armed force attendants battled in World War I (1914-18) and World War II (1939-45), where 350 medical caretakers either passed on or taken wartime captive.

Since 1993, the govt. has continuously opened up the three administrations for WO's in those branches.

A timetable of Women's enlistments into the military-

1991 Navy: Education, Logistics and Law Cadre of Executive Branch.

1992 Army: Army Service Corps, Army Ordnance Corps, Army Education Corps, Judge Advocate General Branch

1993 Navy: Air Traffic Controller

1994 Air Force: Transport and Helicopter pilots.

1996 Army: Engineers, Signals, Intelligence, Electrical and Mechanical Engineering branches opened up for ladies.

2001 Navy: Naval Constructor Cadre of designing branch.

2008 Army: Women got qualified for Permanent Commission in Army Education Corps and Judge Advocate General Department.

2008 Navy: Observers

2015 Air Force: Fighter pilots

In the current situation, Women are not permitted to serve in Combat units like the Infantry, the Armoured Corps and Mechanized infantry. All wings of the Indian Armed Forces permit ladies in Combat jobs (junior positions) and battle administrative jobs (Officers), except Indian Army (included for help jobs only) and uncommon Forces of India (coach job only). There are in excess of 3500 ladies in the military, yet bleeding edge battle jobs were beyond reach to them. Ladies are likewise given perpetual commission in specific streams like Judge Advocate General, Army Education Corps (AEC) and the Military Police at standard with male officials.

Dissimilar to male officials who might have joined under the short help commission conspire and might have settled on perpetual plan toward the finish of ten years, ladies SSC officials didn't have a similar choice.

Armed force Chief General Bipin Rawat has as of late said there are ladies officials occupied with practices like mining and demining tasks and furthermore monitoring the air guard framework however referred to challenges in relegating them in forefront battle jobs. He said that in bleeding edge battle there are dangers of officials getting slaughtered. As indicated by armed force boss, India has not placed ladies in forefront battle as a result of changing nature of warlike intermediary battle in Kashmir. He additionally referred to strategic purposes for not posting ladies on cutting edges.

As per the National Geographic Magazine, there are 16 such nations, where ladies can be enrolled in battle positions in the military. There are around in excess of 200 nations on the planet today, yet the figure is under 20. Norway, Canada and Denmark were among the first nations that permitted this during the 1980s and afterward step by step change started to be seen in nations like China, Germany and Japan. However, these change came gradually. It is just long term prior in 2016, when USA allowed to the ladies in forefront battle positions. Ladies assumed a vital part in the world encompassing wars. For models: In World War II Women had 3 regiments in Russia. So it isn't that ladies in battle powers was inconceivable, however that may be treated as an outstanding case since world war was when there was an intense deficiency of officers. So it may have been that confronted with a particularly intense lack, some administration had permitted ladies to possess battle positions. In any case, question is what is the explanation that administration doesn't permit the ladies to join battle?

- So we discovered a few Issues that are connected with ladies in battle job are, for example,

Actual issues:

The most well-known explanation behind restricting ladies in battle is the normal actual contrasts in height, strength and body organization between the genders make ladies more defenceless against specific sorts of wounds and clinical issues.

Physiological issues:

During pregnancy ladies' obligations are frequently seriously shortened. No field obligation, restricted actual preparing, restricted standing ready.

The common cycles of period, pool of protection and disinfection can result to not permitted ladies in battle.

Social and mental issues:

Ladies will in general be more appended to their families, especially their kids. This lead into mental pressure and need of social help to support themselves during delayed partitions from family.

Disconnection from family is another social angle prompting mental pressure.

The issue of military sexual injury (MST) and its impact on the physical and mental prosperity of ladies mixes is grave.

Sex separation:

Utilizing the dream of sex progress inside the military to disgrace populaces for their sex imbalances, brand them as in reverse and utilize this to legitimize military control.

Skirmish of Acceptance:

Sadly a few people say that there is an inborn dread, on the off chance that the ladies are given the post of commandants, at that point the individuals in the positions subordinate to her strength not pay attention to her .They probably won't submit to her orders with essential earnestness. Indeed, even the Supreme court had expressed in its decision February 2020,that they are embarrassed, then again we talk about Saving young ladies and instructing them .But when the occasions comes to engage them, at that point we back track, advancing such worthless reason.

Another contention of the public authority is that the responsibility and penance needed at the forefronts in battle positions in the military can't be delivered by ladies, since they need to bring up kids and run their family units and that requires some investment. That time can't be given to the female by the military. Ladies require extended vacations for it. This perspective sounds amazingly in reverse. It is because of this retrogressive outlook that the advancement of the female officials in the Indian armed force has been seen to be so slow throughout the long term. For instance: as of late delivered genuine story based film "Gunjan Saxena" was the primary Indian Air power lady official, during the Kargil war. Her story was incredibly old. It occurred in 1999 and we are discussing it in 2020, when the Supreme Court passed a decision on it.

Route FORWARD

The issue is of equivalent chance, equivalent respect and equivalent regard to both male and female officials ought to need to possess instructing positions, lasting commissions, equivalent compensation and same position. Ladies ought not to be denied the rights given to men dependent on natural contrasts alone. This is actually a basic issue that emerges in our general public and our country. In the event that we keep such occasions to half from getting the number of inhabitants in the country, at that point how might the nation progress? It is everybody's obligation to change the mind-set of the general public. In the event that we bit by bit change our mind-set, at that point the attitude of the general public would change at the same time.

Conclusion

An unreasonable impediment was broken, when the Ministry of Defence gave a conventional letter allowing lasting commission to Women Officers in the Indian Army. The daunting struggle to break a sex generalize and give equivalent occasions to ladies in the Army must be battled straight up to the most elevated level, in the Supreme Court .The opportunity has arrived for an acknowledgment that ladies officials in the military are not subordinates to a male ruled foundation whose presence should be 'Endured' inside limited limits. Anyplace on the planet, in nations, for example, the US, Israel ladies are permitted in dynamic battle. The Supreme Court needed to strongly prod the public authority to make ladies' part in the military more comprehensive. The general public must be prepared to acknowledge that ladies also can

assume the vital part of defying the foes. It is the duty of the public authority to make both authoritative and social foundation for the simple acceptance of ladies into the Armed Forces.

REFERENCES

1. Ritchie, E.C (2005)“Women at war” Oxford university press
2. Fenner L. M, Deyoung,M.E (2001) "Women in Combat: Civic Duty or Military Liability?" Georgetown University Press
3. The Hindu Editorial; (25th July 2020)"Arms and Women"
4. WION, Major General Asthana S.B,(10th April,2020) Equal roles for women in Indian Armed Forces: The road ahead
5. <https://economictimes.indiatimes.com/news/defense/after-army-supreme-court-grant-permanent-commission-to-women-officers-in-navy/articleshow/74667440.cms>
6. <https://www.indiandefencereview.com/interviews/women-in-armed-forces/>

ASSAMESE SECTION

কৰ্মস্থানত নাৰীৰ যৌন নিৰ্যাতন : ভবেদ্র নাথ শইকীয়াৰ চলচ্চিত্ৰ ইতিহাসৰ “লখিমী” চৰিত্ৰৰ বৰ্ণনাৰে এটি আলোচনা

প্ৰিয়ান্কা কাশ্যপ
গৱেষক ছাত্ৰী, অসমীয়া বিভাগ
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

Email ID: priyankakashyap180@gmail.com

লিংগ অসমতাৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজব্যৱস্থাত নাৰীয়ে সময়ে সময়ে বিভিন্ন সমস্যাৰ সন্মুখীন হৈ আহিছে আৰু বৰ্তমানেও নানা সমস্যাত ভুগি আছে। নাৰীয়ে ভুগি অহা সমস্যা কিছুমানৰ ভিতৰত কৰ্মস্থানত সন্মুখীন হোৱা যৌন নিৰ্যাতনৰ সমস্যাও অন্যতম। নাৰীক ভোগৰ সামগ্ৰী বুলি ভাবি অহা মানসিকতাৰ বাবেই নাৰীয়ে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত শাৰীৰিক আৰু মানসিকভাৱে নিৰ্যাতনৰ বলি হৈ আহিছে। পুৰুষপ্ৰধান সমাজত নাৰীৰ অধিকাৰ আৰু স্বাধীনতা সময়ে সময়ে খৰ্ব হৈ আহিছে।

সমাজৰ বিভিন্ন প্ৰাপ্তত শোষিতসকলৰ ভিতৰত নাৰীয়েই হৈছে একমাত্ৰ, যি শোষকৰ লগত একেলগে আৰু অন্তৰংগ হৈ কাম কৰে। নাৰীজনিত অপৰাধ কেৱল নিৰ্দিষ্ট ধৰ্মৰ মাজত বা কেৱল দৰিদ্ৰ আৰু অশিক্ষিত শ্ৰেণীৰ মাজত সংঘটিত হোৱা অপৰাধ নহয়, ইয়াৰ বিপৰীতে ই বিস্তাৰিত হৈ থাকে সমাজৰ যিকোনো ক্ষেত্ৰলৈ অৰ্থাৎ পৰিয়ালৰ পৰা ৰাজপথলৈ, চিকিৎসাগৃহৰ পৰা সেনাৰ ছাউনিলৈ অথবা শিক্ষানুষ্ঠানৰ পৰা কৰ্মস্থানলৈ। (দাস)

পুৰুষপ্ৰধান সমাজত নাৰীয়ে কৰ্মস্থানত শাৰীৰিক আৰু মানসিকভাৱে সুস্থ হৈ নিজৰ দায়িত্ব পালনত ব্যৰ্থ হয় বিশেষকৈ পুৰুষে চলোৱা নিৰ্যাতনৰ বাবে। নাৰীয়ে নিজৰ অস্তিত্ব বজাই ৰাখিবলৈ, অৰ্থনৈতিক দিশত স্বাধীন হৈ সমাজত পুৰুষৰ সমানে সমানে আগবাঢ়ি যাবলৈ নিজৰ কৰ্মক্ষেত্ৰ এখন বিচাৰি লোৱাৰ পাছতো নাৰী বিফল হোৱাৰ মূলতে বিভিন্ন সমস্যাৰ ভিতৰত কৰ্মক্ষেত্ৰত লাভ কৰা যৌন নিৰ্যাতনো অন্যতম। এই সমস্যাই বহুতো নাৰীৰ জীৱন বিভীষিকাময় কৰি তোলাৰ লগতে বহুতো নাৰীয়ে মৃত্যুকো সাৱটি ল'বলগা হৈছে। যৌন নিৰ্যাতনে ধৰ্ষণৰ দৰে অপৰাধৰ সৃষ্টি কৰি শেষত নিৰ্যাতিতাক হত্যা কৰা ঘটনা বৰ্তমান প্ৰতিদিনেই ঘটি আছে। যিটো আমাৰ সমাজৰ বাবে এক অশুভ লক্ষণ। কৰ্মক্ষেত্ৰত হোৱা যৌন নিৰ্যাতনৰ দৰে অপৰাধৰ বাবে প্ৰণয়ন কৰা ভাৰতবৰ্ষৰ আইনখনে সামৰি লোৱা ক্ষেত্ৰবোৰ হ'ল :

১৯৯৭ চনৰ পৰা এক দীঘলীয়া সময়ৰ পাছত ২০১৩ চনত কৰ্মস্থানত মহিলাৰ যৌন নিৰ্যাতন (প্ৰতিৰোধ, নিষিদ্ধকৰণ আৰু প্ৰতিকাৰ) আইনখন নতুনকৈ গঠন কৰি তোলা হয়। এই নতুন আইনে বিশাখা গাইড লাইনৰ ‘কৰ্মস্থান’ৰ পৰম্পৰাগত সংজ্ঞাক ভংগ কৰি ইয়াক বহুল পৰিসৰত সংজ্ঞাবদ্ধ কৰিছে। ‘কৰ্মস্থান’ শব্দটোক ইয়াত নিয়োগকৰ্তাই যোগান ধৰা যান-বাহন আদিকো সামৰি মহিলাৰ নিয়োগৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তিগত, ৰাজহুৱা আদি ক্ষেত্ৰ, চৰকাৰী মালিকাধীন- নিয়ন্ত্ৰণাধীন প্ৰতিষ্ঠান, চিকিৎসালয় নাৰ্ছিং হোম, বৃত্তিমূলক-শিক্ষামূলক-দ্বীড়া প্ৰশিক্ষণ-অনুষ্ঠান, অন্যান্য আনুষ্ঠানিক- অনানুষ্ঠানিক কৰ্মৰ ক্ষেত্ৰ (যেনে ইটা ভাতা, বিউটি পাৰ্লাৰ, পাব, ক্লাবঘৰ,

বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী অনুষ্ঠান আদি) আৰু নিয়োগজনিত কৰ্তব্যত
থাকোতে মহিলাই পৰিদৰ্শন কৰা সকলো ঠাইলৈ সম্প্ৰসাৰিত কৰা
হৈছে। (দাস)

ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ চলচ্চিত্ৰ ইতিহাসত প্ৰকাশিত কৰ্মস্থানত নাৰীৰ যৌন নিৰ্যাতনৰ চিত্ৰ :

ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াই নিজৰ “বৰ্ণনা” (১৯৭৫) চুটিগল্পটোৰ আধাৰত ইতিহাস (১৯৯৫) চলচ্চিত্ৰখন নিৰ্মাণ কৰিছে। নিজৰ চুটিগল্প হোৱা বাবে তেওঁ নিজ ইচ্ছামতে কাহিনী, চৰিত্ৰ, শিৰোনাম আদিৰ পৰিৱৰ্তন কৰাত স্বাধীনতা লাভ কৰিছে। চুটি গল্পটোত যিজনী ছোৱালীৰ বিষয়ে কোৱা হৈছে তাইৰ নামেৰেই চুটি গল্পটোৰ শিৰোনাম দিছিল বৰ্ণনা নামৰ ছোৱালী এজনীৰ জন্ম, সময়ৰ লগে লগে তাই, তাই থকা চুবুৰিটোৰ, তাইৰ ওচৰৰ মানুহবোৰৰ জীৱনলৈ কি কি পৰিৱৰ্তন ঘটিছে এই বিষয়ে তেওঁ চুটিগল্পটোত কৈ গৈছে। আৰু এই একেখিনি কথাকে চলচ্চিত্ৰ মাধ্যমত প্ৰকাশ কৰিবলৈ যাওঁতে শিৰোনাম ইতিহাস দিয়া হৈছে। চুটিগল্প আৰু চলচ্চিত্ৰ যিহেতু দুটা বেলেগ বেলেগ মাধ্যম সেয়ে বিষয়বস্তুৰ সফল ভাৱে প্ৰকাশ কৰিবলৈ শিৰোনামৰ পৰিৱৰ্তন কৰিছে বুলিলে হয়তো ভুল কোৱা নহ’ব। চলচ্চিত্ৰখনৰ মূল বিষয়বস্তু হ’ল- আধুনিক নগৰকেন্দ্ৰিক সমাজে অনা নানা পৰিৱৰ্তনৰ ফলত মানুহৰ নৈতিকতাৰ স্থলন, মানৱীয় প্ৰমূল্যৰ বিসৰ্জন, মূল্যবোধৰ অবক্ষয়, আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল শ্ৰেণীৰ দুৰৱস্থা আৰু এনে সমাজৰ নাৰীয়ে শাৰীৰিক আৰু মানসিকভাৱে নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱা অৱস্থা। চলচ্চিত্ৰখনৰ মূল নাৰী চৰিত্ৰ লখিমীয়ে আৰ্থিক দুৰৱস্থাৰ বাবে মানুহৰ ঘৰে-ঘৰে কাম কৰি জীৱনটো চলাই নিয়ে। কিন্তু তেওঁ কাম কৰা পৰিয়ালবোৰৰ পুৰুষ সদস্যৰ হাতত শাৰীৰিকভাৱে বাৰে বাৰে নিৰ্যাতিত হৈছে যদিও সমস্যাৰ কথা কোনেও নুবুজি তাইৰ বদনামহে উলিয়াইছে। আৰু আৰ্থিকভাৱে অতি দুৰ্বল লখিমীয়ে বাৰে বাৰে শাৰীৰিকভাৱে নিৰ্যাতনৰ বলি হৈয়ো দৃঢ়ভাৱে প্ৰতিবাদ কৰিব পৰা নাই। শেষত অতিষ্ঠ হৈ প্ৰত্যাশ্ৰমণ কৰিবলৈ গৈ কেইজনমান নিৰ্যাতনকাৰীৰ হাতত তাইৰ মৃত্যু হৈছে।

ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইনৰ ৩৫৪ (ক) দফা আৰু নতুন আইনখনে দিয়া সংজ্ঞা অনুসৰি যৌন উৎপীড়ন মৌখিক, অ-মৌখিক, লিখিত, শাৰীৰিক, চিত্ৰায়িত আৰু বৈদ্যুতিন আদি যিকোনো ৰূপতেই হ’ব পাৰে। শাৰীৰিক সান্নিধ্য আৰু শাৰীৰিক সম্পৰ্কৰ প্ৰস্তাৱ, যৌন-অনুগ্ৰহৰ বাবে অনুৰোধ বা অশ্লীল ছবি দেখুওৱা, যৌনগন্ধী মন্তব্য কৰা, অ-মৌখিক যৌন প্ৰস্তাৱ-কাৰ্য বা যৌন প্ৰকৃতিৰ আচৰণ আদি সকলো যৌনগন্ধী ঘটনাক এই আইনে ইয়াৰ পৰিসৰত আওঁৰি লৈছে। যৌন উৎপীড়নৰ গুৰুত্বৰ পৰ্যায়কেই নহয়, লঘুৰূপ যেন লগা যৌন উৎপীড়নকো এই আইনখনৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। কাৰণ প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত সাধাৰণভাৱে দিয়া যৌনগন্ধী ইংগিতসমূহেই ধৰ্ষণৰ প্ৰচেষ্টা বা ধৰ্ষণৰ দৰে চৰম পৰ্যায়লৈ বৃদ্ধি পাব পাৰে। এনেক্ষেত্ৰত মহিলা এগৰাকীয়ে এক যৌন গন্ধী ইংগিত সহ্য কৰি থকা মানেই ইংগিত দিওঁতাক পৰৱৰ্তী পৰ্যায়লৈ অৰ্থাৎ এক ধৰ্ষণকাণ্ডলৈ উৎসাহিত কৰা কাৰ্য। (দাস)

আৰম্ভণি পৰ্যায়তেই প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ সক্ষম নোহোৱা লখিমীয়ে শেষ সময়ত যৌন নিৰ্যাতনৰ বলি হৈ মৃত্যুক আঁকোৱালি ল’বলগা হৈছে। চলচ্চিত্ৰ খনৰ আৰম্ভণিতে ধাৰাভাষ্যকাৰে পৰিৱেশৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই দিছে :

এসময়ত এখন নগৰৰ উপকণ্ঠ অঞ্চলত এটা চুবুৰি আছিল। অভাৱ অনাটনৰ মাজতে চুবুৰিটোৰ মানুহবোৰে একোখন সুখ-দুখৰ সংসাৰ গঢ়ি লৈছিল। তেওঁলোকৰ সংসাৰৰ গাঁথনি আছিল সহজ-সৰল জীৱনবোধ, প্ৰাচীন বিশ্বাস, আৰু ৰীতি-নীতি। (ইতিহাস, চলচ্চিত্ৰ)

ধাৰাভাষ্যকাৰে চুবুৰিটোৰ বৰ্ণনা দি যায় আৰু চুবুৰিটো দৃশ্যৰূপে ওলাই গৈ থাকে। কাৰোবাৰ ঘৰৰ হেদালিত লাও কলি গেলিলে সেইখন ঘৰৰ ল’ৰা-ছোৱালীয়ে নতুন লাওপুলি এটাত বাঢ়নি কাঠি খুচি এটা হাতী সাজি বাটৰ কাষত থৈ আহে, ক’ৰবাত কলেৰা হ’লে এই চুবুৰিটোৰ মানুহে বাটে-বাটে, মানুহৰ ঘৰে ঘৰে সংকীৰ্ত্তন কৰে যাতে কলেৰা সংক্ৰমণ ৰোধ হয়। আকৌ চুবুৰিটোত থকা সকলোৱে পানী খোৱা নাদটো বছৰত এবাৰ মিউনিচিপালটিৰ মানুহে চাফা কৰে। সেয়ে দুদিনমানৰ কাৰণে সকলোৱে পানী আগতীয়াকৈ গোটাই থয়। এনেধৰণৰ কথা আৰু দৃশ্যৰে ইতিহাস চলচ্চিত্ৰখনৰ আৰম্ভণি হয়। সহজ-সৰল জীৱনবোধ, জীৱন ধাৰণা প্ৰণালী, পৰম্পৰাগত ৰীতি-নীতি আদিৰে

সহজ-সবল মানুহেৰে পূৰ্ণ এটা চুবুৰি। কিন্তু এয়া হ'ল অতীত। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনত দামোদৰ নামৰ লোক এজনে তেওঁৰ মাটিখিনি কিশোৰীলাল নামৰ এজন আৰ্থিকভাৱে সবল লোকক বিক্ৰী কৰে। তাৰ পিছত চুবুৰীটোৰ আন মানুহবোৰেও নিজৰ নিজৰ মাটি বিক্ৰী কৰি তাৰ পৰা আন ঠাইলৈ গুছি যায়। এইখিনিতে চলচ্চিত্ৰখনৰ মূল চৰিত্ৰ লখিমীৰ ঘৰখনৰ সৈতে পৰিচয় হোৱা যায়। লখিমীৰ পৰিয়ালৰ সদস্যসমূহ হ'ল মাক, ভনীয়েক ৰুক্মিণী, দুই ভাতৃ ভোলা আৰু নেপাল, নেপালৰ পত্নী। লখিমীহঁতৰ মাটিখিনিও কিশোৰীলালে কিনিব বিচৰাত নেপালে নিজৰ কথা চিন্তা কৰি তেওঁৰ ভাগৰ মাটিখিনি বিক্ৰী কৰি দিয়ে। ভোলাই প্ৰথমতে বিক্ৰী কৰিব খোজা নাছিল যদিও উপায় নাপাই বিক্ৰী কৰে আৰু কিশোৰীলালৰ মিলত চাকৰি পাই গুছি যায়। মাটি বিক্ৰীৰ সময়ত হোৱা চুক্তি অনুসৰি কিশোৰীলালে বিন্দিং সাজি তলৰ মহলাৰ তিনিটা কোঠা লখিমীহঁতক দিয়ে। ভোলাই মিলৰ চাকৰিলৈ যোৱাৰ পিছতেই ভনীয়েক ৰুক্মিণীও ৰবিকুমাৰ নামৰ লোক এজনৰ লগত গুছি যায়। তাৰ পিছতেই চলচ্চিত্ৰখনৰ মূল চৰিত্ৰ লখিমীৰ বিষয়ে কাহিনী আৰম্ভ হয়। আধুনিক সভ্যতাৰ প্ৰতীকস্বৰূপ আৰু ব্যৱসায়িক দৃষ্টিভংগীৰে মানুহৰ জীৱনক নিৰীক্ষণ কৰা কিশোৰীলালে লখিমীহঁতক দিয়া ঘৰটোত পানী আৰু কাৰেণ্টৰ ব্যৱস্থা নাই। লখিমী আৰু মাক এই ঘৰটোতেই থাকিবলৈ লয়। তেনেতে এদিন ওচৰতে থকা নাদটোত পানী আনিবলৈ যাওঁতে লখিমীহঁতৰ চুবুৰীয়া বৃদ্ধ অৰবিন্দক লগ পায়। তেওঁ ল'ৰা-বোৱাৰী আৰু নাতিৰ সৈতে থাকে। তেওঁৰ বোৱাৰী মঞ্জু অসুখীয়া বাবে ঘৰুৱা কামত সহায় কৰিবলৈ লখিমীক বিচাৰে আৰু এনেদৰেই লখিমীয়ে আৰু কেইঘৰমান মানুহৰ ঘৰত কাম কৰিবলৈ লয়। লখিমীয়ে এনেদৰে আনৰ ঘৰত ঘৰুৱা কাম-বনত সহায় কৰি দি পোৱা টকাৰেইটোৰে মাক আৰু তাইৰ প্ৰয়োজনবোৰ পূৰণ কৰে। তাইৰ প্ৰেমিক মধুই দোকান এখন দি আৰ্থিকভাৱে অকণমান সবল হ'ব পাৰিলেই বিয়া পাতি ঘৰ এখন পাতিব বুলি আশা কৰে। দুজনকৈ ভায়েক থকাৰ পিছতো ভনীয়েক লখিমী আৰু মাকৰ খবৰ নোলোৱা ঘৰখনত বিয়া পাতি মধুক লগতে থাকিব দিব পাৰি বুলি জানিও লখিমীয়ে মধুৰ নিজস্ব ঘৰখনত কইনা হৈ যাবলৈ আকাংক্ষা কৰিছে। সেয়ে নিজেও তাই আৰ্থিকভাৱে স্বাৱলম্বী হ'বলৈ এখন কৰ্মক্ষেত্ৰ বাছি লৈছে। কিন্তু তাত তাই সন্মুখীন হৈছে যৌন নিৰ্যাতনৰ। অৰবিন্দৰ বোৱাৰী মঞ্জু শাৰীৰিকভাৱে অসুখীয়া বাবে লখিমীক তেওঁৰ স্বামী মুকুলক সংগ সুখ দিবলৈ কয়। অৰ্থাৎ যৌন-অনুগ্ৰহৰ বাবে অনুৰোধ কৰে। কিন্তু মুকুলে জানে তেওঁ লখিমীক ব্যৱহাৰ কৰিলে তেওঁৰ কষ্ট নকমে। সেয়ে তেওঁ লখিমীক কয় :

...তুমি মোক বিশ্বাস কৰা কাৰণেহে এতিয়া এই ঘৰটোত কোনো নাই বুলি জানিও
ইয়ালৈ আহিছা? নহয় জানো? মোৰ কষ্ট কমাবলৈ তোমাক আমনি কৰিলে,
তোমাক অসুবিধাত পেলালে, মোৰ কষ্ট কমিব জানো? (দত্ত, ইতিহাস ৬৪)

মুকুলে লখিমীক পোনপটীয়াকৈ তাইক ব্যৱহাৰ নকৰাৰ কথা কৈছে আৰু লখিমীয়েও মঞ্জু হস্পিতালত থকা দিনকেইটাত নিৰ্ভয়ে, মুক্তমনে তেওঁলোকৰ ঘৰত কাম কৰিছে। সততা আৰু নৈতিকতাৰ পথত থকা মুকুলে তাইক নিৰাপত্তা প্ৰদান কৰিছে। সুবিধা পায়ো তেওঁ লখিমীক ব্যৱহাৰ কৰা নাই, বৰঞ্চ ইয়াৰ আলোচনা সুস্থভাৱে, মার্জিত কথা-বতৰাৰে কৰা দেখা যায়। কিন্তু লখিমীয়ে কাম কৰা অন্য এঘৰৰ অধ্যাপক কুমাৰ নামৰ লোকজনে লখিমীক বাৰে বাৰে শাৰীৰিকভাৱে বিচাৰি নিৰ্যাতন চলাইছে। পত্নী আৰু সন্তানেৰে সৈতে এখন সংসাৰ থকা কুমাৰে টেলিস্কোপেৰে আকাশখন দেখুৱাম বুলি লখিমীক সাৱটি ধৰে।

...তুমি এদিন যে দূৰবীণেৰে আকাশখনৰ কিবা এটা চাম বুলি কৈছিলো, -চাবা নে কি?
আহাঁ, চোৱা। ...জোনটোৰ গাত থকা গাঁত দুটামানকে চোৱা। আহাঁ।... এই ফালেদি
চোৱা। ... দেখিছানে?... ওঁ। ... (লাহেকৈ) কি দেখিছা? (অলপ সময় নিঃ শব্দ)
.. চাওঁ! এৰি দিয়ক।... লখিমীয়ে প্ৰায় দৌৰি ছিৰিৰে নামে। (৬৬)

হস্পিতালৰ পৰা আহি মঞ্জুৱে লখিমীক সংগ সুখ দিবলৈ কৈ যোৱা কথাষাৰ মনত পেলাই যদিও মুকুল আৰু লখিমীৰ মাজত তেনেকুৱা একো নেদেখি কয় :

... নিজৰ কাৰণে তেওঁ কেতিয়াবা কিবা কোৱা শুনিছ? তেওঁ যদি কি লাগে খুজি
লোৱা মানুহ হ'লহেঁতেন, তেনেহ'লে মইতো তোক নকলোৱেইহেঁতেন। তইনো
ইমানদিনে মানুহটো চিনি নাপালি নে? (৬৯)

এখন সমাজৰ পুৰুষৰ দুই ভিন্ন ৰূপৰ উপস্থাপন কৰা চলচ্চিত্ৰখনত মঞ্জুৰ এই কথাখিনিও যৌন নিৰ্যাতনৰ

এটি দিশ। আকৌ এফালে যদি মুকুলে সততা আৰু নৈতিকতাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে, আনফালে অসৎ প্ৰকৃতি চৰিতাৰ্থ কৰিবলৈ প্ৰফেছাৰ কুমাৰে বাৰে বাৰে সুযোগ বিচাৰি আছে। এদিন সন্ধিয়া লখিমীয়ে কাম কৰিবলৈ যাওঁতে প্ৰফেছাৰ কুমাৰৰ পত্নী বত্ৰা গা-ধুবলৈ যাওঁতে কুমাৰে কাম এটা কৰি দিবলৈ মাতি দুয়ো হাতেৰে সাৰটি ধৰিছে। লখিমীয়ে জোৰেৰে ওলাই অহা অৱস্থাত বত্ৰাই দেখি লখিমীৰ চুলিত থাপ মাৰি ধৰি এক চৰ মাৰে। তেতিয়া লখিমীয়ে কৈছে :

...বত্ৰাই আকৌ মাৰিব খোজোঁতে লখিমীয়ে বত্ৰাক প্ৰচণ্ড জোৰেৰে এক চৰ মাৰে।

বত্ৰাই তৰ্কিব পৰাৰ আগতেই তাই বত্ৰাক চুলিত ধৰি বেৰত আউজাই দিয়ে।

লখিমী : (প্ৰচণ্ড উত্তেজনাত ফোঁপাই-জোঁপাই) মোৰ গাত কিয় হাত দিব? কিয়?

সৌটোক মাৰক। সোধক তাক, -মই কেইদিন কৈছোঁ, -মোক তেনেকৈ কথা নকব,

মোৰ ওচৰ নাচাপিব, মোক নুচুব। সি মোৰ কথা নামানে। সোধক। সোধক

হয়নে নহয়। (৭১)

লখিমীয়ে বত্ৰাক আকৌ কৈছে :

... মই কেতিয়াবাই এইখন ঘৰক গোৰ মাৰি ওলাই গুচি গলোহেঁতেন। কিন্তু

লাজত, ভয়ত, আপোনাৰ মুখলৈ চাই মনে-মনে আছিলো। গা বচাই চলিছিলো।

কেইদিন কৈছোঁ, মানুহটোৰ জ্ঞান নহয়। এতিয়াৰ পৰা নিজে চম্ভালিব। (৭২)

এইদৰে কৰ্মক্ষেত্ৰত লখিমীয়ে বাৰে-বাৰে যৌন নিৰ্যাতনৰ সন্মুখীন হোৱাৰ পিছতো মানুহে তাইৰেই বদনাম উলিয়াইছে। সাধাৰণতে দেখা যায় এগৰাকী নাৰী যেতিয়া পুৰুষৰ দ্বাৰা নিৰ্যাতিত হয় তেতিয়া নাৰীগৰাকীকেই পোনপ্ৰথমে দোষী সজোৱা হয়। এই অপৰাধৰ মূল দোষী পুৰুষজন কিন্তু সমাজত স-সন্মানে চলি থাকে। কিন্তু নাৰীগৰাকীক সমাজে দোষী সাজি অকথ্য নিৰ্যাতন কৰাহে সততে দেখা যায়। আৰু নানা বদনাম, মনেসজা কাহিনী নাৰীগৰাকীৰ গাত জাপি দি সন্মানহানিৰ চেষ্টা চলোৱা হয়। আচলতে যৌন-নিৰ্যাতনৰ প্ৰতিবাদ কৰিব খুজিলেই প্ৰতিশোধৰ লক্ষ্যৰে মূল অপৰাধীয়ে এনে কাৰ্যৰ সহায় লয়। এই চলচ্চিত্ৰখনতো সৎ পথত থাকি অৰ্থনৈতিক ভাৱে স্বাৱলম্বী হৈ স্বাধীনভাৱে চলিব খোজা লখিমীৰ প্ৰতিবাদৰ প্ৰতিশোধ ল'বলৈ কুমাৰেও তাইৰ বদনাম উলিওৱাত বাধা নিদি যোগদানহে কৰিছে।

ভদ্ৰলোক- ১ : (কুমাৰক)- এইজনী দুই নম্বৰ ব্লকৰ মুকুল দত্তৰ ঘৰত কাম কৰা ছোৱালীজনী

নহয় জানো?

কুমাৰ : হয়।

ভদ্ৰলোক- ১ : আপোনাৰ ইয়াতো কাম কৰে নে কি?

কুমাৰ : ওঁ। কৰে।

ভদ্ৰলোক- ১ : কোনে কলে জানো, -অলপ বেছি হলি-গলিৰ চেষ্টা কৰে বোলে?

কুমাৰ : আছে অলপ গগুগোল। (৭৩)

লখিমীয়ে ইয়াৰ পিছত প্ৰফেছাৰৰ ঘৰৰ কাম এৰি দিয়ে আৰু এদিন এনেদৰেই লখিমীয়ে লিফটৰ ভিতৰত শংকৰ নামৰ চিনাকি মানুহজনে তাইক শাৰীৰিকভাৱে বলপূৰ্বকভাৱে পাবলৈ বিচাৰিছে।

... পাঁচ নম্বৰ ফ্লৰত লিফটৰ সমুখত এগৰাকী মহিলা ৰৈ আছে। লিফটৰ দুৱাৰখন

খোল খায়। লখিমীয়ে শংকৰক ঠেলা মাৰি থৈ ওলাই আহে শংকৰ : চাওঁ!

শুনাচোন!... লখিমী বেগেৰে ছিৰিৰ ফালে যায়। লৰালৰিকৈ দহটামান ছিৰিৰ ষ্টেপ

নামি তাই ৰৈ যায়। উত্তেজনাত তাই কঁপিবলৈ ধৰে। তাইৰ কান্দোন ওলাই আহে।

বহে। ছিৰিৰ ৰেলিঙত মূৰ খুন্দিয়ায়। তাই যেন নিজকে ধিক্কাৰ দিছে। (৭৬)

সমাজত নাৰী যুগে যুগে নিৰ্যাতনৰ বলি হৈ আহিছে। তাৰ উপৰি সেই নাৰী যদি আৰ্থিকভাৱে আৰু ঘৰুৱা পৰিৱেশৰ ফালৰ পৰাও নিৰাপত্তাহীন, দুৰ্বল হয়, তেন্তে সেই নাৰীক বহুতো পুৰুষে সহজে লাভ কৰিব পাৰিব বুলিও ভাবে। লখিমীও তেনে এগৰাকী নাৰী। সেয়ে পুৰুষসকলে তাইক অতি সহজে লাভ কৰিব পাৰিম বুলি বাৰে বাৰে চেষ্টা চলাই আহিছে। কিন্তু তাই প্ৰতিবাদ কৰাত নিজৰ দোষ ঢাকিবলৈ তাইৰেই বদনাম উলিয়াইছে। আৰু লখিমীৰ প্ৰেমিক

মধুৰ ওপৰতো তাৰ প্ৰভাৱ পৰিছে। মধুই লখিমীৰ চৰিত্ৰত সন্দেহ কৰি খঙতে কৈছে :

... মই কৈছিলো, -মোৰ তোৰ ওচৰত থাকিবলৈ মন। আৰু তই কৈছিলি- তোৰ কাৰণে মই চিন্তা কৰিব নালাগে। তই ঠিকে থাকিবি। এতিয়া? মই তোৰ ওচৰতে থাকিবলৈ ঠিকেই আহিলো। কিন্তু তই কি কৰিলি? (৭৭)

নিদোষী লখিমীয়ে যৌন-নিৰ্যাতনৰ প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ গৈ বদনামৰ মূৰ পাতি ল'বলগীয়া হোৱাৰ ওপৰিও ব্যক্তিগত সম্পৰ্কবোৰতো ইয়াৰ বাবেই জটিলতা আহি পৰিছে। আৰু মুকুলৰ পত্নী মঞ্জুৰ ওপৰতো ইয়াৰ প্ৰভাৱ পৰিছে। নিজেই স্বামীক সংগসুখ দিবলৈ লখিমীক বাৰে বাৰে কৈ থকা মঞ্জুই মুকুলৰ সৈতে লখিমীৰ সম্পৰ্ক আছে বুলি ওলোৱা বদনামবোৰক বিশ্বাস কৰিয়েই লখিমীক কৈছে :

... কথাটো শুনি মই কষ্টও পাইছোঁ। কষ্ট পোৱাটো ভাল হৈছে নে নাই- তাকো ধৰিব পৰা নাই। এতিয়াহে মোৰ নিজকে, আচল বেমাৰী যেন লাগিছে। ... তই এনেকুৱা কথা ওলাবলৈ দিব নালাগিছিল নেকি? (৭৯)

লখিমীয়ে তেনেকুৱা কথা ওলাবলৈ যে একো কৰা নাই সেই বিষয়ে কওঁতেও মঞ্জুই কিন্তু বিশ্বাস কৰা নাই। নিজেই লখিমীক জোৰ কৰি থাকিও (যিটো অপৰাধ)মিছা বদনাম শুনিও মন বেয়া কৰা মঞ্জুৰ চৰিত্ৰত নাৰী মনঃস্তত্বৰ সুন্দৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। মুখেৰে ক'লেও নিজৰ জীৱন সংগীক আনৰ সৈতে ভগাই ল'ব নোৱাৰাটো প্ৰত্যেকগৰাকী ব্যক্তিয়ে (পুৰুষ-নাৰী উভয়েৰে) বৈশিষ্ট্য। মঞ্জুয়ো পৰা নাই। লখিমীক পাব নোৱাৰি নিজৰ অপৰাধ লুকুৱাবলৈ শংকৰে তাইৰ মিছা বদনাম ওলিয়াইছে আৰু মঞ্জুই সেইবোৰ বিশ্বাস কৰি তাইক কৈছে :

... তেনেহ'লে শংকৰে ইমানবোৰ কথা কিয় কলে? তই বোলে তেওঁকো আমনি কৰি থাক? তই যি ঘৰতে সোমাইছ সেই ঘৰতে বোলে অশান্তি হয়? (৭৯)

বিনা দোষত অপবাদৰ সন্মুখীন হোৱা লখিমীয়ে ৰাতি নাদৰ পৰা পানী আনিবলৈ গৈ শংকৰ আৰু তাৰ লগৰ দুটাক বহি থকা দেখি প্ৰথমতে পানী ননাকৈ উভটি আহে যদিও পুনৰ পানী আনিবলৈ যায়। আৰু শংকৰৰ তাক্ষিল্যেৰে ভৰা কথা শুনি, সি দিয়া অপবাদবোৰৰ বাবে দুখ-কষ্টৰে জৰ্জৰিত লখিমীয়ে শংকৰক চৰিয়াবলৈ ধৰে। আৰু শংকৰ আৰু লগৰ ল'ৰাকেইটাই তাইক গৰা মাৰি ধৰি, হাতে-ভৰিয়ে বান্ধি শাৰীৰিকভাৱে অত্যাচাৰ কৰে।

... শংকৰে “চা-লী” বুলি লখিমীক গৰা মাৰি ধৰে। লখিমীয়ে আপ্ৰাণ চেপ্টা কৰে মুকলি হ'বলৈ। ... এটা ল'ৰাই লখিমীৰ শাৰীৰ আঁচলটো তাইৰ মুখত গুজি তাইক মাতিব নোৱৰা কৰি পেলায়। তাৰ পাছত তিনিওটাই তাইক চোঁচাৰাই লৈ যায়। ... ঘৰটো আৰু দেৱালৰ মাজৰ ঠেক ঠাই ডোখৰত লখিমীক মাটিত পেলাই এটা ল'ৰাই ৰছীডালেৰে তাইৰ হাত দুখন বান্ধে। ৰছীডালৰ ইটো মূৰেৰে তাইৰ ভৰি এখন পাইপ এডালৰ লগত বান্ধে। এটাই আঁঠু কাঢ়ি তাইক হেঁচা মাৰি ধৰে। ... লখিমীৰ চকু দুটা যেন যন্ত্ৰনাত ওলাই আহিব খোজে। (৮১)

ইয়াৰ পিছতেই নাদটোৰ ভিতৰত লখিমীৰ মৃতদেহ উদ্ধাৰ হৈছে। অৰ্থনৈতিকভাৱে স্বাধীন হ'বলৈ, কাৰো অন্যায় নকৰাকৈ সমাজত মূৰ তুলি চলিবলৈ বিচৰা লখিমীয়ে নিজ কৰ্মক্ষেত্ৰত এইদৰে বাৰে বাৰে যৌন-নিৰ্যাতন অপবাদ আদিৰ বলি হৈ তাইৰ লগত হোৱা অন্যায়ৰ প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ গৈ শেষত জীৱনটোৱেই হেৰুৱাব লগা হৈছে। তাইৰ মৃত্যুত কিন্তু মুকুল, মঞ্জু, ৰত্না, কুমাৰ আদিৰ লগতে আন চিনাকি মানুহবোৰেও বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নাই, বিশেষ দুখ প্ৰকাশো কৰা নাই। মুকুল তললৈ নামি যোৱা নাই, কিশোৰীলালে নাদটো আগতেই পুতি নেপেলোৱাৰ বাবে বিৰক্তি প্ৰকাশ কৰিছে আৰু কুমাৰে তাই কিবা লিখি থৈ গৈছে নেকি এই বিষয়েহে সন্দেহ প্ৰকাশ কৰিছে। আধুনিক সমাজৰ আন্তৰিকতাবিহীন বিভিন্ন চৰিত্ৰ, অন্তঃ সাৰশূণ্য সম্পৰ্কবোৰৰ প্ৰকাশ হোৱা চলচ্চিত্ৰখনত মধুৰ দৰে সঁচা হৃদয়ৰ প্ৰেমিকৰ চৰিত্ৰটোও প্ৰকাশ হৈছে। মধুই লখিমীৰ মৃতদেহটো নাদটোৰ পৰা উঠাই আনিছে। আৰু শেষত লখিমীৰ মৃত্যুৰ ৰহস্যও কেৱল পোষ্টাৰতেই আবদ্ধ হৈ ৰৈছে।

... আবেলি। নাদটোৰ গাত এখন প'ষ্টাৰ। তাত লিখা আছে- লখিমীৰ মৃত্যুৰ তদন্ত লাগে।

Judicial enquiry- a must! (৮৬)

আকৌ-

... পুৰা। কেম্পাছটো। বেৰত এখন প'ষ্টাৰ লখিমীৰ মৃত্যুৰ তদন্ত লাগে।

We demand enquiry into Lakhimi's death.(৮৬)

আকৌ-

... দুপৰীয়া। অইন এটা এংগলৰ পৰা কেম্পাছটো। ডাষ্টবিনটোৰ ওপৰত এখন প'ষ্টাৰ।

লখিমীৰ মৃত্যু : হত্যা নে আত্মহত্যা?

We want the truth. (৮৬)

বহুকেইটা সংগঠনৰ হেঁচাত লখিমীৰ মৃত্যুৰ তদন্ত কৰিবলৈ পুলিছে নাদটোৰ বোকা তুলিছিল। কিবা প্ৰমাণ পাই নেকি চাইছিল। কিন্তু পোৱা নাছিল। আৰু লখিমীৰ প্ৰকৃত নিৰ্যাতনকাৰী, হত্যাকাৰী আদি সকলো শাস্তিৰ পৰা দূৰত নিৰাপদে ঘূৰি ফুৰিব পাৰিছিল।

এগৰাকী ভুক্তভোগী মহিলাই ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইন আৰু কৰ্মস্থানত মহিলাৰ যৌন নিৰ্যাতন প্ৰতিৰোধ আইনৰ অধীনত সামান্ত্ৰালভাবে আইনী প্ৰক্ৰিয়া চলাই যাব পাৰে। আনহাতে, কোনো মহিলাই যদি কু-অভিপ্ৰায়েৰে মিছা অভিযোগ উত্থাপন কৰিব বিচাৰে বা কোনো অভিযোগকাৰীয়ে দাখিল কৰা প্ৰমাণবোৰ যদি মিছা প্ৰমাণিত হয়, তেন্তে তেনে অভিযোগকাৰীৰ বিৰুদ্ধে কাৰ্যপন্থা লোৱাৰ বিষয়েও এই আইনে উল্লেখ কৰিছে। (দাস)

লখিমীয়ে নিজে আক্ৰমণ কৰিবলৈ নগৈ আইনৰ সহায় লৈ যদি নিৰ্যাতনকাৰীৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিলেহেতেন তেতিয়া হয়তো পৰিণতি বেলেগ হ'লহেতেন। কিন্তু আমাৰ সমাজত বৰ্তমানেও লখিমীৰ দৰে এনে বহু নাৰী আছে যি আৰ্থিকভাৱে অতি দুৰ্বল। বৃদ্ধ মাতৃৰ দায়িত্বৰ লগতে ঘৰখনৰ সমগ্ৰ দায়িত্ব বহন কৰিবলগীয়া হোৱা এনে বহুতো নাৰীয়ে আইনী প্ৰক্ৰিয়া চলোৱাটোও এক ডাঙৰ সমস্যা বুলিয়েই ভাবে। তাৰোপৰি লাজ, ভয়, নিৰ্যাতিতাৰ প্ৰতি সমাজৰ কঠোৰ মানসিকতা, দৃষ্টিভংগী আদিয়েও আইনী প্ৰক্ৰিয়া চলোৱাৰ পৰা বিৰত কৰি আহিছে। কিন্তু নাৰীয়ে নিজৰ বিৰুদ্ধে হোৱা নিৰ্যাতনৰ বিৰুদ্ধে মাত মতা উচিত। আৰু প্ৰাৰম্ভিক পৰ্যায়তেই মতা উচিত। অন্যথা লখিমীৰ দৰেই হোৱাটো একো আচৰিত হ'বলগীয়া ঘটনা নহয়। আৰম্ভণিৰ পৰ্যায়তেই লখিমীয়ে কুমাৰৰ বিৰুদ্ধে যদি আইনী প্ৰক্ৰিয়া চলালেহেতেন তেতিয়া তাই অপবাদৰ লগতে দ্বিতীয়বাৰ অন্যৰ দ্বাৰা হয়তো নিৰ্যাতিত হ'বলগা নহ'লাহেতেন। আৰু হয়তো লখিমী জীয়াই থাকিব পাৰিলেহেতেন স্বাধীনভাবে, নিৰ্ভীকভাবে। কিন্তু এইবোৰৰ বিৰুদ্ধে আইনী প্ৰক্ৰিয়া নচলাই কেৱল কুমাৰৰ ঘৰৰ কাম এৰি দিয়া বা শংকৰক ঠেলা মাৰি দিয়া আৰু শেষত নিজেই আক্ৰমণ কৰিবলৈ যোৱাটোৱে তাইক বিপদতহে পেলালে আৰু জীৱনটোও শেষ কৰি পেলালে। সেয়ে প্ৰত্যেকগৰাকী নাৰীয়ে নিৰ্যাতন সম্পৰ্কে থকা আইনী কথাবোৰ জানি থোৱাটো আৰু প্ৰয়োজনত প্ৰয়োগ কৰাটো অতি দৰকাৰী বুলি ক'ব পাৰি। লগতে লিংগ অসমতা দূৰ কৰাও আমাৰ একান্ত লক্ষ্য হোৱা উচিত, যিয়ে নাৰী নিৰ্যাতনৰ জন্ম দিয়ে।

প্ৰসংগ :

দত্ত, উৎপল, সম্পা। ইতিহাস। লেখক ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া। গুৱাহাটী : ষ্টুডেণ্টচ্ ষ্ট'ৰচ্, ২০০৯। ১-৮৮। মুদ্ৰিত।

দাস, কৌশিক, মুখ্য সম্পা। “কৰ্মস্থানত নাৰীৰ যৌন নিৰ্যাতন : ৰাষ্ট্ৰ আৰু সমাজ ব্যৱস্থা।” প্ৰবন্ধৰ লেখক গীতালী বৰপাত্ৰগোহাঁই। মুক্ত চিন্তা। ২.৬। www.muktosinta.org. ন.পূ. web.20-07-2017.

চলচ্চিত্ৰ :

ইতিহাস (Exploration)। প্ৰযোজনা, পৰিচালনা আৰু চিত্ৰনাট্য. ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া। অভিনয়. নিকুমণি বৰুৱা, মৃদুলা বৰুৱা, তপন দাস, বিজু ফুকন, নীলু চক্ৰৱৰ্তী আদি। ৰূপকমল প্ৰডাকশ্যনচ্ৰ নিবেদন, ১৯৯৫। চলচ্চিত্ৰ।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ গল্প সমগ্ৰ। ২য় প্ৰকাশ। গুৱাহাটী : বনলতা, ২০০৭। মুদ্ৰিত।

দত্ত, উৎপল, সম্পা। ইতিহাস। লেখক ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া। গুৱাহাটী : ষ্টুডেন্টচ্ ষ্ট'ৰ্চ, ২০০৯। মুদ্ৰিত।

আলোচনী :

দাস, কৌশিক, মুখ্য সম্পা। মুক্ত চিন্তা। ২.৬। www.mukta.sinta.org. ন. পৃ. web. ২০/০৭/২০১৭

ফুকন, শশী, মুখ্য সম্পা। প্ৰিয় সখী। ১২.৩। গুৱাহাটী : বিস্ময় প্ৰকাশন, ২০১২। মুদ্ৰিত।

চলচ্চিত্ৰ :

ইতিহাস (*Exploration*)। প্ৰযোজনা, পৰিচালনা আৰু চিত্ৰনাট্য. ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া। অভিনয়. নিকুমণি বৰুৱা, মৃদুলা বৰুৱা, তপন দাস, বিজু ফুকন, নীলু চক্ৰৱৰ্তী আদি। ৰূপকমল প্ৰডাকশ্যনচ্ৰ নিবেদন, ১৯৯৫। চলচ্চিত্ৰ।

ইংৰাজীঃ

MLA Hand Book for writers of Research Papers SEVENTH EDITION. New Delhi : Rekha Printers pvt ltd, 2009. Print.

প্ৰাক্ শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা বনাম ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি ২০২০

ড০ বিমান চন্দ্ৰ বৰা
সহকাৰী অধ্যাপক, শিক্ষাতত্ত্ব বিভাগ,
শ্বহীদ পিয়লি ফুকন কলেজ, নামতি, শিৱসাগৰ।
ফোন নং : ৯১০১২৭৩০৫১

শিক্ষা হৈছে এটা জাতিৰ দাপোন স্বৰূপ। ই হৈছে এখন দেশৰ আৰ্থ-সামাজিক বিকাশৰ মূল চাবী কাঠি। সেয়েহে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰাটো প্ৰতিখন দেশ তথা সমাজৰ এক মৌলিক আৰু নৈতিক কৰ্তব্য। শিশু এটিৰ জীৱনৰ প্ৰথম আঠটা বছৰ হ'ল দ্ৰুত বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ কাল। সেয়ে এই সময়ৰ শিশু সকলক উপযুক্ত যতন আৰু শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। প্ৰাক শৈশৱকালৰ শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা হৈছে এনে এক সৰ্বাত্মক আৰু সংহত কাৰ্যসূচীৰ ধাৰণা যাৰ দ্বাৰা শিশুৰ স্বাস্থ্য, পৰিপুষ্টি আৰু মনোবৈজ্ঞানিক বিকাশ অথবা শিক্ষাৰ মাজত থকা আত্মনিৰ্ভৰশীল সম্পৰ্কৰ কথা সূচায় আৰু শিশুৰ সবাংগীন বিকাশৰ ওপৰত আলোকপাত কৰে। বৰ্তমান সময়ত এই কথাটো বিশ্বজনীনভাৱে মানি লোৱা হৈছে যে শিশু এটিৰ জীৱনৰ প্ৰথম আঠটা বছৰ হ'ল জীৱনজোৰা বিকাশৰ সৰ্বাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কাল। কিয়নো এই সময়ছোৱাত হোৱা শিশুৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ প্ৰতি অন্য বিকাশৰ পৰ্যায়বোৰতকৈ যথেষ্ট দ্ৰুত আৰু সৰ্বাধিক। বিভিন্ন গৱেষণাই প্ৰমাণ কৰিছে যে বিকাশৰ দিশৰ পৰা প্ৰথম তিনিটা বছৰৰ গুৰুত্ব সৰ্বাতোকৈ বেছি। গৰ্ভকালীন অৱস্থাত কেচুৱাই মাতৃৰ শৰীৰৰ পৰাই নিজৰ প্ৰয়োজনীয় পুষ্টি লাভ কৰে আৰু সেইবাবে এই সময়ত মাতৃৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক স্বাস্থ্য সকলো ফালৰ পৰা অটুট থকা আৱশ্যক। মাতৃগৰ্ভত থকা কালতেই কেচুৱাৰ অংগ প্ৰত্যংগৰ সকলো দৈহিক গঠন সম্পূৰ্ণ হৈ উঠে। সেয়ে মনোবিজ্ঞানী সকলে আজিকালি গৰ্ভকালীন অৱস্থাৰ পৰাই কেচুৱাৰ বিকাশত মনোযোগ দিয়াটোত বিশেষভাৱে গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। সেয়েহে বিশ্বৰ উন্নত ৰাষ্ট্ৰসমূহ যেনে- আমেৰিকা, জাপান, ইংলেণ্ড আৰু ৰাছিয়া আদি দেশত মাতৃসকলক বিভিন্ন বেচৰকাৰী সংস্থা আৰু চিকিৎসালয়ৰ দ্বাৰা গৰ্ভকালীন সময়ছোৱাত তথা প্ৰসবোত্তৰ কালত শিশু আৰু মাতৃৰ কেনেধৰণৰ যত্ন আৰু পৰিচৰ্যাৰ প্ৰয়োজন তাৰ উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ দিয়া হয়। তদুপৰি তেওঁলোকৰ প্ৰায় সকলো অভিভাৱকে শিশুক এই স্তৰৰ প্ৰাক-প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ বাবে বিভিন্ন অনুষ্ঠানত নামভৰ্তি কৰোৱাত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে।

ভাৰতীয় মহাকাব্য 'মহাভাৰতত অজুন'ৰ পুত্ৰ অভিমনুৱে মাতৃ সুভদ্ৰাৰ গৰ্ভত থকা অৱস্থাতেই চক্ৰবেহুত সোমোৱাৰ কৌশল আয়ত্ত কৰিছিল বুলি জনা যায়। কিয়নো কৃষ্ণই সুভদ্ৰাক কৈ থকাৰ সময়তেই তাৰ দ্বাৰা অভিমনুৱে উক্ত কৌশল আয়ত্ত কৰে। ইয়াৰ দ্বাৰা এই কথা প্ৰমাণিত হয় যে মাতৃগৰ্ভত থকাৰে পৰা শিশুৱে শিকিবলৈ আৰম্ভ কৰে। গতিকে এই গৰ্ভকালীন সময়ছোৱাত মাতৃগৰাকীৰ প্ৰকৃত যতন আৰু পৰিচৰ্যা লোৱাটো অতি জৰুৰী। এই সময়ত মাতৃৰ উপযুক্ত যতনৰ ওপৰতে শিশুটিৰ ভৱিষ্যত শাৰীৰিক আৰু মানসিক বিকাশৰ ধাৰাটো নিৰ্ভৰ কৰে। দুভাগ্যজনকভাৱে আমাৰ দেশত আজিকোপতি এই সময়ছোৱাত শিশু বা মাতৃ কল্যাণৰ বাবে যি ধৰণৰ আঁচনি প্ৰৱৰ্তন হ'ব লাগিছিল সেয়া সম্ভৱ হোৱা নাই। ভাৰতীয় সংবিধানৰ ৪৫ নং অনুচ্ছেদত সংবিধান প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ ১০ বছৰৰ ভিতৰত ৬ ৰ পৰা ১৪ বছৰৰ শিশু সকলৰ বাবে সাৰ্বজনীন, বিনামূলীয়া আৰু বাধ্যতামূলক শিক্ষা দিয়াৰ লক্ষ্য স্থিৰ কৰিছিল। কিন্তু প্ৰাক-প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিশু সকলৰ বাবে উপযুক্ত যতন আৰু শিক্ষাৰ আঁচনি গ্ৰহণ কৰা হোৱা নাছিল। ১৯৬৪-৬৬ কোঠাৰী আয়োগ বা ভাৰতীয় শিক্ষা আয়োগে ঘোষণা প্ৰৱৰ্তন কৰা ১০+২+৩ গাঁঠনিত এক বছৰৰ পৰা ৩ বছৰৰ শিশুক প্ৰাক-প্ৰাথমিক শিক্ষা দিয়াৰ কথা পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল। কিন্তু প্ৰাক্

প্ৰাথমিক শিক্ষাক জাতীয় বা আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা নাছিল। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত ছয় বছৰৰ আগৰ শিশু সকলৰ বাবে ১৯৭৪ চনতহে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে পৃথকভাৱে প্ৰাক্ প্ৰাথমিক স্তৰটোৰ গুৰুত্বতাক স্বীকৃতি দি ৰাষ্ট্ৰীয় শিশুনীতি (National Policy for Children, 1974) ঘোষণা কৰে আৰু ২০০০ চনৰ ভিতৰত (৭০ শতাংশ) শিশুক (০-৬ বছৰৰ) প্ৰাক্ প্ৰাথমিক শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা আঁচনিৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ লক্ষ্য স্থিৰ কৰে। দেশৰ মানৱ সম্পদ বিকাশত অৰিহনা যোগাব পৰাকৈ জাতীয় পৰিকল্পনাত শিশু সকলৰ কাৰ্যসূচীসমূহক বিশেষ গুৰুত্ব দিয়াৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়ায় যাতে শিশুৰ শাৰীৰিক মানসিক সামাজিক আৰু নৈতিক বিকাশৰ কাৰণে জন্মৰ পূৰ্বে অথবা জন্মৰ পাছতো শিশু সকলৰ উপযুক্ত সেৱা আগবঢ়াব পৰা যায়। ১৯৮৬ চনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতিয়ে (National Policy of Education, 1986) প্ৰাক্ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি 'প্ৰাক্ প্ৰাথমিক শিক্ষা'ৰ পৰিবৰ্তে 'প্ৰাক্ শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা' পৰিভাষা ব্যৱহাৰ কৰি বৰ্তমানে থকা সুবিধাসমূহ অধিক শক্তিশালী কৰি তোলাত পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়। সৰ্বশিক্ষা অভিযানেও প্ৰাক্ বিদ্যালয়ৰ শিশু সকলৰ যতন আৰু শিক্ষাৰ বাবে সংহত শিশু বিকাশ আৰু উন্নয়ন আঁচনি (Integrated Child Development Service, ICDS)। এই আঁচনিৰ জৰিয়তে ইয়াৰ উন্নতি সাধনৰ বাবে বিশেষ প্ৰচেষ্টা লোৱা দেখা গৈছে। বৰ্তমান আমাৰ দেশত চলি থকা প্ৰাক্ শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষাৰ আঁচনিবোৰ হৈছে- (১) সংহত শিশু বিকাশ আঁচনি (ICDS) আৰু ইয়াৰ অধীনৰ অঙ্গনবাড়ী কেন্দ্ৰ (২) স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনৰ দ্বাৰা পৰিচালিত বালবাড়ী কেন্দ্ৰ আৰু দিবা যতন কেন্দ্ৰ, (৩) প্ৰাক্-শৈশৱকালীন শিশুৰ শিক্ষা কেন্দ্ৰ পৰিচালনাৰ বাবে স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনক সাহায্য আঁচনি (৪) প্ৰাথমিক স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আৰু উপকেন্দ্ৰ তথা অন্যান্য সংগঠনৰ দ্বাৰা গৰ্ভৱতী মাতৃ আৰু শিশুৰ স্বাস্থ্যসেৱা। তদুপৰি ব্যক্তিগতভাৱে পৰিচালিত প্ৰাক্ প্ৰাথমিক শিক্ষা প্ৰদান কৰাৰ বাবে মণ্টেশ্বৰী স্কুল, নাৰ্চাৰী স্কুল আদি (২ ½ / ৩ বছৰৰ পৰা ৬ বছৰ বয়সৰ বাবে)।

প্ৰাক্ শৈশৱকালৰ বিকাশৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ২০১২ চনৰ ভাৰত চৰকাৰৰ National Early Childhood Care and Education Policy খনৰ দ্বাৰা প্ৰাক্ শৈশৱকালৰ যতন আৰু শিক্ষাক (ECE) এক কাৰ্যসূচী আৰু কিছুমান সুবিধাৰ সমষ্টি বুলি সংজ্ঞাবদ্ধ কৰা হৈছে। এই কাৰ্যসূচী আৰু সুবিধাবোৰৰ দ্বাৰা শিশুৰ জন্মৰ পৰা ছবছৰ বয়সলৈকে বিকাশৰ সকলোবোৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণৰ প্ৰয়াস কৰা হয়। শিশুৰ বিকাশ বোলোতে ইয়াত শাৰীৰিক, দেহ সঞ্চালনকেন্দ্ৰিক, ভাষা, বোধ, আবেগিক, সৃজনশীল, নান্দনিক দৃষ্টিভংগী, স্বাস্থ্য আৰু পৰিপুষ্টিজনিত দিশবোৰৰ সমন্বয় আদি দিশবোৰক সামৰি লোৱা হৈছে।

ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি ২০২০ আৰু প্ৰাক্ শৈশৱকালীন :

যোৱা ২৯জুলাই তাৰিখে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ কেবিনেটে সমগ্ৰ দেশৰ শিক্ষাৰ সকলো স্তৰক সামৰি একনতুন শিক্ষানীতিত অনুমোদন জনায়। ইয়াৰ নামকৰণ কৰা হৈছে ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি ২০২০। এখন নতুন ভাৰত গঢ়াৰ এক খোজ বুলি প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে ঘোষণা কৰা এই শিক্ষানীতিৰ জৰিয়তে কোৱা হৈছে যে দেশৰ অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ বাবে, সামাজিক সমতা আৰু কল্যাণৰ বাবে তথা জাতীয় ঐক্য আৰু সাংস্কৃতিক ৰক্ষাৰ বাবে সকলোৰে বাবে গুণগত মানৰ শিক্ষাই হৈছে মূল চাবিকাঠী।

নতুন ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতিৰ মতে প্ৰাক্ শৈশৱকালীন শিক্ষা আৰু যতন লোৱাটো হৈছে শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মূল ভেটি। কিয়নো ৮৫ শতাংশ শিশুৰ মস্তিষ্কৰ বিকাশ ৬ বছৰ বয়সৰ আগতেই সংঘটিত হয়। সেয়েহে এই সময়ছোৱাত শিশু সকলক উপযুক্ত যত্ন আৰু প্ৰতিপালন কৰি স্বাস্থ্যকৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশত নিশ্চিত কৰিব লাগিব। কিন্তু আমাৰ দেশত কোটি কোটি শিশুৰে বিশেষকৈ আৰ্থসামাজিকভাৱে পিছপৰা শ্ৰেণীৰ বহুতো শিশুৰে বৰ্তমানেও

গুণগত মানৰ প্ৰাক শৈশৱকালীন শিক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত হৈ থাকিব লগা হৈছে। সেয়েহে ২০৩০ চনৰ ভিতৰত সকলো শিশুৰ বাবে সাৰ্বজনীন গুণসম্পন্ন প্ৰাক শৈশৱকালৰ শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (Early Childhood Care and Education) প্ৰদান কৰাটো নিশ্চিত কৰিব লাগিব। ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰথম শ্ৰেণীত প্ৰবেশ কৰিবলগীয়া প্ৰত্যেকটো শিশুক যাতে বিদ্যালয়ৰ শিক্ষাৰ বাবে সাজু কৰিব পৰা যায়।

বৰ্তমান আমাৰ দেশত চলি থকা ১০+২ শিক্ষাৰ গাঁথনি ৩ ৰ পৰা ৬ বছৰৰ শিশু সকলক আনুষ্ঠানিক বা জাতীয় শিক্ষাত অন্তৰ্ভুক্ত/সামৰি লোৱা নহয় যিহেতু ৬ বছৰৰ পৰাহে প্ৰথম শ্ৰেণী আৰম্ভ হয়। সেয়েহে নতুন শিক্ষা গাঁথনি ৫+৩+৩+৪ প্ৰৱৰ্তনৰ জৰিয়তে ৩ বছৰ বয়সৰ শিশুসকলক আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি এক শক্তিশালী প্ৰাক শৈশৱকালৰ শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (ECCE) ৰ ভেটি গঢ়ি তুলিব লাগিব। ৰাষ্ট্ৰীয় শৈক্ষিক গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদৰ (NCERT) ৰ দ্বাৰা ৪ বছৰৰ পৰ্যন্ত শিশুসকলৰ বাবে প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষাৰ এক শৈক্ষিক আৰু পাঠ্যক্ৰমিক নক্সা প্ৰস্তুত কৰিব। ইয়াক দুটা স্তৰত ভাগ কৰা হ'ব ০-৩ বছৰৰ বাবে আৰু ৩ ৰ পৰা ৮ বছৰৰ বাবে নতুন গাঁথনিটোৰ প্ৰথম ৫ বছৰীয়া শিক্ষাৰ নামকৰণ কৰা হ'ব Foundation Stage (৩-৮) য'ত প্ৰথম তিনিবছৰীয়া অঙ্গনবাদী বা প্ৰাকবিদ্যালয় শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ব আৰু প্ৰথম আৰু ২ য় (৬-৮) শ্ৰেণী যদিও প্ৰাথমিক স্কুলৰ লগত থাকিব সেয়া প্ৰথম স্তৰৰ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব।

প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ শিক্ষাৰ পাঠ্যক্ৰম হ'ব বহুমুখী, শিথিলতাপূৰ্ণ, খেলাভিত্তিক কৰ্মভিত্তিক আৰু উদ্ঘাটনমুখী। পাঠ্যক্ৰমত ভাষা, বৰ্ণমালা, সংখ্যা, আখৰ, গণনা, ৰং কৰা, আকৃতি, চিত্ৰাংকন, অভিনয়, সংগীত, অন্তঃমুখী আৰু বহিঃমুখী বিভিন্ন খেলা আৰু সঞ্চালনমূলক কাৰ্যসূচী অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব লাগিব। পাঠ্যক্ৰমৰ জৰিয়তে শিশুৰ মাজত সামাজিক গুণাবলীৰ বিকাশসাধন, সজ আচৰণ, নৈতিকতা, সাহসিক, ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক স্বচ্ছতা, দলীয় মনোভাৱ আৰু সহযোগিতা আদিত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হ'ব। প্ৰাক-শৈশৱকালীন শিক্ষাৰ মূল লক্ষ্য হ'ব শিশুৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক দক্ষতাৰ বিকাশসাধন, বোধশক্তি/বৌদ্ধিক বিকাশ সাধন, সামাজিক-আৱেগিক আৰু নৈতিক বিকাশ সাধন, সাংস্কৃতিক আৰু সৌন্দৰ্যবোধৰ বিকাশ সাধন, যোগাযোগ বা সংযোগ প্ৰক্ৰিয়াৰ বিকাশসাধন আৰু সাক্ষৰতাৰ প্ৰাথমিক জ্ঞান প্ৰদান। পাঠ্যক্ৰমত হাজাৰ বছৰীয়া ভাৰতীয় চহকী আৰু বহুমুখী সভ্যতাক সমৃদ্ধ কৰি অহা সাধু, কলা, গল্প, কবিতা, ওমলাগীত, নাটক, সংগীত খেলা-ধূলা আদি) সমৃদ্ধ কৰা উপযুক্ত স্থান লাভ কৰাত গুৰুত্ব দিব লাগিব। এই নক্সা অভিভাৱক আৰু ECCE ৰ শিক্ষানুষ্ঠানৰ বাবে দিক নিৰ্ণায়ক কাম কৰিব।

এই নতুন শিক্ষা নীতিৰ দ্বাৰা সমগ্ৰ দেশৰ বাবে এক উচ্চ মান সম্পন্ন প্ৰাক শৈশৱকালৰ শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (ECCE) পৰ্যায়ক্ৰমে প্ৰৱৰ্তন কৰা হ'ব এইক্ষেত্ৰত আৰ্থ-সামাজিকভাৱে পিছপৰা জিলা আৰু অঞ্চলসমূহক বিশেষ অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া হ'ব। ECCE প্ৰদান কৰিবলগীয়া অনুষ্ঠানসমূহ এনে ধৰণৰ হ'ব (১) অকলশৰীয়াকৈ থকা অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰসমূহ (২) প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ লগত সংলগ্ন হৈ থকা অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰসমূহ (৩) প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ লগত সংলগ্ন হৈ থকা প্ৰাক-প্ৰাথমিক শ্ৰেণীসমূহ আৰু (৪) অকলশৰীয়াকৈ থকা প্ৰাক প্ৰাথমিক বিদ্যালয়সমূহ। এইবোৰে উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত কৰ্মী তথা শিক্ষক নিযুক্তি নিশ্চিত কৰিব লাগিব।

সকলোৰে বাবে প্ৰাক শৈশৱকালৰ শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (ECCE) নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰসমূহত উন্নত মানৰ আন্তঃগাঁথনি, উপযুক্ত খেলাৰ সঁজুলি আৰু উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত অঙ্গনবাদী কৰ্মী তথা শিক্ষকৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব। অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰসমূহে কৰ্মভিত্তিক আৰু ক্ষেত্ৰভিত্তিক ভ্ৰমণৰ জৰিয়তে প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত এক যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰি ৰাখিব। অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰসমূহ প্ৰাঃবিদ্যালয়ৰ

সৈতে এককেন্দ্ৰিক একীভূত অনুষ্ঠান হিচাপে কাৰ্যসম্পাদন কৰিব লাগিব।

প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ প্ৰথম শ্ৰেণীত ভৰ্তি হোৱাৰ পূৰ্বে প্ৰতিটো শিশুৱে প্ৰিপেৰেটৰী (Preparatory) অথবা বালভাটিকা নামৰ শ্ৰেণীত ভৰ্তি হ'ব লাগিব। এই শ্ৰেণীৰ শিক্ষা হ'ব খেলাভিত্তিক যাৰ দ্বাৰা শিশুৰ সংজ্ঞানাত্মক (Cognitive) মনোদৈহিক (Psychomotor) আৰু ক্ৰিয়াত্মক (Affective) যোগ্যতাৰ বিকাশৰ লগতে প্ৰাথমিক সাক্ষৰতা আৰু গণনা কৰা কাৰ্যসূচীক গুৰুত্ব দিয়া হ'ব।

মধ্যাহ্নভোজন আঁচনিখনি প্ৰিপেৰেটৰী (Preparatory) শ্ৰেণীলৈ সম্প্ৰসাৰণ কৰা হ'ব আৰু অঙ্গনবাদী লগতে প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ শিশুসকলৰ স্বাস্থ্যপৰীক্ষা অনুষ্ঠিত কৰাৰ লগতে স্বাস্থ্য শ্ৰী বৃদ্ধিৰ গতি নিয়মিতভাৱে পৰীক্ষা কৰা হ'ব।

প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (ECCE) ৰ বাবে মানসম্পন্ন শিক্ষক আৰু কৰ্মচাৰী সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে যি সকলে ইতিমধ্যে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰি তেওঁলোকক NCERT য়ে প্ৰস্তুত কৰিব লগা নিয়মাৱলী অনুসৰি উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান কৰা হ'ব। সেই অনুসৰি যিসকল শিক্ষক বা কৰ্মীৰ যোগ্যতা দ্বাদশশ্ৰেণী অথবা ততোধিক সেইসকলে ছয়মাহৰ প্ৰশিক্ষণ ল'ব লাগিব আৰু ইয়াতকৈ কম ডিগ্ৰী প্ৰাপ্ত সকলে এবছৰীয়া প্ৰশিক্ষণ গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। প্ৰয়োজনসাপেক্ষে দূৰত্ব শিক্ষা বা ডিজিটেল মাধ্যমেৰে এই প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান কৰা হ'ব। ৰাজ্য চৰকাৰসমূহে এই প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী সফল কৰি তুলিবৰ বাবে উপযুক্ত শিক্ষাবিদ সকলক লৈ এক বাহিনী (Cadre) গঠন কৰা হ'ব।

প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষাৰ বাবে উপযুক্ত পৰিকল্পনা আৰু ৰূপায়নৰ বাবে মানৱ সম্পদ মন্ত্ৰণালয় (MHRD) মহিলা আৰু শিশু কল্যাণ মন্ত্ৰণালয় (Women and Child Development (WCD)) স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ মন্ত্ৰণালয় (Health and Welfare-HFW) আৰু জনজাতি উন্নয়ন মন্ত্ৰণালয় যুটীয়াভাৱে কাম কৰিব লাগিব। প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ শিক্ষা আৰু যতন অবিৰত নিৰ্দেশনা বাবে এই মন্ত্ৰণালয়সমূহৰ মাজত এক বিশেষ কৰ্মী কাহিনী গঠন কৰা হ'ব।

প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (ECCE) আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি সম্পৰ্কত এটা কথা ক'ব পাৰি যে এই শিক্ষানীতিৰ জৰিয়তে বিশেষজ্ঞ সকলে মানসম্পন্ন ECCE ৰ গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰিলে আৰু নতুন শিক্ষা নীতিত ইয়াক এক উপযুক্ত স্থান দিলে। যদিও আমাৰ দেশত বিভিন্ন ৰাজ্যত প্ৰাক-বিদ্যালয় স্তৰৰ শিশুসকলৰ শিক্ষাৰ বাবে বিভিন্ন ব্যৱস্থা প্ৰচলিত হৈ আছে কিন্তু বহু ৰাজ্যত এই স্তৰৰ শিক্ষাক যথোপযুক্ত স্থান আজি পৰ্য্যন্ত দিয়া হোৱা নাই। Annual Status of Education Report (ASER), 2018 ৰ মতে বিহাৰ, উত্তৰ প্ৰদেশ, ৰাজস্থান আদি বহু ৰাজ্যত প্ৰতি ৫ জনৰ বিপৰীতে ১ জন মাত্ৰ শিশুৱে প্ৰাক-প্ৰাথমিক স্তৰৰ শিক্ষাৰ সুবিধা লাভ কৰে।

অসমৰ প্ৰেক্ষাপটত মনত কৰিলে দেখা যায় যে এই স্তৰৰ শিশুৰ বাবে চৰকাৰীভাৱে বিভিন্ন অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰসমূহৰ দ্বাৰা পুষ্টিৰ খাদ্য যোগান আৰু খেলা-ধূলা, গান-বাজনা আদি কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে শিশু বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। আনহাতে স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আৰু উপস্বাস্থ্যকেন্দ্ৰসমূহৰ উদ্যোগত গৰ্ভৱতী মহিলা তথা শিশুৰ স্বাস্থ্য আৰু পৰিপুষ্টিৰ বাবে বহুতো কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা দেখা পোৱা যায়। কিন্তু অঙ্গনবাদী কেন্দ্ৰ সমূহৰ আন্তৰ্গাঁথনি যথোপযুক্ত নোহোৱাৰ লগতে এই আঁচনিসমূহৰ সম্পৰ্কত জনসাধাৰণৰ মাজত উপযুক্ত সচেতনতাৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টাত বৰ্তমান নগৰে-চহৰে, গাৱে-ভূৱে এই স্তৰৰ শিশুৰ বাবে বিভিন্ন দিৱা যত্ন কেন্দ্ৰ, স্কেছ প্লেস্কুল আৰু প্ৰাক প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ খেলা বিদ্যালয় গঢ় লৈ উঠিছে। প্ৰায়বোৰ অভিভাৱকে নিজৰ শিশুক এনে বিদ্যালয়ত নামভৰ্তি কৰিবলৈ বিচৰাটো আশাব্যঞ্জক এক খবৰ। অৱশ্যে

বিদ্যালয়সমূহত শিশুৰ সৰ্বাত্মক বিকাশত গুৰুত্ব দিবপৰাকৈ খেলাভিত্তিক তথা কৰ্মভিত্তিক কাৰ্যসূচীৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। সেয়েহে নতুন শিক্ষানীতিৰ আধাৰত শিশুৰ সৰ্বাংগীন বিকাশৰ বাবে বহুমুখী কাৰ্যসূচীসমূহক ইয়াৰ পাঠ্যক্ৰমত গুৰুত্বপ্ৰদান কৰি এক নতুন শিক্ষাৰ ভেটি গঢ়ি তুলিব পাৰিলেহে শিক্ষাৰ প্ৰকৃত লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যত উপনীত হ'ব পৰা যাব। আনহাতে প্ৰাথমিক শিক্ষাত দেখা দিয়া অপচয় আৰু অনুন্নয়ন তথা স্কুল এৰি যোৱা প্ৰৱণতাৰ দৰে সমস্যাসমূহ দূৰ কৰি প্ৰাথমিক শিক্ষাক সাৰ্বজনীন শিক্ষা লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ হ'লে প্ৰতিজন শিশুৱে যাতে উচ্চমানসম্পন্ন প্ৰাক শৈশৱকালীন শিশুৰ যতন আৰু শিক্ষা (ECCE) আহৰণ কৰাৰ সুবিধা লাভ কৰে সেয়া গুৰুত্ব দিয়া বা নজৰ ৰখাটো চৰকাৰৰ লগতে প্ৰতিজন সচেতন লোকৰ মৌলিক দায়িত্ব।

প্ৰসংগ পুথি :

- Aggarwal, J.C. (2010). Development and Planning of Modern Education (Ninth Edition). New Delhi: Vikash Publishing House, Pvt. Ltd.
- Ahmed, S. (2013). State of Primary Education: Regional Experience for Northeast India, Journal of North East India Studies, Vol. 3(1), pp. 41-60.
- ASER, Pratham Education Foundation. (2015). Annual Status of Education Report 2014. Retrieved from <http://www.asercentre.org/>
- Basu, D Das (2012). Introduction to the Constitutions of India. Nagpur: Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa.
- Bhatia, R.L., & B.N. Ahuja (2000). Modern Indian Education and its problems. New Delhi: Surjeet publication.
- Chaube, S.P. (2011). History and Problems of Indian Education and its problem. : Agra: Agrawal Publications.
- Das, S.S. (2015). School Education in Assam. In Mohanty, S.B. (Ed.) Journal of All India Association for Educational Research, Vol. 27 (2), pp. 69-89.
- Draft National Early Childhood Care and Education (ECCE), Govt. of India by Ministry of Women and Child Development (GOI), New Delhi.
- Koul, V. (2010). Early Childhood Care and Education (ECCE) Policy, (2012) by National Council of Education and Training (NCERT).
- New Education Policy 2020, Ministry Of Human Resource Development, Govt of India., New Delhi.
- National Policy for Children 1974, Govt. of India by Department of Social Welfare (GOI), New Delhi.
- SCERT, Assam. (2012). Researches in Elementary Education in Assam -A Status and Trend Report (1995-2010). Department of Research and Evaluation, Assam.
- Sharma, R.A. (2011). Comparative Education. Meerut: R. Lal Book Depot.

পৰম্পৰাগত তিৰা সমাজত হাৰীকুঁৱৰীৰ স্থিতি : এটি পৰ্যালোচনা

জুনুমণি হালৈ
গৱেষক, লোক-সংস্কৃতি বিভাগ
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড° সঞ্জয় দে
অধ্যাপক বাংলা বিভাগ
নগাঁও কলেজ

১.০০ প্ৰস্তাৱনা : উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ প্ৰতিখন ৰাজ্যৰে নৃগোষ্ঠীয় সমাজখনত নাৰী সকলৰ সামাজিক স্থিতিত স্বকীয়তা লক্ষণীয়। জনজাতীয় নাৰীয়ে সমাজ বিৰূপৰ বিভিন্ন স্তৰত পৰম্পৰা ৰক্ষণৰ সবল মানসিকতাৰে নিজৰ এক সুস্পষ্ট সামাজিক অৱস্থান অব্যাহত ৰাখিছে। তিৰা জনজাতিৰ নাৰী সকলৰ ক্ষেত্ৰতো ই ব্যতিক্ৰম নহয়। অতীজৰে পৰা অসমত এক স্বকীয় পৰম্পৰাৰে জীৱন নিৰ্বাহ কৰা অন্যতম আদিম জনজাতি হ'ল লালুং ওৰফে তিৰা জনগোষ্ঠী। তিৰা সকলে প্ৰাক-ঐতিহাসিক সময়ছোৱাতে পূব এচিয়াৰ পৰা তিব্বত মালভূমি আৰু হিমালয়ৰ পাদদেশেদি আহি পূব-ভাৰতৰ ভূখণ্ডত বসতি স্থাপন কৰে। পৃথিৱীৰ দ্বিতীয় বৃহৎ জনগোষ্ঠীৰ চীন তীব্বতীয় ভাষা-সম্প্ৰদায়ৰ তিৰা সকল এটা উল্লেখযোগ্য ভাষা-সম্প্ৰদায়। তিব্বতৰ পৰা প্ৰবৰ্জিত তিৰা সকলে অসমৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ জয়ন্তীয়া ৰাজ্য, মিকিৰ পাহাৰ আদি অঞ্চলত বসবাস কৰি পিছলৈ মধ্য অসমৰ নগাঁও আৰু মৰিগাঁও জিলাৰ বাসিন্দা হৈ পৰে। অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত কম বেছি পৰিমাণে তিৰা লোকসকল বাস কৰি আছে। কিন্তু আদিৰে পৰা তেওঁলোকৰ বসতি স্থান হ'ল মেঘালয়ৰ জয়ন্তীয়া পাহাৰ, অসমৰ কাৰ্বি আংলং, নগাঁও, মৰিগাঁও আৰু কামৰূপ জিলা। অতীতৰ মাতৃতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাবে পৰিচালিত তিৰা সমাজখন বৰ্তমান পুৰুষতান্ত্ৰিক বা পিতৃকেন্দ্ৰিক হৈ পৰিছে যদিও নাৰীসকলে আজিকোপতি এক সুকীয়া স্থান দখল কৰি আছে। বহু সংখ্যক পাহাৰীয়া তিৰা লোকে বৰ্তমান সময়তো মাতৃতান্ত্ৰিক প্ৰথাৰে সামাজিক স্থিতি অব্যাহত ৰাখিছে। অৱশ্যে কিছু লোক পিতৃপ্ৰধান সমাজৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হোৱাৰ পৰিণতিত মাতৃগোত্ৰীয় পৰম্পৰা পৰিহাৰ কৰি পিতৃগোত্ৰীয় পৰম্পৰা গ্ৰহণ কৰিছে আৰু পিতৃতান্ত্ৰিক প্ৰথাকো আকোৱালি লোৱা দেখা গৈছে। তিৰা সমাজত ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক আচাৰ অনুষ্ঠান সমূহৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰিবলৈ কিছুমান বিশেষ ব্যক্তিৰ হাতত দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা হয়। তাৰ ভিতৰত এগৰাকী উল্লেখযোগ্য মহিলা মূৰব্বী হ'ল হাৰীকুঁৱৰী। আমাৰ এই অধ্যয়নত পৰম্পৰাগত তথা সাম্প্ৰতিক সময়ৰ আলমত এই গৰাকী নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থানৰ বিষয়ে পৰ্যালোচনা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

২.০০ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য : আমাৰ এই অধ্যয়নৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হৈছে তিৰা পৰম্পৰাগত সমাজখনত মহিলা হিচাপে নেতৃত্ব বহন কৰা নাৰী 'হাৰীকুঁৱৰী'ৰ সামাজিক স্থিতিৰ বিৱৰ্তন ব্যাখ্যা ; লগতে 'হাৰীকুঁৱৰী'ৰ জৰিয়তে তিৰা সমাজত নাৰীৰ অৱস্থান বিশ্লেষণ। পৰম্পৰাগত সমাজ ব্যৱস্থাত 'হাৰীকুঁৱৰী'ৰ স্থান অতীত আৰু বৰ্তমানৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত কেনেদৰে অৱধাৰিত হৈছে আৰু আধুনিক সমাজ ব্যৱস্থাই হাৰীকুঁৱৰীৰ স্থিতিত কি ৰূপান্তৰ ঘটাইছে তাক বিশ্লেষণ কৰা এই প্ৰবন্ধৰ লক্ষ্য।

৩.০০ গৱেষণা পদ্ধতি : প্ৰস্তাৱিত বিষয়টি অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হৈছে। সমল আহৰণৰ বাবে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন আৰু সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কাৰ্য সম্পাদন কৰা হৈছে। লগতে ইতিমধ্যে প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ আৰু বিভিন্ন প্ৰবন্ধ আদিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

৪.০০ তিৱা সমাজৰ এগৰাকী ধৰ্মীয় মুৰব্বী হাৰীকুঁৱৰী : তিৱা সমাজত মহিলা হিচাপে আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ পদবী হ'ল হাৰীকুঁৱৰী। তিৱা পৰম্পৰাগত সমাজখনত হোৱা পূজা-সেৱা আদি বিভিন্ন ধৰ্মীয় কাৰ্যত হাৰীকুঁৱৰীয়ে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে অৰ্থাৎ তেঁৱেই এই ধৰ্মীয় কাৰ্যবোৰৰ নেতৃত্ব বহন কৰে। তিৱা সমাজত ধাৰ্মিক কাৰ্যসমূহ, সামাজিক অনুষ্ঠান সমূহ শৃঙ্খলিতভাৱে পৰিচালনা কৰিবলৈ দুগৰাকী ব্যক্তিক নিৰ্বাচিত কৰা হয়। এই ধৰ্মীয় মুৰব্বী দুগৰাকী হ'ল জেলা আৰু হাৰীকুঁৱৰী যাৰ অবিহনে কোনো বংশৰ 'বৰঘৰ'ত ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান পালন কৰিব নোৱাৰে। হাৰীকুঁৱৰী আৰু জেলাৰ নিৰ্বাচন বংশ বা পৰিয়ালৰ মাজতহে হয়।

তিৱা সমাজত হাৰীকুঁৱৰীৰ গুৰুত্ব অধিক। দেওপূজা, গৃহদেৱতা পূজা, কৰম জন্ম, মৃত্যু বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰৰ লগতে বিভিন্ন উৎসৱ অনুষ্ঠানতো হাৰীৰ ভূমিকা বিশেষ মন কৰিবলগীয়া। 'পূজা সেৱাৰ উপকৰণ নাইবা দেওপূজাৰ বাবে যোৱা লোকসকলৰ আদৰ আপ্যায়নাদি সকলো দায়িত্ব বহন কৰিবৰ বাবে যি গৰাকী লোকৰ ওপৰত ভাৰ ন্যস্ত কৰা হয়, তেওঁৰ উপাধি হ'ল হাৰীকুঁৱৰী।'^১

এই হাৰীকুঁৱৰী দুই ধৰণৰ থাকে। এগৰাকী ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰী আৰু আন গৰাকী বংশ বা পৰিয়ালৰ হাৰীকুঁৱৰী। ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীৰ কাৰ্যকলাপ ৰজাঘৰতে সীমাবদ্ধ। দ্বিতীয়তে প্ৰতি খুটাৰে (কুলৰে) গৃহদেৱতা বা অন্যান্য বংশ ভিত্তিক কাম কাজৰ দিহা ভৰষা দিওঁতা আৰু ইয়াৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত থকা হাৰীকুঁৱৰী এগৰাকী থাকে। 'ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীয়ে সম্ভাৱ্য বিপদৰ আশংকা কৰিলে প্ৰতিকাৰৰ বাবে দেওপূজা কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে। কোন দেৱতাৰ বাবে কোন পূজা বা বলি-বিধানৰ প্ৰয়োজন সেই সমস্ত কথাৰ বৰ্ণনা দেউৰীক হাৰীকুঁৱৰীয়ে দিয়ে।'^২

৫.০০ হাৰীকুঁৱৰীৰ ব্যক্তিগত জীৱন : তিৱা সমাজৰ পৰম্পৰাগত জীৱন পদ্ধতি অনুসৰণ কৰি হাৰীকুঁৱৰীয়ে যথেষ্ট অনুশাসনযুক্ত, নীতি-নিয়ম আবৃত্ত এক জীৱন অতিবাহিত কৰিবলগীয়া হয়। 'The Hari Kunwari may be married or unmarried . A girl from the age of 8/9 can become a 'Hari Kunwari'. There are certain restrictions in her functioning as "Hari Kunwari"! She must remain in the Bangsha even after marriage. In other words her husband must be 'Gobhia'. '^৩ হাৰীকুঁৱৰীৰ ব্যক্তিগত জীৱন বহুখিনি নীতি-নিয়মৰ মাজেৰে পৰিচালিত কৰিব লগা হয়। ৰজাঘৰীয়া তথা খেলৰ হাৰীকুঁৱৰী সকলে চিৰজীৱন পিতৃ গৃহতে কটাব লাগে। বিবাহ কৰাবৰ ইচ্ছা থাকিলে বা পৰিয়ালে বিচাৰিলে ঘৰজোঁৱাই ৰাখিব পাৰে। কিছুমান ঠাইত হাৰীকুঁৱৰীয়ে আজীৱন অবিবাহিত হৈয়ে কটাইছে। 'হাৰীকুঁৱৰী হ'ব খোজা বা পাতিব খোজা নাৰী গৰাকীয়ে কিছু সামাজিক বিধি নিষেধ মানি চলিব লাগে। আনে খোৱা বস্তু নোখোৱা, প্ৰতিটো পূজা, অনুষ্ঠানৰ আগে আগে স্নানাদি কৰি দেওঘৰত প্ৰৱেশ কৰা, যেই সেই বস্তু খোৱা আদিৰ পৰা বিৰত থকা আদি এশ এবুৰি বাধা নিষেধ মানি চলিব লাগে।'^৪

৬.০০ তিৱা সমাজৰ বৰঘৰ বা নো-বাৰ' আৰু হাৰীকুঁৱৰী : নো-বাৰ' বা বৰঘৰ হৈছে তিৱা সকলৰ বংশৰ উপাস্য দেৱতাক পূজা কৰা প্ৰধান উপাসনা গৃহ। পাহাৰত বা ভৈয়ামত বাস কৰাই হওঁক তিৱাসকলৰ প্ৰধান

উপাসনা গৃহ বৰঘৰ বা নো-বাৰ'ত সন্মিলিত ভাৱে অনুষ্ঠিত কৰা দেওসেৱা বা দেওপূজাত হাৰীকুঁৱৰীৰ বিশেষ ভূমিকা থাকে। প্ৰকৃততে প্ৰতিটো কুলৰ হাৰীকুঁৱৰীৰ মুখ্য দায়িত্ব এই নো-বাৰ'তেই নিহিত হৈ থাকে। কাৰণ এই নো-বাৰ'তে সমস্ত ধৰ্মীয় কাৰ্য্যৱলী ঘৰ বুঢ়া আৰু হাৰীকুঁৱৰীৰ ওপৰতেই ন্যস্ত হৈ থাকে। নো-বাৰ' বা বৰঘৰ ধৰ্মীয় অনুশাসন সমূহ মানি চলিব লগা হোৱাৰ বাবে হাৰীকুঁৱৰীক কুলৰ দেওদাত্ৰী বুলিও অভিহিত কৰা হয়। 'দেৱ-দেৱীক আগবঢ়াব লগা ভাত, মদ হাৰীকুঁৱৰীয়ে পবিত্ৰ ভাৱে তৈয়াৰ কৰিব লাগে। হাৰীৰ বাহিৰে কুলৰ অন্য তিৰোতাই তৈয়াৰ কৰা ভাত, মদ আদি ইষ্ট দেৱতালৈ আগবঢ়াব নোৱাৰে। আগবঢ়ালে নো-বাৰ'ৰ দেওলেঠা লাগে বুলি বুঢ়া সকলে শুনা যায়। হাৰী বা জেলাৰ কোনো বিপদ বিধিনিয়ে দেখা দিলে আৰু কুল বংশৰ অমংগল হয় বুলি কয়।'

পাহাৰীয়া তিৱা সমাজত তেওঁলোকৰ উপাস্য দেৱতা আৰু পূৰ্ব-পুৰুষ সকলৰ বাবে যেতিয়া পূজাৰ আয়োজন কৰে কুলৰ হাৰীকুঁৱৰী গৰাকীয়ে ঘৰ-জোঁৱাই হৈ গুচি যোৱা সকলো পুৰুষকে বিশেষ এটি দিনত নিমন্ত্ৰণ কৰি আনে। নিমন্ত্ৰণ ক্ৰমে বংশৰ বা কুলৰ সকলোবোৰ পুৰুষেই বিভিন্ন গাঁৱৰ পৰা আহে। নো-বাৰ'ৰ ন'মাজিত অৰ্থাৎ প্ৰথম কোঠাটোত তেওঁলোকক বহিবলৈ দিয়া হয়। ন'মাজিত দক্ষিণ দিশত বংশৰ বৰজেলা, ৰেগাৰি আৰু আন সদস্যসকল বহে। ন'মাজিত পীৰা বা আন আসনত বহাৰ নিয়ম নাই। গোটা বাঁহ দুফাল কৰি দি সেই আসনত বহিবলৈ দিয়া হয়। এই আসনক 'তখ্ৰা' বুলি কোৱা হয়। হাৰীয়ে (পাহাৰত কেৱল হাৰী বুলিয়ে কোৱা হয়) নিমন্ত্ৰিত লোকসকলক মদ আৰু অন্যান্য খাদ্য দ্ৰব্যৰে আপ্যায়িত কৰে আৰু নিমন্ত্ৰণ কৰি অনাৰ উদ্দেশ্য ব্যক্ত কৰে। এদিন বা দুদিন পিছতে অনুষ্ঠিত হ'ব লগা দেওসেৱা বা দেওপূজাত সকলোকে উপস্থিত থাকিবলৈ হাৰীয়ে অনুৰোধ জনায়। তেওঁলোকে 'উপাস্য দেৱতাৰ' পূজাৰ আৰ্থ হাৰীৰ সৈতে সকলোবোৰ ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে কথা বতৰা পাতে। পূজাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় মদ আৰু অন্যান্য দ্ৰব্যৰ যা-যোগাৰ সঠিকমতে কৰি পূজাখন আয়োজিত হয়। হাৰীকুঁৱৰীৰ নিমন্ত্ৰণ মৰ্মে সকলো আহি পূজাত উপস্থিত হয়। পূজা অৰ্চনা হাৰীৰ নিৰ্দেশ মৰ্তে হয়। উপাস্য দেৱতা আৰু পূৰ্ব-পুৰুষৰ বাবে আগবঢ়োৱা বলি বা অন্যান্য উপাচাৰ সমূহৰ ক্ষেত্ৰত হাৰীয়ে নিৰ্ধাৰিত ৰীতি অনুযায়ী সকলোখিনি কাৰ্য-সমাপন কৰে। হাৰীকুঁৱৰীৰ তত্বাৱধানত গুচি-গুচ্ছাচাৰে দেওপূজাৰ অৰ্থাৎ উপাস্য দেৱতাৰ পূজাৰ সকলো ৰীতি-নীতি হাৰীকুঁৱৰীৰ দ্বাৰাই কৰণীয়। উল্লেখিত কাৰ্য্যৱলীৰ পৰা পাহাৰ বা ভৈয়াম দুয়োখনে সমাজতে হাৰীকুঁৱৰীৰ গুৰুত্ব উপলব্ধ হয়।

৭.০০ সন্তান জন্ম সম্পৰ্কীয় অনুষ্ঠানত হাৰীকুঁৱৰীৰ ভূমিকা : ভৈয়ামৰ তিৱাসকলৰ মাজত সন্তান জন্মৰ পিছত বংশৰ সহযোগত খেলক আপ্যায়িত কৰা এটি অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰে। সেইদিনা অন্যান্য বহু নীতি - নিয়ম পালন কৰি 'মনশ্ব নোযোৱা' অৰ্থাৎ অশৌচ নেখেদোৱা ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক নতুন কাপোৰ পিন্ধাই এটা নিয়ম কৰে। খোৱা লোৱা হোৱাৰ পিছত বুঢ়াসকলে দুটা দল হৈ ইটো দলে সিটো দলক উদ্দেশ্যি লালি-হিলালি গীত গায়। 'মনশ্ব নোযোৱা' ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক নতুন কাপোৰ পিন্ধাই, মূৰত গামোচাৰে পাগুৰি মাৰি দি এযোৰ তামোল পাণেৰে সৈতে খেলৰ বুঢ়াৰ হাতত সোধাই দিয়ে। সেইদৰে কন্যা সন্তান কেইটিক হাৰীকুঁৱৰীৰ সহযোগত বৰঘৰ বা নোৱাৰ' ভিতৰত থকা আইসকলৰ হাতত সোধাই দিয়ে। ইয়াৰ পিছত ল'ৰা-বুঢ়া সকলোকে এজনে এটা পাত্ৰত মিঠাতেল লৈ সেৱা এটি কৰি মূৰত তেল সানি দি যায়। সেইদৰে বৰঘৰৰ ভিতৰত হাৰীকুঁৱৰীয়ে কন্যা সন্তান আৰু আইসকলৰ মূৰত তেল সানি দিয়ে। তাৰে পিছত সন্তানসকলক লালি-হিলালি গীত গাই নচুৱায়। কিছুসময় নচুৱাই গীত, নাচ বন্ধ কৰি ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক মাক-বাপেকক শোধাই দিয়ে আৰু কিছু নীতি-নিয়ম কৰাৰ পিছত এই অনুষ্ঠানৰ সামৰণি পৰে।

সন্তান জন্মৰ পিছত অশৌচ খেদোৱা অনুষ্ঠানত হাৰীকুঁৱৰীয়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। এই ক্ষেত্ৰত দেখা যায় সন্তান জন্মৰ পিছত “অশৌচ খেদোৱা আদি কাৰ্যত হাৰীকুঁৱৰীয়ে ধনু লৈ দশোদিশে কাঁড় মাৰে। ইয়াৰ উদ্দেশ্য হ’ল দহোটা দিশত বিৰাজমান শিৱ শক্তিয়ে নৱজাতকৰ মংগল সাধন কৰে এয়ে ধাৰণা। কেঁচুৱাৰ মঙ্গলার্থে চৰাই কটা, কচু শাকেৰে জাল ৰান্ধি ৰাইজক খুৱাই কেঁচুৱাৰ মঙ্গল কামনা কৰা, কেঁচুৱাক মিঠাতেলেৰে গা মালিচ কৰি অকণ অকণ জাল মুখত দিয়াই নচুওৱা, জালুক চোবাই কেঁচুৱাক সা দিয়া আদি কাৰ্য হাৰীয়ে কৰে।”^৪ সন্তান জন্মৰ অশৌচ খেদোৱা এই অনুষ্ঠানত হাৰীকুঁৱৰীয়ে ‘মিটিকা মাটি দিয়া’ বুলি আন এটি পৰ্বৰ ৰীতি সম্পন্ন কৰে। ‘The Hari Kunwori digs out earth about four inches deep from the place where the altar is made. Near the alter she places a fold of banana leaves and draws seven vertical lines on the earth. With her middle finger she takes some earth from the middle line and with that gives ‘Tilak’ is the forehead, chest, both the ears, right and left shoulders of the child. This is called ‘Mitika Mati Diya’^৫

৮.০০ শ্ৰাদ্ধ অনুষ্ঠান ‘কৰম’ত হাৰীকুঁৱৰীৰ ভূমিকা : তিৱা সমাজত দেও পিতৃ-মাতৃৰ আত্মাৰ চিৰ শান্তি আৰু সদগতিৰ লাভৰ বাবে এটা বংশ বা কুলৰ লোকে দেও পূজা বা বৰঘৰৰ পূজা আগবঢ়ায়। (মানুহ মৰিলে মানুহৰ আত্মাটো দেৱ-দেৱীৰ লগত মিলি যায় বুলি তিৱা সমাজে বিশ্বাস কৰে আৰু সেই বাবে দেও পিতৃ-মাতৃ বুলি কয়।) এই পূজাত বিভিন্ন নৈবেদ্য আগবঢ়োৱা হয় আৰু এটা চৰাই দেওধাইয়ে বলি দিয়ে। ইয়াৰ পিছত পৰি যালৰ সকলো লোকে সেৱা কৰি দেও পিতৃ-মাতৃ আৰু মৃত আত্মা বিলাকৰ চিৰ শান্তি আৰু সদগতিৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনায়।

তিৱা সকলৰ শ্ৰাদ্ধ অনুষ্ঠানটোক ‘কৰম’ বুলি কোৱা হয়। এই কৰমৰ বাবে গাহৰি খুচি মৰা নিয়ম। হাৰীকুঁৱৰীয়ে গাহৰি খুচি দিয়াৰ আগতে বলিৰ লগত তুলসী পানী ছটিয়াই শুচি কৰে। কেতিয়াবা বলিৰ মৰণ সোনকালে নহ’লে হাৰীকুঁৱৰীয়ে কেইবাবাৰো তুলসী পানী ছটিয়াই দিয়ে আৰু প্ৰাৰ্থনা কৰে। সেই সময়ত হাৰীকুঁৱৰীয়ে ঘৰৰ প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ নাম কৈ তুলসী পানী ছটিয়াই প্ৰাৰ্থনা কৰে। তিৱা সমাজৰ জনবিশ্বাস মতে বংশৰ মৃত আত্মাৰ ঘৰৰ লোক সকলৰ প্ৰতি থকা মৰম আদৰ আৰু অপূৰ্ণ আশাৰ বাবে এনে হোৱা বুলি ভবা হয়। সেইবাবে পৰিয়ালৰ লোক সকলৰ নাম কৈ কৈ প্ৰাৰ্থনা কৰে। দেওধাইয়ে বলিৰ তেজ দেৱতালৈ অৰ্পণ কৰি দায়-দোষ নধৰিবলৈ প্ৰাৰ্থনা জনায়। ‘..... নৈবেদ্যৰ কামখিনি কৰাৰ পাছত পৰিয়ালৰ লোকে ভোজনার্থে ৰন্ধা প্ৰতিবিধ সামগ্ৰীৰে কিছু কিছু অংশ দেওঘৰৰ সন্মুখলৈ লৈ আনে আৰু এখন ডলাৰ ওপৰত পাৰি থৈ দিয়া আগলতি কলপাতৰ ওপৰত পৰিয়ালৰ প্ৰতিজন সদস্যই তেওঁলোকে খাদ্য হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰতিবিধ সামগ্ৰীকে বাওঁ হাতেৰে মৃত ব্যক্তিলৈ আগবঢ়ায়। ইয়াক পিণ্ডদান বুলি কয়। এই পিণ্ডদান প্ৰথমে হাৰীকুঁৱৰীয়ে দিয়ে।’^৬

‘কৰমতো (শ্ৰাদ্ধ) পিতৃ-পিতামহ সকলৰ মুক্তি লাভার্থে ঈশ্বৰলৈ খুচা গাহৰি আদিত শান্তি পানী ছটিওৱা, ৰাইজে আহাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ আগতে দেও-পিতৃসকললৈ পিণ্ডদান কৰা দায়িত্ব হাৰী আৰু জেলাৰ।’^৭

৯.০০ কৃষিকেन्द्रিক পৰ্বত হাৰীকুঁৱৰীৰ ভূমিকা : মূলত কৃষি ভিত্তিক জীৱন যাপন কৰা তিৱা সমাজত অতীজৰে পৰা বহুতো কৃষিকেन्द्रিক লোকাচাৰ পৰম্পৰাগত ভাৱে ৰক্ষিত আৰু পালিত হৈ আহিছে। কৃষিকেन्द्रিক পৰ্বসমূহৰ পাৰম্পৰিক ৰক্ষণত হাৰীকুঁৱৰীয়ে এক উল্লেখনীয় ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। তিৱা সকলৰ কৃষি

সম্পৰ্কীয় পৰ্বসমূহ প্ৰধানত ধানৰ মুঠি লোৱা, ধানৰ আগ লোৱা, নৰা ছিগা খোৱা আদিয়েই অন্তৰ্ভুক্ত হয়। 'তিৱা সকলৰ খেতি সামৰা পৰ্ব বুলিলে অৱশ্যে লখিমী আদৰা বা আগ অনাৰ পৰা খেতি চপোৱাৰ শেষ পৰ্ব 'নৰা ছিগা খোৱা' লৈকে সামৰি লোৱা হয়। তিৱা সকলে সাধাৰণতে ঘৰৰ হাৰীকুঁৱৰী আৰু ঘৰ বুঢ়াৰ (বংশৰ মূল তিৰোতা আৰু পুৰুষ) পৰিচালনাত থুনা খুঁটাত (লাই খুঁটা) পিঠা গুৰি ছটিয়াই শুচি কৰি লৈ কুকুৰা পোৱালি বলি দি পূজা কৰাৰ পিছতহে অন্যান্য মাংগলিক কাৰ্য কৰাৰ দৰে বুধবাৰে প্ৰথমে ধানৰ আগ আনে আৰু ধান দাবলৈ লয়।'^{১০} ধানৰ মুঠি লোৱা পৰ্বত বৰঘৰীয়া সকলে পথাৰত কঁঠীয়া সিঁচোঁতে প্ৰথমতে ধানৰ মুঠি লোৱা উৎসৱ পাতে। 'সেইদিনা ব্ৰহ্ম মুহূৰ্ততে ঘৰ বুঢ়া আৰু হাৰীয়ে বৰঘৰ মচি-কাচি এজাপ কলপাতত থুনা খুঁটাৰ অলপ পিছুৱাই বনমালা গছৰ আগপাত এজাপ পাৰে আৰু পিঠাগুৰি তিতাই ৰাখে।'^{১১} ইয়াৰ পিছত মাহিয়া চৰাই (অনুজুল ৰঙা) চৰাই এটি বলি দি থুনা খুঁটাত তেজ ছটিয়াই, খুঁটাটোত আঁৰি ৰখা আছ আৰু শালি ৰখা টোম দুটাতো বলিৰ তেজ সানে। এই ৰীতি শেষ কৰি ক্ৰমে ঘৰ বুঢ়াই বাওঁহাতেৰে আৰু সোঁহাতেৰে কঁঠীয়া সিঁচে। পুৰুষৰ বাওঁহাত আৰু মহিলাৰ সোঁহাত লক্ষ্মী হাত বুলি গণ্য কৰে। 'লক্ষ্মী হাতেদি সিঁচাৰ অৰ্থ হৈছে পথাৰত লক্ষ্মী নদন-বদন হৈ পৰা।'^{১২} ইয়াৰোপৰি ধানৰ আগ লোৱা পৰ্বতো হাৰীকুঁৱৰীয়ে এক পবিত্ৰ দায়িত্ব বহন কৰে। 'ধান দোৱাৰ প্ৰথম দিনা ঘৰ বুঢ়া বা হাৰীকুঁৱৰীয়ে আগ লোৱাৰ প্ৰথা আছে। এটা নিৰ্দিষ্ট দিনত স্নান কৰি শুধ অন্তৰেৰে দীঘল দহিৰ ফুল নথকা কপাহী কাপোৰ এখনেৰে ওৰণি লৈ, ঘৰ বুঢ়া বা হাৰীয়ে প্ৰচুৰ ধান উৎপন্ন হোৱা পথাৰ এখনলৈ যায়। তেওঁলোকে ভক্তি সহকাৰে তামোল পাণ আগ কৰি লক্ষ্মী আইক তুতি-মিনতি কৰি ঘৰলৈ যাবলৈ অনুৰোধ কৰে।'^{১৩} কৃষিৰ আৰম্ভণিৰ উক্ত দুয়োটা পৰ্বতে হাৰী কুঁৱৰীৰ দ্বাৰা সমাপন কৰা ৰীতি সমূহৰ মাজেৰে বংশৰ ধন ঐশ্বৰ্য বৃদ্ধিৰ বাবে কৰা মংগল সাধনাৰ গুৰুত্ব উপলব্ধ হয়। লক্ষ্মী আদৰা অৰ্থাৎ ধন-ঐশ্বৰ্যৰ আগমনৰ বাবে ঈশ্বৰলৈ জনোৱা আবেদনত হাৰীকুঁৱৰীৰ ভূমিকা মন কৰিবলগীয়া।

১০.০০ অন্যান্য ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানত হাৰীকুঁৱৰীৰ ভূমিকা : তিৱাসকলৰ অতীত জীৱনৰ সামাজিক ৰীতি-নীতিৰ পম খেদিলে ৰজা দিনীয়া হাৰীকুঁৱৰীৰ দায়িত্বৰ বিষয়ে জনা যায়। বলিৰ প্ৰথা প্ৰচলনৰ দিনত হাৰীকুঁৱৰীয়ে যথেষ্ট দায়িত্ব পালন কৰিব লগীয়া হৈছিল। বলিক গা-পা ধুওৱা, খুওৱা-বুওৱাৰ দায়িত্ব আদি হাৰীকুঁৱৰীয়ে পালন কৰিব লাগে।

ভৈয়ামৰ তিৱাসকলৰ কুলৰ হাৰীকুঁৱৰীয়ে বিহু, মেলা আদিত ঘৰ দেও পূজা কৰে আৰু নতুন বছৰৰ বাবে আশীষ বিচাৰি দেৱ-দেৱীক পূজা কৰে। 'নাঙল-যুঁৱলী আদিত তুলসী পানী ছটিয়াই চৰাই কাটে। মন্ত্ৰপূত পিঠাগুৰি ছটিয়াই। কাতি বিহুত কুবেৰ পূজা কৰি নতুন তামোল-পাণ দেও পূজাত লগাইহে মানুহে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। লখিমী পূজাও কৰে। মাঘ বিহুত ভোগালী বিহু উপলক্ষে প্ৰাপ্য লখিমী মুঠিৰে পিঠা-পনা সান্দহ আদি কৰি দেও ঘৰক তুষ্ট কৰে। এইদৰেই তেওঁলোকৰ নিজৰ দায়িত্ব পালন কৰে।'^{১৪}

তিৱা সকলৰ 'ৰজা পতা উছৰ'ত এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ পূজা আগবঢ়ায়। ৰজা পাতোতে ৰজাক পাটঘৰত (পূজাঘৰত) চাম বা গমাৰী কাঠৰ পীৰাত বহুৱাই বহুতো ৰীতি-নীতি পালন কৰে। ৰজাক ৰাজবিষয়াসকলে পাণ্ডুৰি, স্বৰ্ণালংকাৰ আদি পিন্ধায়। 'পূজাৰ শেষত কুঁৱৰীয়ে এধাৰকৈ ফুল আৰু তুলসীৰ মালা আৰু অন্যান্য বিষয়াবৰ্গই এধাৰকৈ ফুলৰ মালা ভক্তি সহকাৰে পিন্ধায়।'^{১৫} ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীৰ এনেবোৰ দায়িত্ব আৰু ৰীতি-নীতিৰ কাৰ্যকৰণে ৰজাঘৰত থকা হাৰীকুঁৱৰীৰ গুৰুত্বক প্ৰতিপন্ন কৰে।

১১.০০ হাৰীকুঁৱৰীৰ সামাজিক পদমৰ্যাদা : তিৱা সমাজৰ পূজা-পাতল আৰু অন্যান্য সামাজিক ক্ৰিয়ানুষ্ঠানৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰা মহিলা গৰাকী হৈছে হাৰীকুঁৱৰী। এই গৰাকী নাৰীৰ সামাজিক পদমৰ্যাদা অতি উচ্চ স্তৰৰ। তিৱা সমাজৰ সকলোবোৰ সামাজিক অনুষ্ঠানত হাৰীকুঁৱৰীয়ে আগ ভাগ লয় বাবে এওঁৰ পদমৰ্যাদা বংশ আৰু খেলৰ এজন বিষয়াৰ লগত বিজেৱা হয়।

‘তিৱা সমাজত ঠাই বিশেষে ব’হাগ বিহুত নিৰ্দিষ্ট শুক্ৰবাৰে ৰজাৰ হাড়ীৰ ঘৰত এখন ‘ভাৰ’ দিয়াৰ নিয়ম আছে। পাণ-তামোল, ন-ৰচী, পঘা, শাক-পাচলি, মদ আদি এই ভাৰখনত থাকে। এই ভাৰখন হাড়ীয়ে গ্ৰহণ কৰিলেহে ব’হাগী মেলা উলিয়াব পাৰে। এই ভাৰখনেকে ‘ৰজা ভেটা’ বুলি কয়। সঁচা অৰ্থত ক’বলৈ গ’লে এই ভাৰখনেই হ’ল ৰজাক কৰ দিয়াৰ আওঁপকীয়া প্ৰথা।’^{১৬}

এই ভাৰ দিয়া প্ৰথাটোৰ পৰাই হাৰীকুঁৱৰীৰ সামাজিক পদ মৰ্যাদাৰ উমান পাব পাৰি। উল্লেখিত ভূমিকাটো ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীৰ ক্ষেত্ৰত আছে কিন্তু ভৈয়ামৰ তিৱাসকলৰ কুলৰ হাৰীকুঁৱৰী এই ক্ষেত্ৰত তেনে ভূমিকা নাই। ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীৰ দায়িত্বতকৈ ভৈয়ামৰ কুলৰ হাৰীকুঁৱৰী সকলৰ দায়িত্ব যথেষ্ট পৰিমাণে বেছি। তেওঁলোকে আজীৱন তেওঁলোকৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট কৰি থোৱা সমাজৰ সকলো দায়িত্ব পালন কৰে। এইখিনিতে ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীৰ ক্ষেত্ৰত আন এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ উল্লেখনীয় যে ৰজা আৰু হাৰীকুঁৱৰী একেখন ঘৰত থাকিব নোৱাৰে। ৰজাৰ প্ৰকৃত ঘৰত হাৰীকুঁৱৰী থাকে আৰু প্ৰয়োজনীয় দেৱ-দেৱতাৰ পূজা পাৰ্বন চলাই থাকিব লাগে। ‘গোভাৰ বৰ্তমান ৰজাৰ ঘৰ কমাৰ কুঁচিত হাৰীকুঁৱৰীহে আছে; ৰজাই অস্থায়ী ঘৰ মাৰ্কাংকুছিত থাকে। মাজে সময়ে আহি খবৰ লয় আৰু বছৰেকীয়া পূজা সেৱাদিৰ বাবে টকা সিকা বা অন্য সিধা-পত্ৰাদিৰ যোগান ধৰে।’^{১৭} আলোচ্য কথাখিনিয়ে ইয়াকে প্ৰতিপন্ন কৰে যে বৰ্তমান সময়তো হাৰীকুঁৱৰীৰ এক নিজস্ব স্থিতি অব্যাহত ৰূপত ৰাখি তিৱা সমাজে উপযুক্ত সন্মান আৰু পদমৰ্যাদা সঞ্চৰণ কৰি ৰাখিছে।

১২.০০ পৰম্পৰা আৰু বৰ্তমান সময়ৰ পৰিবৰ্তনশীলতাৰ মাজত হাৰীকুঁৱৰীৰ অৱস্থান বা স্থিতিৰ ওপৰত এটি বিশ্লেষণ : তিৱা সমাজত মহিলা হিচাপে আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ পদবী হ’ল হাৰীকুঁৱৰী আৰু তিৱা সমাজত হোৱা পূজা-সেৱা আদি বিভিন্ন ধৰ্মীয় কাৰ্যত হাৰীকুঁৱৰীয়ে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে অৰ্থাৎ তেৱেঁই এই ধৰ্মীয় কাৰ্যবোৰৰ নেতৃত্ব বহন কৰে। ভৈয়ামত থকা তিৱা সমাজৰ গাঁওসমূহৰ প্ৰতিটো বংশ বা কুলতো একোগৰাকী হাৰীকুঁৱৰী থাকে আৰু একোটা বংশ বা পৰিয়ালত (কুলৰ) ধৰ্মীয় সেৱা-কাৰ্যসমূহ কাৰ্যকৰণত নেতৃত্ব বহন কৰে। ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীয়ে ৰজাৰ ঘৰৰ অৰ্থাৎ ৰজাৰ বংশ পৰিয়ালৰ পূজাসেৱা আৰু বিবিধ ধৰ্মীয় কাৰ্যকৰণত নেতৃত্ব বহন কৰে।

তিৱা জনজাতীয় সমাজ ব্যৱস্থা ঘাইকৈ নাৰীকেন্দ্ৰিক অৰ্থাৎ মাতৃ প্ৰধান আছিল। সংস্কৃতিয়াকৰণ আৰু আৰ্যীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰভাৱত ভৈয়ামৰ তিৱা সমাজ ব্যৱস্থা যদিও পিতৃকেন্দ্ৰিক হৈ পৰিছে তথাপি মাতৃকেন্দ্ৰিকতাৰ ভগ্নাৱশেষ ৰৈ যোৱা সুস্পষ্ট ৰূপত পৰিলক্ষিত হয়। তিৱা সমাজত নাৰীৰ স্থান অতি উচ্চত যে আছিল তাৰেই এক সুন্দৰ আৰু সুস্পষ্ট নিদৰ্শন তিৱা সমাজত অতীজৰে পৰা পৰম্পৰা ৰক্ষণত এক অন্যতম উল্লেখনীয় ভূমিকা পালন কৰা নাৰী হাৰীকুঁৱৰী। আধুনিকীকৰণ আৰু বিশ্বায়নৰ প্ৰবল পৰিবেষ্টনৰ মাজতো তিৱা সমাজত ৰক্ষিত আৰু পালিত হোৱা হাৰীকুঁৱৰীৰ পাৰম্পৰিক কাৰ্যকৰণে তিৱা সমাজ ব্যৱস্থা আৰু জনসমাজৰ এক যোগাত্মক দিশ আৰু আত্ম-সংস্কৃতিৰ মূল্যবোধৰ গভীৰতাক প্ৰদৰ্শন কৰে।

আজিৰ আধুনিক সমাজ ব্যৱস্থা আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উন্নয়নৰ ধামধুমীয়াত পৃথিৱীৰ অন্যান্য ঠাইৰ লগতে উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল তথা অসমৰ সমগ্ৰ জাতি-জনজাতিকো বাৰুকৈয়ে প্ৰভাৱান্বিত কৰিছে। এনে এক পৰিবৰ্তনশীলতাৰ মাজত তিৱা সমাজত বৰ্তাই ৰখা হাৰীকুঁৱৰীৰ পৰম্পৰাগত প্ৰক্ৰিয়াৰে ৰক্ষিত কৰ্মসমূহত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰিবৰ্তন লক্ষ্য কৰা যায়। বৰ্তমান সময়ত তিৱা অধ্যুসিত গাঁওসমূহত আধুনিক শিক্ষা আৰু বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱৰ ফলত নানা ধৰণৰ পৰিবৰ্তন দেখা দিছে। ইয়াৰ ফলত হাৰীকুঁৱৰীৰ পৰম্পৰা ৰক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াতো তাৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে। অতীত পৰম্পৰাৰ কিছুমান নিষিদ্ধতাৰ কাৰণবশতঃ বৰ্তমান সময়ত এগৰাকী নাৰীয়ে হাৰীকুঁৱৰীৰ বাব ল'বলৈ অমান্তি বা অনিচ্ছুক হোৱা দেখা যায়। হাৰীকুঁৱৰী হ'বলৈ নাৰীগৰাকী অবিবাহিতা হৈ থাকিব লাগে অথবা বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হ'লেও 'গভীয়া ৰখা' প্ৰথাৰেহে হ'ব পাৰে। ভৈয়ামৰ তিৱা সমাজ পিতৃ-তাত্ত্বিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰভাৱে এই 'গভীয়া ৰখা' প্ৰথাটোৰ প্ৰতি অনিচ্ছুকতা আনিছে। তাৰ বাবে হাৰীকুঁৱৰী গৰাকী এই ক্ষেত্ৰত এক অনিশ্চয়তাৰ গ্ৰাসত পৰাৰ সম্ভাৱনা থাকে। বিভিন্ন নিষিদ্ধতা আৰু এনেবোৰ কাৰণতেই হাৰীকুঁৱৰীৰ বাব বা দায়িত্ব লোৱাটো এক কঠিন বিষয়ো হৈ পৰা দেখা যায়।

হাৰীকুঁৱৰীৰ জৰিয়তে কিছুমান আছুতীয়া ৰীতি-নীতি তিৱা সমাজত এতিয়াও ৰক্ষিত আৰু পালিত হৈ আছে যদিও এই ৰীতি বা আচাৰ আচৰণ সমূহৰ বিলোপ হোৱাৰ সম্ভাৱনীয়াতাক নুই কৰিব নোৱাৰি। সীমিত ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ দ্বাৰা উপলব্ধ হোৱা তথ্যই এই দিশটোক কিছু পৰিমাণে প্ৰতীয়মান কৰে। ভৈয়ামৰ কিছুমান গাঁৱত বৰ্তমান হাৰীকুঁৱৰীৰ দায়িত্বত কোনো নাই। আনকি কিছুমান গাঁৱত তিৱা সমাজৰ মুখ্য উপাসনা কেন্দ্ৰ বৰঘৰ বা নো-বাৰ'ৰো বিলুপ্তি ঘটিছে। কিছুমান কুলৰ বৰঘৰৰ সমস্ত ৰীতি-নীতি এতিয়াও হাৰীকুঁৱৰী, ঘৰবুঢ়া বা সৰবুঢ়াৰ দ্বাৰাই সকলো কাৰ্য সমাপন কৰাটো বাধ্যতামূলক নহয়। উল্লেখিত ধানৰ মুঠি লোৱা, আগ অনা আদি পৰ্বত ঘৰৰ যিকোনো এজন লোকে এই ৰীতি পালন কৰি কাৰ্য সমাপন কৰে। অৱশ্যে ঠাইভেদে এই পৰ্বৰ কাৰ্যকৰণত পাৰ্থক্য থাকিব পাৰে।

অতীতৰ একত্ৰিত হৈ থকা তিৱা পৰিয়ালত নো-বাৰ' বা বৰঘৰ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ আছিল। আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱত সংঘবদ্ধতাৰ পৰিবৰ্তে ব্যক্তিগত জীৱন গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ উঠিছে। হাৰীকুঁৱৰীৰ ভূমিকা প্ৰকৃততে সংঘবদ্ধ জীৱনৰ লগত ওতঃপ্ৰোত ভাৱে জড়িত। কুলৰ এই সংঘবদ্ধতাৰ ভগ্নতাৰ কাৰণে হাৰীকুঁৱৰীৰ সামাজিক অস্তিত্ব কিছু পৰিমাণে হ্ৰাস পাইছে। কোনো কোনো ঠাইত বৰঘৰৰ বিলুপ্তিৰ বাবে হাৰীকুঁৱৰীৰ দায়িত্ব বহু পৰিমাণে কমি গৈছে। ইয়াৰ উপৰিও তিৱা সমাজৰ প্ৰধান জীৱিকা কৃষি যদিও বৰ্তমান সময়ত কৃষিৰ বাহিৰেও অন্যান্য বহু উপায়েৰে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিবলৈ লৈছে। কৃষিৰ সৈতে জড়িত যিবোৰ ৰীতি-নীতিৰ লগত হাৰীকুঁৱৰী যুক্ত হৈ আছিল সেয়াও ক্ৰমান্বয়ে নাইকিয়া হোৱাৰ পথলৈ গতি কৰিছে। অন্য এটা দিশ উল্লেখনীয় যে বৰ্তমানৰ তিৱা ৰজাৰ অতীতৰ দৰে সামাজিক মৰ্যাদা ৰক্ষিত হোৱা নাই। গতিকে স্বাভাৱিকবাৰে ৰজাঘৰীয়া হাৰীকুঁৱৰীও কিছু ক্ষেত্ৰত অপ্ৰয়োজনীয় বা অপ্ৰাসংগিক হৈ পৰা দেখা যায়। এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখনীয় যে যি সময়ত আধুনিক পাশ্চাত্য আৰু অজনজাতীয় সমাজত নাৰীৰ স্বাধীনতা আৰু সমাজ সচেতনতা বৃদ্ধিৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণে কাৰ্যক্ৰম গ্ৰহণ কৰা হৈছে, সেই সময়ত তিৱা জনজাতীয় সমাজত নাৰীৰ পৰম্পৰাগত অধিকাৰ আৰু মৰ্যাদাৰ বিষয়টো সমাজ বিৱৰ্তনৰ ফলত নাইকিয়া হ'বলৈ ধৰাটো Paradox of Modernism।

তথ্যপঞ্জী :

- ১) দেউৰী, শ্ৰী মনেশ্বৰ, ৰিংছাং, প্ৰবন্ধ - তিৰা (লালুং) সকলৰ হাবীকুঁৱৰীৰ বৈশিষ্ট্য, পৃষ্ঠা- ২২১,
তিৰা মাখনলাই তথ্য- মুখপত্ৰ-২০০৮।
- ২) উঃ গ্ৰঃ পৃষ্ঠা- ২২২,
- ৩) Sharma, Thakur, Dr. G.C. The Lalungs (Tiwas) P-75, 1985, Tribal Research
Institute, Guwahati, Assam.
- ৪) দেউৰী, শ্ৰী মনেশ্বৰ, প্ৰবন্ধ - তিৰা (লালুং) সকলৰ হাবীকুঁৱৰীৰ বৈশিষ্ট্য, পৃষ্ঠা- ২২৩,
ৰিংছাং মুখপত্ৰ : তিৰা মাখনলাই তথ্য- ২০০৮।
- ৫) পাটৰ, বিদ্যাবাম, প্ৰবন্ধ - নোঃবাৰ (বৰম্বৰ) পৃষ্ঠা- ১৪১,
পাংচি, মুখপত্ৰ : তিৰা মাখনলাই তথ্য, সমিতি, প্ৰথম সংখ্যা, ২০১৯,
- ৬) দেউৰী, শ্ৰী মনেশ্বৰ, প্ৰবন্ধ - তিৰা (লালুং) সকলৰ হাবীকুঁৱৰীৰ বৈশিষ্ট্য, পৃষ্ঠা- ২২৬,
ৰিংছাং মুখপত্ৰ : তিৰা মাখনলাই তথ্য- ২০০৮।
- ৭) Sharma, Thakur, Dr. G.C. The Lalungs (Tiwas) P-39, 1985, Tribal Research
Institute, Guwahati, Assam.
- ৮) ফামজং, ৰত্নেশ্বৰ : উৱা বৰত, পৃষ্ঠা- ৬৪,
২০১৭ প্ৰক্ৰিয়েট প্ৰকাশন , গনেশগুৰি, গুৱাহাটী -৬
- ৯) দেউৰী, শ্ৰী মনেশ্বৰ, প্ৰবন্ধ - তিৰা (লালুং) সকলৰ হাবীকুঁৱৰীৰ বৈশিষ্ট্য, পৃষ্ঠা- ২২৬,
ৰিংছাং মুখপত্ৰ : তিৰা মাখনলাই তথ্য- ২০০৮।
- ১০) ৰাভা, হাকাচাম, ড° উপেন, অসমৰ জনজাতীয় সংস্কৃতি পৃষ্ঠা- ১৯৭, ২০০৫, বাণীমন্দিৰ, গুৱাহাটী।
- ১১) গগৈ, লোকেশ্বৰ, তিৰা লোক সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা, দ্বিতীয় খণ্ড , পৃষ্ঠা- ৬, তিৰা মাখনলাই তথ্য-
নগাঁও, ১৯৮৭।
- ১২) উঃ গ্ৰঃ পৃষ্ঠা- ৬
- ১৩) উঃ গ্ৰঃ পৃষ্ঠা- ৯
- ১৪) দেউৰী, শ্ৰী মনেশ্বৰ, প্ৰবন্ধ - তিৰা (লালুং) সকলৰ হাবীকুঁৱৰীৰ বৈশিষ্ট্য, পৃষ্ঠা- ২২৭,
ৰিংছাং মুখপত্ৰ : তিৰা মাখনলাই তথ্য- ২০০৮।
- ১৫) গগৈ, লোকেশ্বৰ, তিৰা লোক সংস্কৃতিৰ ৰূপ ৰেখা, দ্বিতীয় খণ্ড , পৃষ্ঠা- ১০, তিৰা মাখনলাই তথ্য-
নগাঁও, ১৯৮৭।
- ১৬) ডেকা পাটৰ ৰূপা - তিৰা সমাজ আৰু সংস্কৃতিক এচৰঙা, গুৱাহাটী ২০০৭।
Assam Institute of Research for Tribal & Scheduled Castes, Guwahati, Assam.
- ১৭) দেউৰী, শ্ৰী মনেশ্বৰ, প্ৰবন্ধ - তিৰা (লালুং) সকলৰ হাবীকুঁৱৰীৰ বৈশিষ্ট্য, পৃষ্ঠা- ২২৪,
ৰিংছাং মুখপত্ৰ : তিৰা মাখনলাই তথ্য- ২০০৮।

সহায়ক গ্ৰন্থৰাজি :

- ১) গগৈ, লীলা : অসমৰ সংস্কৃতি, ১৯৮৬
- ২) দেউৰী, মনেশ্বৰ, অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতি গঠনত লালু (তিৰা) সকলৰ অৱদান, ২০১১
- ৩) ডেকা পাটৰ, ড° ৰূপা, তিৰা সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ এচৰেঙা, ২০০৭
- ৪) সেনাপতি, বলাইৰাম : তিৰা জনগোষ্ঠীয় সংস্কৃতিৰ আলোকপাত - তিৰা সমাজ আৰু সংস্কৃতি, ২০১০
- ৫) কোঁৱৰ, জ্যোতিপ্ৰসাদ (সম্পা) : জনগোষ্ঠীয় লোকবিশ্বাস, ২০১৮
- ৬) ৰাভা হাকাচাম, ড° উপেন : অসমৰ জানজাতীয় সংস্কৃতি, ২০১৬
- ৭) দাস, ড° অংশুমান (সম্পা) : অসমৰ বাৰেবৰণীয়া সংস্কৃতি, ২০১৪
- ৮) Gohain, Birendra Kumar, The Hill Lalungs ; 1993
- ৯) Baruah, Anil Kumar, The Lalungs (Tiwas) 1989
- ১০) বৰদলৈ, হাজৰিকা, ড° মৌচুমী : কাৰ্বি আংলং জিলাৰ পাহাৰীয়া তিৰাসকলৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি- ২০১৯।

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন : বাৰপূজীয়া, মৰিগাঁও জিলা।

সমল ব্যক্তি : (১) মহেশ্বৰ পাটৰ (৬৫ বছৰ) আমচে - নগাঁও জিলা।

(২) ৰূপান্তৰ সেনাপতি (৫৩ বছৰ) বাৰপূজীয়া মৰিগাঁও জিলা।

(৩) প্ৰবীণ কোঁৱৰ (৭০ বছৰ) বাৰপূজীয়া মৰিগাঁও জিলা।

(৪) বিজয়া কোঁৱৰ ফামজং (৬০ বছৰ, হাৰীকুঁৱৰী), বাৰপূজীয়া মৰিগাঁও জিলা।

(৫) ড° জ্যোতিৰ্ময় বৰদলৈ (৪২ বছৰ) সহকাৰী অধ্যাপক, যোৰহাট মহাবিদ্যালয়।

(৬) ৰত্নেশ্বৰ বৰদলৈ ফামজং (৫৮ বছৰ) তেতেলীয়া, মৰিগাঁও জিলা।

‘ব্যৰ্থতাৰ দান’ গল্পৰ লিলি আৰু ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ নাটকৰ ভাস্কৰীৰ প্ৰতিবাদী কণ্ঠ : এক আলোচনা

অৱতৰণিকা :

সাহিত্য আৰু সমাজৰ মাজত এক ওতপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে। সাহিত্যই সমাজক কলাসন্মত ৰূপত তুলি ধৰে, সেয়ে পৰম্পৰাগত ধাৰণা অনুসৰিও সাহিত্যক সমাজৰ দাপোণ বুলি কোৱা হয়। অৱশ্যে কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত সাহিত্যই সমাজৰ গতি নিৰ্ণয়তো কাৰ্যকৰী ভূমিকা পালন কৰে। সেইদৰে সমাজেও সাহিত্যক নতুন সৃষ্টিৰ বাবে ভিন্ন সমলৰ যোগান ধৰে। মন কৰিবলগীয়া যে, ব্যক্তিয়ে সমাজ আৰু সাহিত্যৰ মাজত সংযোগী সেতুৰ নিচিনা ভূমিকা পালন কৰে। সমাজৰ অঙ্গীভূত সদস্য হিচাপে ব্যক্তি অৰ্থাৎ সাহিত্যিকো আৰ্জিত অভিজ্ঞতা, আদৰ্শ তথা চিন্তাধাৰাক সাহিত্যৰ মাজেৰে তুলি ধৰি নিজৰ কলাসুলভ মনৰ পৰিচয় দিয়ে। উল্লেখযোগ্য যে, ব্যক্তিৰ সৰ্বাঙ্গীন বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত সমাজৰ ভূমিকা কেতিয়াও নুই কৰিব নোৱাৰি। সমাজে ব্যক্তিক সভ্য জীৱ হিচাপে প্ৰণালীবদ্ধ জীৱন যাপন কৰিব পৰাকৈ এখন ক্ষেত্ৰ প্ৰদান কৰে। এই ক্ষেত্ৰখনৰ মাজতেই ব্যক্তিয়ে নিজৰ সুপ্ত প্ৰতিভাৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰি নিজকে প্ৰতিষ্ঠিত কৰে। কিন্তু কেতিয়াবা এখন সমাজৰে কিছুমান ৰীতি-নীতি, পৰম্পৰাই ব্যক্তিৰ জীৱন প্ৰবাহত প্ৰচণ্ড আঘাত কৰে; আৰু তেতিয়াই ব্যক্তিজীৱন তথা সমাজ ব্যৱস্থাত নানা পৰিৱৰ্তনে দেখা দিয়ে। অৱশ্যে ব্যক্তি আৰু সমাজলৈ অহা এনে পৰিৱৰ্তন দুই এদিনতে অনুভূত নহয়। ই এক অখণ্ড সোঁতৰ লেখীয়া অৱস্থা। গতিকে এনে পৰিৱৰ্তনৰ উৎসৰ সন্ধান কৰিবলৈ হ’লে সেই অখণ্ড সোঁতেৰে প্ৰণালীবদ্ধভাৱে আগুৱাই যাব লাগিব। মন কৰিবলগীয়া যে, ব্যক্তি তথা সমাজ জীৱনলৈ অহা পৰিৱৰ্তনৰ স্বাক্ষৰ সাহিত্যৰ মাজত সুন্দৰ ৰূপত প্ৰতিফলিত হয়। সাহিত্য সমাজভুক্ত ব্যক্তিৰ সৃষ্টি হোৱা বাবে ই ব্যক্তিবিশেষৰ সৃষ্টিকৰ্ম হৈও ইয়াৰ এটা সামগ্ৰিক ৰূপো থাকে; গতিকে এক প্ৰকাৰৰ সামাজিক দায়বদ্ধতাও এনে সৃষ্টিকৰ্মৰ সৈতে সদায়ে সম্পৃক্ত হৈ থাকে। অসমীয়া সাহিত্যলৈ লক্ষ্য কৰিলেও সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ সুস্পষ্ট প্ৰকাশ ঘটা বহুতো সৃষ্টি আমাৰ চকুত পৰে। তাৰ ভিতৰত অন্যতম হৈছে লক্ষ্মীধৰ শৰ্মাৰ গল্প ‘ব্যৰ্থতাৰ দান’ আৰু সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ নাটক ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’। চৰিত্ৰৰ মানসিকতাক বাস্তৱসন্মত ৰূপত তুলি ধৰাত সিদ্ধহস্ত লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা অসমীয়া সাহিত্যৰ এগৰাকী সচেতন আৰু দায়বদ্ধ গল্প লেখক। শ্ৰমিক, কৃষক আৰু নাৰী আদি সমাজৰ শোষিত আৰু অৱহেলিত শ্ৰেণীৰ হৃদয়ৰ মুক্তিৰ দাবীক তেওঁ অতি আকৰ্ষণীয় ৰূপত গল্পৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিছে। শৰ্মাৰ বেছিভাগ গল্প ‘আৱাহন’ তথা অন্যান্য আলোচনীৰ পাততে সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে। গল্প সংকলনৰ ফালৰ পৰা তেওঁৰ ‘ব্যৰ্থতাৰ দান’ (১৯৩৮) এখন সাৰ্থক চুটিগল্প সংকলন। এই একেই নামেৰে তেওঁ এটা গল্পও ৰচনা কৰিছিল য’ত লিলি নামৰ এগৰাকী বিবাহিতা অতৃপ্ত নাৰীয়ে নিজৰ ইচ্ছাপূৰ্তিৰ বাবে কৰা চেষ্টা তথা অৱশেষত আত্মোপলব্ধিৰ মাজেৰে কাহিনীয়ে পৰিণতি লাভ কৰিছে। সমাজৰ প্ৰচলিত নিয়মৰ বাহিৰত গৈ ব্যক্তিবাদী চেতনাক প্ৰাধান্য দিয়া নাৰীগৰাকীৰ মাজেৰে গল্পকাৰে নাৰী মনস্তত্ত্বৰ বিভিন্ন দিশো সুন্দৰ ৰূপত ফুটাই তুলিছে।

অসমীয়া সাহিত্যত নাৰীকণ্ঠক সবল আৰু যুক্তিপূৰ্ণ ৰূপত তুলি ধৰা আন এগৰাকী সাহিত্যিক হৈছে সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱা। অসমীয়া সাহিত্যত ‘নাট্যপ্ৰভাকৰ’ হিচাপে জনাজাত এইগৰাকী নাট্যকাৰ একেধাৰে এগৰাকী অভিনেতা, নাট্য-সমালোচক তথা নাট্য প্ৰযোজকো হয়। বহুকেইখন স্বৰচিত নাটকৰ উপৰি একাংকিকা, অনুবাদ নাটক, অভিযোজিত নাটক আৰু মঞ্চতত্ত্ব সম্বন্ধীয় গুৰুত্বপূৰ্ণ গ্ৰন্থৰে এওঁ অসমীয়া সাহিত্যলৈ ভালেখিনি অৰিহণা আগবঢ়াই গৈছে। পুৰুষপ্ৰধান সমাজত নাৰীৰ অস্তিত্ব প্ৰতিষ্ঠা কৰা বৰুৱাৰ ‘নায়িকা-নাট্যকাৰ’ (১৯৭৬) এখন অনন্য নাট্যকৰ্ম। এই নাটকখনৰ মাজেৰে কম বয়সতে বৈবাহিক সম্বন্ধত সুমুৱা ভাস্কৰী নামৰ এগৰাকী নাৰীয়ে কিদৰে সমাজৰ প্ৰচলিত নিয়মৰ বিৰুদ্ধে গৈ নিজৰ চৰিত্ৰহীন স্বামীক পৰিত্যাগ কৰি পৰৱৰ্তী সময়ত উদাৰমনৰ অন্য এজন পুৰুষক স্বামীৰূপে গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগবাঢ়িছে তাকেই প্ৰকাশ কৰা হৈছে।

মন কৰিবলগীয়া যে সমাজৰ প্ৰচলিত পৰম্পৰাৰ বিৰুদ্ধে নিজস্ব অস্তিত্বক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ যাওঁতে দুয়োগৰাকী নাৰীয়ে ভিন্ন পথ অনুসৰণ কৰিছে। তেওঁলোকৰ লক্ষ্য এক হ’লেও তেওঁলোকে সন্মুখীন হোৱা পৰিস্থিতি আৰু তেনে পৰিস্থিতিৰ বিৰুদ্ধে অগ্ৰসৰ হোৱা পথ বেলেগ বেলেগ। আমাৰ আলোচনাৰ বিষয়বস্তুৰ আধাৰত লক্ষ্মীধৰ শৰ্মাৰ ‘ব্যৰ্থতাৰ দান’ গল্পৰ লিলি আৰু সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ নাটকৰ ভাস্কৰী চৰিত্ৰ দুটিৰ মাজেৰে ব্যক্তিমনৰ ওপৰত সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰভাৱ তথা সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিপৰীতে ব্যক্তিগত পৰ্যায়ত দুয়োটা চৰিত্ৰই লোৱা ভিন্ন পদক্ষেপৰ মাজেৰে দুয়োগৰাকী নাৰীৰ প্ৰতিবাদী চৰিত্ৰৰ অভিনৱত্ব আৰু স্বৰূপ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। আমি ইয়াত আলোচিত বিষয়বস্তুৰ ক্ষেত্ৰত মূল বিষয় আৰু

উপ-বিষয়ৰ সীমাবদ্ধতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি কেৱল সমাজ ব্যৱস্থা আৰু মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ দুটাৰ ওপৰতে আমাৰ দৃষ্টি যথাসম্ভৱ কেন্দ্ৰীভূত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছোঁ।

অধ্যয়নৰ সমল :

অধ্যয়নৰ মুখ্য সমল হিচাপে হোমেন বৰগোহাঞি সম্পাদিত ‘অসমীয়া গল্প সঙ্কলন’ (প্ৰথম খণ্ড) আৰু সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ নাটকখন লোৱা হৈছে। আনহাতে গৌণ সমল হিচাপে বিভিন্ন সমালোচনামূলক গ্ৰন্থ, প্ৰবন্ধ আদিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

আলোচনাৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব :

সাহিত্যৰ মাজেৰে সমাজৰ প্ৰতিফলন ঘটোৱা অতি স্বাভাৱিক কথা। সাহিত্যই কেতিয়াও সমাজ তথা সামাজিক ব্যৱস্থাক এৰাই চলিব নোৱাৰে। সাহিত্য সমাজভুক্ত ব্যক্তিৰে চিন্তা-চেতনা, আদৰ্শ আদিৰ কলাত্মক প্ৰকাশ হোৱা বাবে তাত সমূহীয়া জীৱনৰ চিত্ৰ ফুটি উঠাও তেনেই স্বাভাৱিক। সমাজ ব্যৱস্থাৰ ক্ষেত্ৰত নাৰীৰ স্থিতিলৈ লক্ষ্য কৰিলে পুৰুষৰ বিপৰীতে নাৰীয়ে বেছিভাগ ক্ষেত্ৰতেই নান বাধা-নিষেধ তথা প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন হ’বলগীয়া হয়। আনকি আজিৰ একৈশ শতিকাৰ আধুনিক সমাজতো নাৰীজনিত নানা অপৰাধ তথা স্পৰ্শকাতৰ ঘটনাই সমাজত নাৰীৰ স্থিতি সৰল কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি সকলোৰে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছে। প্ৰকৃততে নাৰীকো এক মানৱীয় সত্তাকপে চোৱাৰ প্ৰয়োজন আছে। এইক্ষেত্ৰত পৰম্পৰাগত ধাৰণাত থকা বহুতো গোড়া আৰু একপক্ষীয় নীতি-নিয়মক মুকলি দৃষ্টিভঙ্গীৰে পৰ্যালোচনা কৰাৰ আৱশ্যকতা আছে। সেইদৰে আধুনিক মুকলি চিন্তাধাৰাৰ মাজতো পৰম্পৰাগত ধাৰাৰ নৈতিকতাক সাঙুৰি লোৱাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আহি পৰিছে। পৰম্পৰাগত আৰু আধুনিক এই দুয়োটা চিন্তাধাৰাৰ সুস্থিৰ সহাবস্থানৰ মাজেৰেই নাৰী-পুৰুষ উভয়ে মানুহ হিচাপে এক মৰ্যাদাপূৰ্ণ জীৱন যাপন কৰিবলৈ সক্ষম হ’ব। মনকবিবলগীয়া যে, সাহিত্যৰ মাজেৰে বহুসময়ত এনেবোৰ বিষয়ক কলাসন্মত ৰূপত তুলি ধৰিলে একে সময়তে বহুতো লোকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিব পৰা যায়। ব্যক্তিৰ ওপৰত সমাজৰ প্ৰভাৱ তথা সমাজৰ প্ৰতি ব্যক্তিৰ প্ৰতিক্ৰিয়া এই দিশটোৰ আধাৰতেই লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা আৰু সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ নায়িকা দুগৰাকী যথাক্ৰমে লিলা আৰু ভাস্কৰীৰ ভিন্ন প্ৰকৃতিৰ প্ৰতিবাদৰ স্বৰূপৰ আলোচনাৰে সমাজ আৰু ব্যক্তিৰ সম্পৰ্কক অধ্যয়ন কৰাৰ এক প্ৰয়াস কৰা হৈছে। এয়াই আলোচনাৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব।

আলোচনাৰ পদ্ধতি :

আলোচনাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰধানতঃ বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হৈছে। অৱশ্যে ঠাইবিশেষে বিষয়বস্তুৰ গভীৰতালৈ প্ৰৱেশ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্লেষণাত্মক আৰু তুলনাত্মক দৃষ্টিভঙ্গীৰ আশ্ৰয় লোৱা হৈছে।

বিষয় বিশ্লেষণ :

সাহিত্য সৃষ্টিৰ প্ৰাৰম্ভিক পৰ্যায়ত প্ৰকৃতি-উপাসনা, ধৰ্মীয় চিন্তাধাৰা তথা সমাজ আৰু ব্যক্তিৰ সম্পৰ্কৰ বাহ্যিক দিশসমূহৰ প্ৰতিফলনে গুৰুত্ব লাভ কৰিছিল যদিও সময় আৰু সভ্যতাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে মানৱ চৰিত্ৰ ক্ৰমাৎ জটিল হৈ উঠিছে, আৰু ইয়াৰ লগে লগে বৰ্তমান সময়ছোৱাত ব্যক্তিমনৰ অন্তৰ্ভাগৰ বহুতো সত্যই সাহিত্যত একোখন সুকীয়া আসন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। যিবোৰ বিষয়ৰ ওপৰত চিন্তা কৰা অথবা আলোচনা কৰাও এসময়ত সমাজৰ দৃষ্টিত অশোভনীয় আছিল তেনে স্পৰ্শকাতৰ বিষয়সমূহো সংবেদনশীলতাৰে সাহিত্যৰ মাজেৰে কলাত্মকৰূপত তুলি ধৰি সাহিত্যিকসকলে নিজৰ দায়বদ্ধতা আৰু সততাৰ পৰিচয় দিছে।

ব্যৰ্থতাৰ দান : লিলা

ব্যক্তিমাৰেই সকলোৰে নিজৰ জীৱনত সম্পূৰ্ণতা বিচাৰে। নাৰীও এইক্ষেত্ৰত ব্যতিক্ৰম নহয়। বিশেষকৈ বিবাহৰ মাজেৰে প্ৰত্যেকগৰাকী নাৰীয়ে শাৰীৰিক, মানসিক, আৱেগিক আৰু বৈষয়িক আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে এক পৰিপূৰ্ণ অৱস্থা লাভ কৰিবলৈ বিচাৰে। ই নাৰী মনস্তত্ত্বৰো এক অন্যতম দিশ। বৰ বেছি নহ’লেও এক সন্তোষজনক স্থিতি লাভ কৰাটো সকলোৰে কামনা কৰে, আৰু এইবোৰ ক্ষেত্ৰত সন্তোষজনক স্থিতি লাভ নকৰিলে ব্যক্তিগত জীৱনৰ লগতে বৈবাহিক সম্পৰ্ক আৰু সামাজিক সম্পৰ্কৰ ক্ষেত্ৰটো নানান সমস্যাৰ সৃষ্টি হোৱা দেখা যায়। পৰম্পৰাগত সমাজত নাৰী সম্পৰ্কীয় এনেবোৰ বিষয়ে এসময়ত প্ৰাধান্য লাভ কৰা নাছিল যদিও সমাজ-সভ্যতাৰ অগ্ৰগতি, শিক্ষাৰ বিকাশ তথা নাৰী-পুৰুষৰ মাজত সম-অধিকাৰৰ গুৰুত্ব বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰাৰে

পৰা এনেধৰণৰ বিভিন্ন বিষয়ে প্ৰাধান্য লাভ কৰিবলৈ লৈছে। জৈৱিক সমস্যাক কেন্দ্ৰ কৰি বেছিভাগ গল্প ৰচনা কৰা লক্ষ্মীধৰ শৰ্মাৰ 'ব্যৰ্থতাৰ দান' গল্পটোতো এনে এক সমস্যাকে তুলি ধৰা হৈছে। গল্পটোৰ মূল নায়িকা লিলিৰ মুখেৰেই কাহিনী আৰম্ভ হৈছে য'ত তেওঁ নিজৰ জীৱনত পূৰ্বতে ঘটি যোৱা ঘটনাৰ মাজেৰে কাহিনীৰ ভেটি নিৰ্মাণ কৰিছে। গল্পটোৰ মুখ্য নাৰী চৰিত্ৰ লিলি হাকিমৰ তিনিজন ল'ৰাৰ পিছত ওপজা ঘৰখনৰ একমাত্ৰ নুমলীয়া কন্যা সন্তান আছিল। গতিকে লিলি সৰুৰে পৰা সকলোৰে বৰ আদৰৰ আছিল। যৌৱনত ভৰি দিয়াৰ পিছত তাইৰ আদৰ আৰু বৃদ্ধি পাইছিল। তাইৰ সৌন্দৰ্যৰ খ্যাতি গোটেই ডিব্ৰুগড় অঞ্চলতে চাটি-ফুটি গৈছিল। বিশেষকৈ পুৰুষচামৰ মাজত লিলিৰ প্ৰতি এক বিশেষ আকৰ্ষণ আছিল। এনেবোৰ কাৰণতেই লিলিয়ে নিজক লৈ যথেষ্ট আত্ম-সচেতন হৈ পৰিছিল।

“পুৰুষৰ চকুত মোৰ সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি উপাসনাৰ ভাষা মই বুজিবলৈ আৰম্ভ কৰিলো। হৃদয়ে লাহে লাহে পুৰুষৰ আগত বাহিৰে সম্পূৰ্ণ উদাসীন থাকিও, পুৰুষৰ মন কেনেকৈ আকৰ্ষণ কৰিব লাগে তাৰ শিক্ষা ল'বলৈ আৰম্ভ কৰিলে। মোৰ সাজ-পোছাকৰ পৰিপাটি বাঢ়িল আৰু লগে লগে পুৰুষৰ প্ৰতি বাহ্যিক উদাসীনতাও বাঢ়িল, কিন্তু পুৰুষক জয় কৰিবৰ মন অন্তৰে অন্তৰে বাঢ়ি গ'ল।” (বৰগোহাঞি, ২০১৪, পৃ. ৮৩)

মনকৰিবলগীয়া যে, পুৰুষচামৰ মাজত আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হোৱা লিলিৰ বিয়া অতি সাধাৰণভাৱেই হৈছিল। এই বিয়া বাহ্যিক জাক-জমকৰ ফালৰ পৰা সাধাৰণ নহ'লেও আন্তৰিক দিশৰ পৰা বিশেষত্বপূৰ্ণ নাছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত বৈবাহিক সম্বন্ধত সোমাইও লিলি সন্তুষ্ট হ'ব পৰা নাছিল। তেওঁৰ স্বামী চাহ বাগিচাৰ মালিক আৰু ধনী ব্যক্তি হোৱাৰ পিছতো লিলিৰ সৈতে তেওঁৰ সম্বন্ধ বৈচিত্ৰ্যহীন আছিল। পঢ়া-শুনাৰ ফালৰ পৰাও এগৰাকী স্নাতক ডিগ্ৰীধাৰী হৈও লিলিৰ স্বামী সঙ্গীত-সাহিত্য-শিল্প-ভাস্কৰ্য্যাদি সুকুমাৰ কলাৰ বিষয়ৰ প্ৰতি অকণো আগ্ৰহী নাছিল। লিলিয়ে নিজৰ স্বামীৰ মাজত তেওঁৰ অন্তৰৰ সুপ্ত নাৰীসত্তাক জাগ্ৰত কৰিব পৰা কোনো গুণেই বিচাৰি পোৱা নাছিল।

“মোৰ লগত তেওঁৰ সম্বন্ধ বৈচিত্ৰ্যহীন। মই তেওঁৰ কামনাৰ সহচৰী আৰু তেওঁৰ কণ্ঠত মোৰ ৰূপৰ স্তুতি মুখৰ হৈ উঠিছিল। পুৰুষৰ মুখত মোৰ ৰূপৰ জয়গান, তাত নতুনত্ব একো নাছিল। কোৱা বাহুল্য মোৰ স্বামীৰ মানসিক উৎকৰ্ষই মোক তেওঁৰ প্ৰতি আকৃষ্ট কৰিব পৰা নাছিল।” (বৰগোহাঞি, ২০১৪, পৃ. ৮৪-৮৫)

গতিকে স্বামীৰ সৈতে এনে এক বৈচিত্ৰ্যহীন জীৱন অতিবাহিত কৰা লিলিয়ে পৰৱৰ্তী সময়ত স্বামীৰ যোগেদি তৰুৰ ঘৰখনৰ লগত চিনাকি হোৱাৰ সুবিধা লাভ কৰে আৰু তাতেই তৰুৰ বিবাহসূত্ৰে বাহ্যিকভাৱে তেনেই বিশেষত্বহীন অথচ আমোদজনক বাকভঙ্গী আৰু উপস্থিত বুদ্ধিসম্পন্ন ডেকা হাকিম ললিতক লগ পাইছে। ললিতৰ দেহৰ ওপৰেৰে অংগ লাৱণ্যৰ সৌন্দৰ্য্য বিয়পি নপৰিলেও তেওঁৰ সহজ-সৰল ব্যৱহাৰ আৰু চকুযুৰিৰ সৌন্দৰ্যত লিলিয়ে কিবা এক সুকীয়া মাদকতাৰ সন্ধান পাইছে। নিজৰ ব্যক্তিগত জীৱনত নিজৰ স্বামীৰ মানসিক উৎকৰ্ষত অসন্তুষ্ট লিলিৰ ললিতৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ দিনক দিনে বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। পত্নী তৰুৰ সাক্ষাতে নিজৰ মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰা লিলিয়ে তৰুৰ মৃত্যুৰ পিছত ললিতৰ সান্নিধ্য লাভ কৰাৰ আকাংক্ষাৰে তেওঁলৈ চিঠি লিখি নিশা কটাবলৈ আমন্ত্ৰণ কৰিছে। ললিতৰ আপ্যায়নৰ বাবে নিজৰ কোঠা আৰু নিজকে সজাই-পৰাই সাজু হোৱাৰ পিছতো কিন্তু ললিত নাইল। খং আৰু অপমানত লিলিৰ নাৰীসত্তা বিদ্ৰোহী হৈ উঠিল। তেওঁ গিৰীয়েকৰ হতুৱাই মিছা অভিযোগত ললিতক ভৎসনাও কৰোৱালে, অথচ ললিতৰ ব্যৱহাৰত কোনো পৰিৱৰ্তন নাইল। অৱশেষত এদিন নিজে অপমানৰ প্ৰতিশোধ ল'বলৈ বুলি লিলি ললিতৰ আগত উপস্থিত হ'ল। ললিতে লিলিৰ ভাব-ভঙ্গী ধৰিব নোৱাৰি তেওঁৰ কিবা হৈছে নেকি বুলি প্ৰশ্ন কৰাত লিলিয়ে অন্তৰৰ সমস্ত ক্ষোভ উজাৰি ললিতক কাপুৰুষ বুলি সম্বোধন কৰি ক'লে—

“তুমি নিজক ইমানেই ভালপোৱা যে তোমাৰ ভৰিৰ গচকত কাৰ হিয়া ভাগি তোমাৰ ভৰি তেজেৰে ৰাঙলী হৈছে তালৈ চকু দিবৰ তোমাৰ অৱসৰ নাই।” (বৰগোহাঞি, ২০১৪, পৃ. ১০১)

লিলিৰ মুখত এনে কথা শুনি ললিতৰ মুখ বেদনাত ক'লা পৰি ৰ'ল। তেওঁৰ চকুত অনন্ত বেথাৰ ছবি মূৰ্ত হৈ উঠিল। অৱশেষত লিলিয়ে উপলব্ধি কৰিলে যে ললিতে বেথাৰ অনন্ত সাগৰত পৰি প্ৰেয়সী নাৰী (মৃত পত্নী তৰু) ৰেই উপাসনা কৰিছে আৰু সেই পূজাৰ বিশ্বব্যাপী মৃদু কৰুণ শংখ নিনাদে যেন জগতৰ গোটেই নাৰী জাতিৰে গৌৰৱ ঘোষণা কৰিছে। গতিকে তেনে পূজা ভাঙি দি, তেনে দুখ-সমুদ্ৰক উদ্ভাৱল কৰি তুলি প্ৰণয়ৰ চেষ্টা কৰাটোও এক অন্যায়। গতিকে প্ৰাপ্তিৰ সাৰ্থকতাৰ মাজেৰে লিলিৰ হৃদয়ে ললিতক লাভ কৰিব নোৱাৰিলে; ব্যৰ্থতাৰ সুৰত ললিতৰ জয়গান গায়েই লিলিয়ে সন্তুষ্ট লাভ কৰিছে।

মন কৰিবলগীয়া যে, এক মুহূৰ্তলৈ লিলিৰ আকৰ্ষণত কামনাৰ নগ্নতা পৰিস্ফুট নোহোৱাকৈ নাথাকে; বিশেষকৈ ললিতৰ সম্ভাষণৰ বাবে গোলাপ ফুল, গন্ধ তেলৰ চাকি আদিৰে ঘৰুৱা পৰিৱেশ সজোৱা তথা নিজৰ দৈহিক সৌন্দৰ্যত বহু চৰাব পৰাকৈ আকৰ্ষণীয় বঙৰ ৰিহা-মেখেলা, চাদৰ আদি যোগাৰ কৰাত ব্যস্ত হৈ পৰা লিলিৰ প্ৰেম বাহ্যিক আড়ম্বৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হৈ পৰা যেন বোধ হয়। কিন্তু অৱশেষত আমি দেখিবলৈ পাবোঁ যে শিক্ষিতা নাৰী লিলিৰ প্ৰয়োজন কেৱল যৌন আকৰ্ষণৰ মাজতেই আবদ্ধ নাছিল আৰু সেইবাবেই ললিতৰ দ্বাৰা প্ৰত্যাখিত হোৱাৰ পিছত লিলিয়ে ললিতৰ অৱস্থাক উপলব্ধি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ললিতৰ মৃত পত্নীৰ প্ৰতি সমৰ্পণৰ আদৰ্শক পৃথিৱীৰ সমগ্ৰ নাৰী জাতিৰ গৌৰৱৰ সৈতে সাঙুৰি ললিতৰ প্ৰেমক উচ্চ আসনত অধিষ্ঠিত কৰাৰ মাজেৰে লিলিয়ে নিজৰ বহল মানসিকতাৰো পৰিচয় দিছে।

“তেনে ধৰণৰ প্ৰতিক্ৰিয়া বা অনুভূতি যৌন তৃপ্তিতকৈ উচ্চতৰ প্ৰয়োজনৰ লগত অপৰিচিতা কোনো তিৰোতাৰ মনতেই সৃষ্টি হোৱা সম্ভৱ নহয়। (বৰগোহাঞি, ২০১৪, পৃ. ৮০)

নায়িকা নাট্যকাৰ : ভাস্বতী

কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত সমাজ ব্যৱস্থাৰ ক্ৰটিপূৰ্ণ ৰীতি-নীতি, পৰম্পৰাৰ বিৰুদ্ধে মুক্ত প্ৰতিবাদৰ প্ৰয়োজন আহি পৰে। ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ নাটকখনৰ ক্ষেত্ৰতো ভাস্বতী নামৰ চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে জীৱন, সমাজ তথা বিবাহ ব্যৱস্থাক লৈ নাট্যকাৰে নাৰীমনৰ সুপ্ত বেদনা আৰু ক্ষোভক যুক্তিপূৰ্ণভাৱে দৰ্শক-পাঠকৰ আগত মুকলিকৈ তুলি ধৰিছে। নাটকখনত নাট্যকাৰে নিজেও এটা চৰিত্ৰ হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰি অন্যান্য চৰিত্ৰৰ সৈতে পোনপটীয়াকৈ কথোপকথনত জড়িত হৈ পৰাত আলোচিত বিষয়ে বিশেষ মাত্ৰা লাভ কৰিছে। নাটকখনৰ কাহিনী অনুসৰি ভাস্বতী এগৰাকী উচ্চশিক্ষিতা নাৰী। পঢ়া-শুনাত বুদ্ধিমতী ভাস্বতীয়ে গান গায়, নাচে, ঘোঁৰাত উঠে, চাইকেল চলায়, মটৰ গাড়ী চলায়; আনকি এৰোপ্লেনো চলায়। নাট্যকাৰৰ ভাষাত ভাস্বতী সাধাৰণ নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম এগৰাকী অসাধাৰণ ছোৱালী। অৱশ্যে সমাজৰ প্ৰচলিত পৰম্পৰাৰ সংকীৰ্ণ দিশবোৰক উপেক্ষা কৰা ভাস্বতীৰ এঘাৰ বছৰ বয়সতে গাঁৱৰ ল’ৰা বিমলৰ লগত বিয়া হৈছিল। কিন্তু নগৰত ডাঙৰ হোৱা ছোৱালীজনীক গাঁৱৰ ল’ৰা বিমলৰ সৈতে বিয়া দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত ভাস্বতীৰ মাক মুঠেই সন্তুষ্ট হোৱা নাছিল। পিছে নিজৰ দেউতাকৰ কথা এবাৰ নোৱাৰি ভাস্বতীৰ দেউতাকে তাইক বিমললৈ গটালেও সি সেই সময়ত পঢ়ি থকা বাবে ঘৰ-সংসাৰ পতাৰ কথাটোৱে গুৰুত্ব নাপালে, আনফালে ভাস্বতীক দেউতাকে ঘৰতে ৰাখি পঢ়ুৱাবলৈ ঠিক কৰিলে। তাৰ পৰা এবছৰমানৰ ভিতৰতে বিমল টি. বি. ৰোগত আক্ৰান্ত হোৱাত বিমলৰ সৈতে ভাস্বতীয়ে ঘৰ-সংসাৰ পতাৰ কথা তল পৰিল। ইতিমধ্যে ভাস্বতীয়ে এম. এ. পাছ কৰি ডক্টৰেট ডিগ্ৰীও লাভ কৰিলে। আনফালে বিমলো আৰোগ্য হৈ উঠিল আৰু ভাস্বতীক নিবলৈ বহুবাৰ চেষ্টা চলালে, কিন্তু সেই সময়ত টি.বি.ৰ নিচিনা বেমাৰক সকলোৱে ভয় কৰিছিল তথা ডাক্তৰেও ভাস্বতীৰ মাক-দেউতাকক বিমলে আৰু সংসাৰ পাতিব নোৱাৰিব বুলি সাৱধান কৰি দিছিল। গতিকে মাক-দেউতাকে তাইক নিবলৈ অনুমতি দিয়াটো দুৰৰ কথা, আনকি বিমলক ভাস্বতীৰ লগত কথা পতাৰো সুযোগ নিদিলে। সেই সময়তে অনুপ চলিহা নামৰ এজন নৃত্যশিল্পীৰ সৈতে ভাস্বতীৰ নিবিড় আত্মীয়তা গঢ়ি উঠিল আৰু সেই কথা গৈ বিমলৰ কাণতো পৰিল। তথাপি বিমলে পুনৰ এবাৰ ভাস্বতীক নিবলৈ আহিছিল কিন্তু সেইবাবে সি সুদা হাতেৰে উভতি যাব লগা হ’ল। মন কৰিবলগীয়া যে, এইখিনি পৰ্যায়লৈ বিমলৰ চৰিত্ৰটোৱে দৰ্শক-পাঠকৰ সহানুভূতি আদায় কৰিবলৈ সক্ষম হয়। কিন্তু নিজৰ সংকীৰ্ণ মানসিকতা, বিশেষকৈ মদ খাই মাক-দেউতাক ঘৰত নথকা অৱস্থাত ভাস্বতীক সমাজৰ নিয়মৰ কথা কৈ তাইৰ দেহৰ ওপৰত বলপূৰ্বকভাৱে অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিব বিচৰাৰ পৰা এই চৰিত্ৰটোত পুৰুষতান্ত্ৰিক মানসিকতাৰ দমনশীল চৰিত্ৰৰ প্ৰকাশ ঘটিছে।

“এৰিম? ইমান সহজে এৰি দিবলৈ ধৰা নাই। পাহৰি নাযাবা। মই তোমাৰ স্বামী। তোমাৰ মনটোৰ ওপৰত মোৰ অধিকাৰ নাথাকিলেও সমাজে তোমাৰ দেহাটোৰ ওপৰত মোৰ অধিকাৰ (অধিকাৰৰ) স্বীকৃতি দিছে ...।”
(বৰুৱা, ২০০৮, পৃ. ১৬)

বিমলে পৰৱৰ্তী সময়ত বিধৱা মাকৰ কথা অমান্য কৰিব নোৱাৰি অন্য এগৰাকী ছোৱালীক বিয়া পাতিছে। সি এহাল ল’ৰা-ছোৱালীৰ পিতৃও হৈছে। আনফালে ভাস্বতীয়ে সমাজৰ ৰক্ষণশীল নীতি-নিয়মৰ বিৰুদ্ধে মুকলিকৈ প্ৰতিবাদ কৰিছে আৰু সমাজত নাৰীকণ্ঠ আৰু নাৰীমনৰ স্বকীয়তাক সবল ৰূপত প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। নাটকখনত ভাস্বতীৰ বিভিন্ন সংলাপৰ মাজেৰে এই কথা প্ৰকাশ পাইছে।

“মোৰ মনটোৱে যি বিচাৰে, অৱস্থাই মোক যি অনুসৰণ কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছে বিবেক বুদ্ধিয়ে যিটো কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে, সেইদৰে মই কৰিমই। সেইদৰে মই চলিমই। কোনেও মোক বাধা দিব নোৱাৰে।” (বৰুৱা, ২০০৮, পৃ. ৩৫)

“...সমাজৰ কথা মোক নক'ব। আমাৰ বেলিকা হে সমাজ সাদয় (সদায়) সজাগ, কিন্তু পুৰুষৰ বেলিকা সমাজ শুই থাকে। ... পুৰুষে গঢ়া নীতি-নিয়মবোৰৰ কথা ক'লে মোৰ মনটো বিদ্ৰোহী হৈ উঠে। সমাজে সদায়ে আমাক নিষ্পেষণ কৰাটো আমি আৰু সহ্য কৰি নাথাকোঁ।” (বৰুৱা, ২০০৮, পৃ. ৩৮)

ভাষ্যতীয়ে কেৱল কথাৰে মনৰ ক্ষোভ প্ৰকাশ কৰিয়ে ক্ষান্ত থকা নাই, বিমলে দ্বিতীয় বিবাহ কৰি সংসাৰ পতাৰ পিছত তাইও এসময়ৰ সহপাঠী হিমাংশু নামৰ অন্য এজন পুৰুষৰ প্ৰতি গভীৰভাৱে আকৰ্ষিত হৈ তেওঁৰ সৈতে বৈবাহিক সম্বন্ধ স্থাপনৰ মাজেৰে সমাজৰ প্ৰচলিত ৰক্ষণশীল পৰম্পৰাক মুকলি প্ৰত্যাহ্বান জনাইছে—

“...মই সমাজত (সমাজৰ) শাস্ত্ৰ নিয়ম ভাঙি পেলাম। বিদ্ৰোহিনী অভিসাৰিকাৰ দৰে আগবাঢ়ি যাম হিমাংশু (হিমাংশুৰ) মাজত নিজকে বিলাই দি জীৱনটো সাৰ্থক কৰি তুলিবলৈ।” (বৰুৱা, ২০০৮, পৃ. ৪১)

‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ নাটকখনত নাৰী মনস্তত্ত্ব তথা প্ৰচলিত পৰম্পৰাত নাৰীমনৰ ক্ষোভ প্ৰকাশক ভাষ্যতী চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে এগৰাকী সংস্কাৰমুক্ত আৰু প্ৰগতিশীল নাৰীক আমি লগ পাব। নিজৰ প্ৰতিবাদী কণ্ঠ আৰু স্থিৰ সিদ্ধান্তৰ মাজেৰে ভাষ্যতীয়ে উচ্চ শিক্ষিতা নাৰীৰ সুস্থ মানসিক দৃঢ়তাৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিছে। পুৰুষৰ প্ৰাধান্য থকা সমাজত নাৰীৰ অস্তিত্ব প্ৰতিষ্ঠাৰ দিশে ব্যক্তিগত পৰ্যায়ত তাই লোৱা এনে মুক্ত আৰু সবল স্থিতিয়ে চৰিত্ৰটোক অভিনৱত্ব প্ৰদান কৰিছে।

সিদ্ধান্ত :

‘ব্যৰ্থতাৰ দান’ গল্পটোৰ লিলি আৰু ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ নাটকখনৰ ভাষ্যতী চৰিত্ৰ দুটাৰ প্ৰতিবাদৰ স্বৰূপক লক্ষ্য কৰিলে আমি কিছুমান সিদ্ধান্তত উপনীত হওঁ। এই চৰিত্ৰবোৰ কাল্পনিক যদিও এইবোৰৰ সৃষ্টিৰ আঁৰত সমাজৰ অঙ্গীভূত তেজ-মঙহৰ একোগৰাকী সাহিত্যিক জড়িত আছে। সেইবাবে প্ৰত্যক্ষভাৱে হওঁক বা পৰোক্ষভাৱেই হওঁক এই চৰিত্ৰবোৰৰ কাৰ্যকলাপ তথা সিদ্ধান্ত সমূহৰ মাজেৰে তৎকালীন সমাজ তথা ব্যক্তিমনৰ পৰিচয় পোৱা যায়। এইক্ষেত্ৰত কিছুমান দিশ আঙুলিয়াই দিয়া হ'ল—

১। ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ৰ তুলনাত প্ৰাৰম্ভিক পৰ্যায়ৰ ৰচনা হোৱা বাবে ‘ব্যৰ্থতাৰ দান’ত লেখকে নিজৰ বক্তব্যক মুকলিকৈ প্ৰকাশ নকৰিলে। অৱশ্যে সমাজৰ অগোচৰে পৰ পুৰুষক নিশা কটাবলৈ আমন্ত্ৰণ কৰাৰ মাজেৰে নাৰীৰ দীৰ্ঘদিনীয়া ক্ষোভৰ প্ৰকাশ ঘটা বুলি মানি ল'লেও সেই সময়ত নাৰীয়ে সমাজৰ প্ৰচলিত পৰম্পৰাৰ বিৰুদ্ধে গৈ মুকলিভাৱে নিজৰ স্বামীক ত্যাগ কৰি আনলৈ যোৱাৰ নিচিনা মুকলি প্ৰতিবাদী পদক্ষেপ হয়তো গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাছিল। কিন্তু স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী কালত বিভিন্ন সংস্কাৰ আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ তথা শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ লগে লগে মানুহে নিজৰ অধিকাৰৰ প্ৰতি সচেতন হ'বলৈ ধৰে। জীৱশ্ৰেষ্ঠ হিচাপে নাৰীৰো পুৰুষৰ লেখীয়াকৈ কিছুমান প্ৰয়োজন আছে। কেৱল জন্মৰ দৰে দৈহিক প্ৰয়োজন পূৰণৰ মাজতে মানৱীয় সত্তা আবদ্ধ থাকিব নোৱাৰে। সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰে লক্ষ্য কৰিলে সমাজৰ প্ৰচলিত ৰীতি-নীতি, পৰম্পৰাৰ ৰক্ষণশীল চৰিত্ৰৰ বিৰুদ্ধে লিলিৰ মাজেৰে আৰম্ভ হোৱা সুপ্ত প্ৰতিবাদে ভাষ্যতীৰ মাজেৰে মুক্তৰূপত প্ৰকাশ পাইছে।

২। লিলিৰ আকৰ্ষণৰ তীব্ৰতা আৰু ললিতৰ আদৰ্শক সন্মুখত ৰাখি অৱশেষত লিলিক ললিতৰ আদৰ্শ উপলব্ধিৰে লেখকে পৰম্পৰাগত আৰু আধুনিক চিন্তাধাৰাৰ সুস্থ সহাবস্থানক স্বীকৃতি দিয়া বুলি ক'ব পাৰি। ইয়াত কোনো এটা চিন্তাধাৰাই পৰাজয়বৰণ কৰা নাই। ললিতৰ আদৰ্শ যেনেদৰে মহান আৰু অনুকৰণীয়; লিলিৰ উপলব্ধি আৰু ললিতৰ প্ৰেমৰ মহৎ আদৰ্শৰ প্ৰতি আগবঢ়োৱা স্বীকৃতিও তেনেদৰে প্ৰশংসনীয়।

৩। ‘নায়িকা নাট্যকাৰ’ত নাট্যকাৰে প্ৰেমক দেহৰ বন্ধনৰ মাজতেই আবদ্ধ নাৰাখি আত্মাৰ মিলনৰ পৰ্যায়লৈ উন্নীত কৰিবলৈ দিয়া উপদেশ তথা অৱশেষত ভাষ্যতী আৰু হিমাংশুৰে নাট্যকাৰলৈ আগবঢ়োৱা ইতিবাচক সঁহাৰিয়ে পৰম্পৰাগত চিন্তাধাৰাৰ মহৎ আদৰ্শখিনিক লগত লৈ আধুনিক চিন্তাৰে জগতত আত্মপ্ৰকাশ কৰাৰ ফালে নিৰ্দেশ কৰিছে। ই ব্যক্তি আৰু সমাজ উভয়ৰে বাবে এক শুভ লক্ষণ।

সামৰণি :

সমাজ মানুহৰ সুবিধাৰ নিমিত্তে মানুহৰ দ্বাৰা গঠিত এক ব্যৱস্থাহে। কিন্তু বহুসময়ত এই সমাজৰে কিছুমান ৰীতি-নীতি, পৰম্পৰাই সমাজৰ কিছুমান লোকৰ কণ্ঠও ৰুদ্ধ কৰে। পুৰুষ-নাৰী উভয়ৰে দৈহিক, মানসিক, আৱেগিক আদি নানা ধৰণৰ প্ৰয়োজন আছে। এটা শ্ৰেণীৰ প্ৰয়োজন বা ইচ্ছাক স্বীকৃতি দি আনটো শ্ৰেণীক দমন কৰিলে তেনেকৈ কেতিয়াও কোনো এখন সমাজ উন্নতিৰ জখলাত উঠিব নোৱাৰে। নাৰী-পুৰুষৰ সন্মিলিত প্ৰচেষ্টাৰেহে এখন ঘৰ, এখন সমাজ, এখন দেশ আৰু সৰ্বশেষত গোটেই বিশ্ব আগবাঢ়িব পাৰে। অৱশ্যে আধুনিক যুগত নাৰী-পুৰুষ নিৰ্বিশেষে মানুহৰ বিকাশত সমাজৰ ভূমিকা ভালেখিনি সলনি হৈছে। সমান অধিকাৰ আৰু সমান সুযোগ প্ৰদানৰ মাজেৰে সমাজে ভৱিষ্যতে এক সন্তুলিত অৱস্থা লাভ কৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

মুখ্য সমল

বৰগোহাঞি, হোমেন। সম্পা.। অসমীয়া গল্প সঙ্কলন (প্ৰথম খণ্ড)। গুৱাহাটী : অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, আগষ্ট ২০১৪। মুদ্ৰিত।
বৰুৱা, সত্যপ্ৰসাদ। নায়িকা নাট্যকাৰ। গুৱাহাটী : অসম কলাতীৰ্থ, আগষ্ট ২০০৮। মুদ্ৰিত।

গৌণ সমল

গোস্বামী, ত্ৰৈলোক্য নাথ। সাহিত্য আলোচনা। গুৱাহাটী : বাণী প্ৰকাশ পাইভেট লিমিটেড, ২০১৪। মুদ্ৰিত।
গোস্বামী, ত্ৰৈলোক্য নাথ। অসমীয়া চুটিগল্পৰ ক্ৰমবিকাশ। সম্পা.। গগৈ, লীলা : আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিচয়। গুৱাহাটী : বনলতা, জুলাই ২০১৩। মুদ্ৰিত।
বৰা, মহেন্দ্ৰ। সাহিত্য উপক্ৰমণিকা। গুৱাহাটী : বনলতা, জুন ২০১৭। মুদ্ৰিত।
মহন্ত, পোনা। অসমীয়া নাটক (১৯৫০-৯২)। সম্পা.। বৰগোহাঞি, হোমেন : অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী - ষষ্ঠ খণ্ড। গুৱাহাটী : আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা, অসম ২০১৫। মুদ্ৰিত।
শইকীয়া, বসন্ত। আধুনিক নাট্য প্ৰবাহ। গুৱাহাটী : বাণী মন্দিৰ, এপ্ৰিল ২০০৯। মুদ্ৰিত।

প্ৰস্তুত কৰ্তা

প্ৰীতম তালুকদাৰ

প্ৰাক্তন ছাত্ৰ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

ই-মেইল : pritamtalukdar167@gmail.com

মাতৃত্ব আৰু দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলা

যোগেন বড়া

ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ।

ছয়গাঁও মহাবিদ্যালয়।

যোগাযোগ-৯৭০৭২০৭৫০৬

মাতৃত্ব আৰু দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলা

অৱতৰনিকাঃ- অসম তথা উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ জনজাতীয় মহিলা সকলে ভাৰতবৰ্ষৰ অন্য প্ৰান্তৰ মহিলাতকৈ অধিক মৰ্যাদা আৰু নিৰ্ণায়ক স্থান অধিকাৰ কৰি আহিছে। জনজাতীয় সমাজ ব্যৱস্থাত মহিলা সকলে পুৰুষৰ সমানে স্থান লাভ কৰে। সমাজ তথা পৰিমাণৰ প্ৰতিটো বিষয়তে সমান অংশীদাৰত্ব দেখিবলৈ পোৱা যায়। সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ধৰ্মীয় শৈক্ষিক, ৰাজনৈতিক প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে মহিলা সকলে আগবাঢ়ি যাবলৈ সক্ষম হৈছে। আনকি ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰত উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত দুটা মাত্ৰ প্ৰধান জনগোষ্ঠী আছে আৰু সেই দুটা হ'ল গাৰো আৰু খাচী। এই সম্প্ৰদায় দুটাৰ সামাজিক নীতি অনুসৰি মহিলা সকলে সকলো সম্পত্তিৰ অধিকাৰী তথা পৰিমাণৰ সিদ্ধান্ত সমূহ মহিলা সকলে লোৱা দেখা যায়। প্ৰথা মতে মহিলা সকলে বিয়া হৈ দবাৰ ঘৰলৈ গুচি নাযায়, লৰাজনেহে ছোৱালীৰ ঘৰত আহি নিগাজিকৈ থাকিবলৈ লয়। এই প্ৰথা কম-বোছি পৰিমাণে দক্ষিণ কামৰূপৰ আন-আন জনজাতীয় সমাজতে পৰিলক্ষিত হয়। যাক ধোকা ৰখা বা ঘৰজীয়া ৰখা (ঘৰ জোৱাই) বুলি কয়। এইদৰে জনজাতীয় মহিলা সকলে এক উদাৰ সমাজত বসবাস কৰে।

সাম্প্ৰতিক সময়ত নাৰীবাদী আন্দোলন হৈছে এক শক্তিশালী সামাজিক আন্দোলন। নাৰীবাদী দৰ্শন তথা আন্দোলনত পুৰুষতন্ত্ৰৰ বিৰুদ্ধে নাৰী সমাজ একত্ৰিত হোৱা দেখা যায়। নাৰীবাদে পুৰণিকণীয়া পুৰুষ আধিপত্যৰ আধাৰত গঢ়ি উঠা লিংগ বৈষম্য বা নাৰীৰ প্ৰতি দেখুওৱা বৈষম্য, নিগ্রহ, দমন আদিক নাইকিয়া কৰি লিংগ সমতা প্ৰতিষ্ঠা কৰিব বিচাৰে। পুৰুষতন্ত্ৰৰ আক্ষৰিক অৰ্থ হ'ল পুৰুষৰ শাসন বা আধিপত্য। পুৰুষতন্ত্ৰ মূলত এক সামাজিক আৰু আদৰ্শগত গাঁঠনি, যি গাঁঠনিয়ে পুৰুষক মহিলাতকৈ শ্ৰেষ্ঠ বুলি গণ্য কৰে। “Theorising Patriarchy” নামৰ

গ্ৰন্থত Sylvia Walby য়ে উল্লেখ কৰিছে যে পুৰুষতন্ত্ৰ হ'ল সামাজিক গাঁঠনিৰ এক অন্যতম ব্যৱস্থা আৰু ইয়াৰ অনুশীলন যাৰ দ্বাৰা পুৰুষে মহিলাক শোষণ আৰু দমন কৰে। মাতৃতন্ত্ৰ (Matriarchy) হ'ল পুৰুষতন্ত্ৰৰ এক বিপৰীতধৰ্মী ধাৰণা, যত মহিলাৰ সম অধিকাৰ আৰু সম সন্মাদা দাবী কৰা হয়। নাৰীবাদ বা মাতৃতন্ত্ৰই নাৰীয়ে পুৰুষৰ লগত সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে সম অধিকাৰ পোৱাটো বিচাৰে। কমলা ভাসিন আৰু নিখাট চৈয়দ খানৰ মতে, নাৰীবাদ হ'ল পৰিয়াল বা পৰিয়ালৰ বাহিৰতেই হওক পুৰুষ প্ৰধান সমাজে নাৰীৰ বিৰুদ্ধে চলোৱা শোষণ, দমন, উৎপীড়ন আৰু নিগ্ৰহ আৰু এনে অৱস্থাৰ পৰা মতি লাভ কৰাৰ বাবে নাৰীয়ে উত্থাপন কৰা সমতাৰ অধিকাৰ আৰু ন্যায়ৰ প্ৰশ্ন। ১৭৯২ চনত প্ৰকাশিত মেৰী উলষ্টোন ক্ৰাফ্টৰ “A Vindication of the Right of Women” নামৰ গ্ৰন্থখন নাৰীবাদী চিন্তা চৰ্চাৰ উদ্বেকৰ মূল আধাৰ বুলিব পাৰি। বৰ্তমান সময়ত নাৰীবাদৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰ দেখা যায়। যেনে উদাৰতাবাদী নাৰীবাদ সমাজবাদী নাৰীবাদ, চৰম নাৰীবাদ, কৃষ্ণাংগ নাৰীবাদ, পৰিৱেশবাদী নাৰীবাদ, তৃতীয় বিশ্ব নাৰীবাদ, উত্তৰ আধুনিক নাৰীবাদ ইত্যাদি।

অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তাঃ-

অতি প্ৰাচীন কালৰ পৰা বৰ্তমান সময়লৈকে সমগ্ৰ বিশ্বত নাৰী সমাজ শোষিত, বঞ্চিত, গাঞ্চিত, উৎপীড়িত হোৱাৰ লগতে নানা প্ৰকাৰে হিংসা তথা অপমানিত হ'ব লগা হৈছে। ভাৰতবৰ্ষ তথা তৃতীয় বিশ্বৰ ৰাষ্ট্ৰসমূহত নাৰী সমাজৰ স্থান উন্নত নহয় কিন্তু তাৰ পৰিৱৰ্তে উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ জনজাতি প্ৰধান অঞ্চলবোৰত নাৰীৰ অৱস্থা অতি চহকী যাৰ বাবে তেওঁলোকে প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে মতামত আৰু দিশ নিৰ্দেশক

হিচাপে দায়িত্ব পালন কৰি আহিছে। উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ পাহাৰীয়া জাতি জনগোষ্ঠীসমূহত নাৰীয়ে সন্মান আৰু মৰ্যাদা সম্পন্ন জীৱন অতিবাহিত কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰিছে। নগা, গাৰো, খাচী, মিজো,কাৰ্বি ডিমাচা, মনপা আদি অনেক জনজাতিৰ মহিলাসকলে স্বাধীন আৰু মুক্ত ভাবে নিজৰ জীৱন যাপন কৰিগৈ সুবিধা লাভ কৰি আহিছে। ঠিক একেদৰে ভৈয়ামত বসবাস কৰা জনজাতীয় মহিলাসকলেও একে সুবিধা লাভ কৰিছে। কিন্তু তাৰ তুলনাত ভাৰতবৰ্ষ তথা অসমৰ আন সম্প্ৰদায়ৰ মহিলাৰ গগত পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। অধ্যয়নৰ বিষয় হিচাপে এই বিষয়টো বাচনি কৰাৰ মূল কাৰণ হ'ল জনজাতীয় সমাজত নাৰীয়ে প্ৰায় সকলো ক্ষেত্ৰতে নিজৰ অৱদান আগবঢ়াই আহিছে আনকি কেতিয়াবা পুৰুষতকৈ নাৰীৰ অৱদান বেছি হোৱা দেখা যায়।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য:-

মাতৃত্ব আৰু দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলা শীৰ্ষক বিষয়টো অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল-

- ১। জনজাতীয় মহিলাৰ সমাজত থকা ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা।
- ২। জনজাতীয় সমাজ উদাৰ আৰু মুক্ত হিচাপে পৰীক্ষা কৰা।
- ৩। জনজাতীয় সমাজত মহিলাৰ স্থান আৰু অন্য সমাজৰ মাজত থকা পাৰ্থক্য উদ্ঘাটন কৰা।
- ৪। পৰস্পৰাগতভাৱে জনজাতীয় মহিলা সকলে লাভ কৰি অহা সুযোগ সুবিধা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

আলোচনাৰ পদ্ধতিঃ-

মাতৃত্ব আৰু দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলা শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনাৰ বাবে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক দুয়োটা পদ্ধতি প্ৰয়োগ কৰা হৈছে। বিষয় বস্তুৰ আলোচনাৰ সমল হিচাপে মুখ্য আৰু গৌণ দুয়োটা উৎসৰ পৰা গোৱা হৈছে। মুখ্য সমল সমূহ ঘাইকৈ জৰীপৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ গাঁও সমূহত পুৰুষ মহিলা উভয়ৰে সাক্ষাৎকাৰ গ্ৰহণ বিভিন্ন চৰকাৰী আৰু বে-চৰকাৰী প্ৰতিবেদনৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। আনহাতে গৌণসমল সমূহ বিভিন্ন গ্ৰন্থ প্ৰবন্ধ আলোচনীৰ আদিৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰি প্ৰণালীবদ্ধভাৱে বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

বিষয়ৰ পৰিসৰঃ-

বিষয় বস্তুৰ আলোচনাৰ পৰিসৰ হিচাপে মুখ্যত অসমৰ কামৰূপ জিলাৰ জনজাতীয় গাঁও সমূহক সামৰি তেওঁলোকৰ আৰ্থিক, সামাজিক, ৰাজনৈতিক, শৈক্ষিক দিশক সন্ধানি মহিলাৰ অংশীদাৰত্ব আৰু প্ৰভুত্ব সম্পৰ্কে নতুন নতুন তথ্য উদঘাটন আৰু তেওঁলোকৰ সমাজ তথা পৰিমাণত অৱস্থিতি সম্পৰ্কে এই আলোচনাত মূল স্থান প্ৰদান কৰা হৈছে। এই আলোচনাই কামৰূপ জিলাৰ তিনিটা জনজাতিক সন্ধানি লৈছে। ইয়াত বড়ো, ৰাভা, গাৰো জনজাতিৰ এখনকৈ গাঁও সন্ধানি লৈ জৰীপ চলোৱা হৈছে আৰু প্ৰাপ্ত তথ্যসমূহ বিশ্লেষণ কৰি পদ্ধতিগতভাৱে প্ৰকাশ কৰা হৈছে। জৰীপ সমূহত পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়কে সমানভাৱে তথ্য আহৰণৰ মাধ্যম হিচাপে লৈ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

পূৰ্বানুমান :

মাতৃত্ব আৰু দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলা শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনাৰ সময়ত কিছু মূল উদ্দেশ্য আগত লৈ পূৰ্বানুমান কিছুমান কৰা হৈছে।

- ১। জনজাতীয় সমাজত পুৰুষৰ তুলনাত মহিলাৰ স্থান উন্নত।
- ২। মহিলা সকল সমাজ আৰু পৰিমাণ চণোৱাত অধিক আগবুৱা।
- ৩। মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত অজনজাতীয় আৰু জনজাতীয় সমাজৰ মাজত পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়।

বিষয়ৰ বিশ্লেষণ :

জনজাতীয় সমাজত পূৰ্ব কালৰ পৰা প্ৰচলিত ৰীতিনীতি আৰু গাঁও সমূহত চণোৱা জৰীপৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি এই বিষয়টোৰ বিশ্লেষণ কৰি পোৱা তথ্য সমূহ তলত দিয়া ধৰণে আমি উল্লেখ কৰিব পাৰো।

১। উৎপাদন আৰু কৃষিক্ষেত্ৰ :

দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় লোক সকল মূলত কৃষিজীৱী, বিশেষকৈ শালিধান আৰু বড়ো ঘানৰ খেতিৰ লগত জড়িত আৰু বৰ্তমান শাক- পাচলি তথা বাগান শস্যৰ উৎপাদনৰ লগত ওতঃপ্ৰোত ভাবে জড়িত হৈ পৰিছে। এই শস্যসমূহে উৎপাদনত বিক্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত মহিলা সকলে অতি সৰল ভূমিকা লবো দেখা যায়। শস্য ৰপেনৰ পৰা চপোৱালৈকে মহিলা সকলেই মূল ভূমিকা লয়। এই ক্ষেত্ৰত তিনিটা বেলেগ বেলেগ জনজাতি আধুষিত তিনিখন গাঁও জৰীপ চণোৱা হৈছে। তিনিখন

গাঁওত পোৱা কৃষিক্ষেত্ৰত মহিলাৰ অংশগ্ৰহণৰ তথ্য তলত তথ্য সমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল-

তালিকা - ১

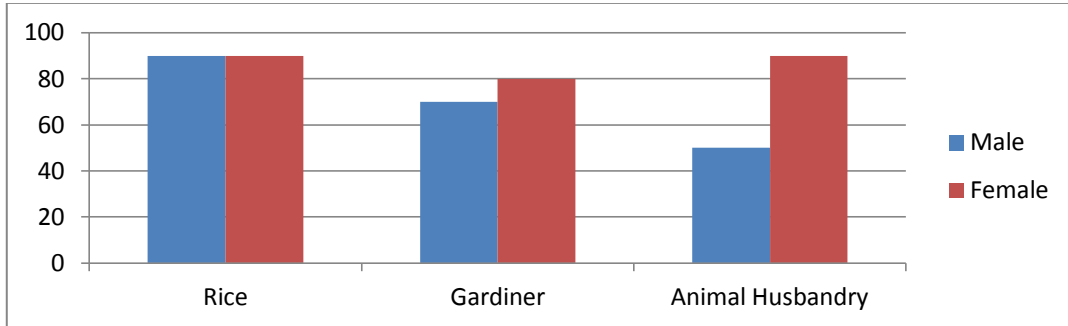
পৰিমাণ	মুঠ সদস্য	পুৰুষ	মহিলা	কৃষিক্ষেত্ৰত জড়িত
১	৬	৩	৩	পুৰুষ-২, মহিলা-৩
২	৮	৩	৫	পুৰুষ-৩, মহিলা-৩
৩	৫	৪	১	পুৰুষ-১, মহিলা-১
৪	৫	৩	২	পুৰুষ-১, মহিলা-২
৫	৬	৩	৩	পুৰুষ-২, মহিলা-৩
৬	৯	৩	৫	পুৰুষ-২, মহিলা-৪
৭	৪	২	২	পুৰুষ-১, মহিলা-১

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

কৃষিক্ষেত্ৰত মহিলাৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে যি তিনিখন গাঁও নিৰ্বাচন কৰা হৈছিল তাৰে প্ৰথম গাঁও “বুঢ়াশাৰা” গাঁওত আমি ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপ চলাই তথ্য পাইছে যে তাৰে প্ৰায় ৯০% মহিলাই কৃষি কৰ্মৰ লগত জড়িত আনহাতে প্ৰায় ৬০% পুৰুষে কৃষি কৰে। এই তথ্যখিনি আমি দণ্ড চিত্ৰৰ জৰিয়তে তলত দিয়া ধৰনে প্ৰকাশ কৰিব পাৰো।

চিত্র-১

গাঁও - বুঢ়াশাৰা (জনজাতি-বড়ো)

উৎস নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণ জৰীপৰ ভিত্তিত।

তালিকা - ২

গাঁও শান্তিপুৰ (জনজাতি-গাৰো)

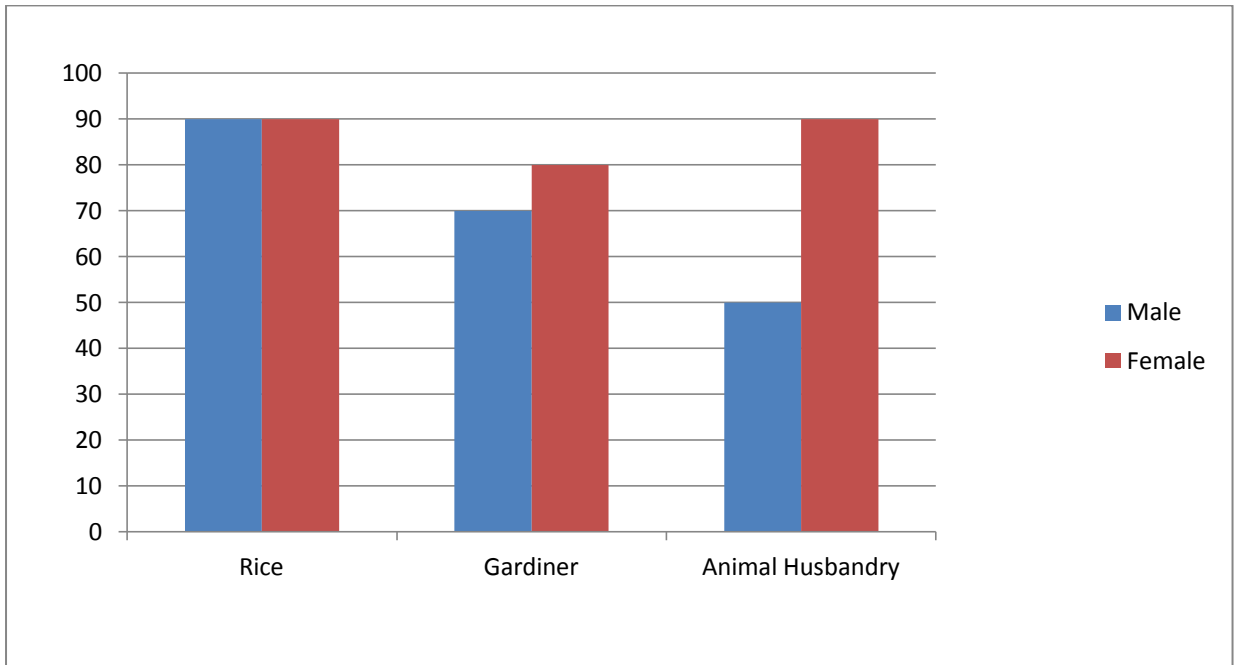
পৰিমাণ	মুঠ সদস্য	পুৰুষ	মহিলা	কৃষিখণ্ডত জড়িত
১	৭	৪	৩	পুৰুষ-৩, মহিলা-৩
২	৪	১	৩	পুৰুষ-১, মহিলা-৩
৩	৬	৩	৩	পুৰুষ-৩, মহিলা-৩
৪	১১	৫	৬	পুৰুষ-৩, মহিলা-৫
৫	৬	২	৪	পুৰুষ-২, মহিলা-১
৬	৮	৪	৪	পুৰুষ-২, মহিলা-১
৭	৯	৪	৫	পুৰুষ-৩, মহিলা-৪
৮	৮	২	৬	পুৰুষ-২, মহিলা-৬
৯	৭	৪	৩	পুৰুষ-৪, মহিলা-৩
১০	৫	২	৩	পুৰুষ-২, মহিলা-২
১১	৯	৪	৫	পুৰুষ-৪, মহিলা-৩
১২	৮	৪	৪	পুৰুষ-৩, মহিলা-৪

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

মহিলাৰ কৃষিক্ষেত্ৰত অৱদান সম্পৰ্কত জৰীপ চলোৱা দ্বিতীয়খন গাৰো জনগোষ্ঠী বসবাস কৰা গাঁও শান্তিপুৰত ১০% পৰিমাণৰ জৰীপ কৰি দেখা যায় যে ৪০% পুৰুষ আৰু সম সংখ্যক মহিলাও কৃষি কৰ্মত জড়িত। এই প্ৰাপ্ত তথ্যখিনি দণ্ড চিত্ৰৰ সহায়ত প্ৰকাশ কৰিব পাৰি।

চিত্ৰ-২

গাঁও - শান্তিপুৰ (জনজাতি - গাৰো)

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

তালিকা - ৩

গাঁও-চান্দুৰি বাজাপাৰা (জনজাতি-ৰাভা)

পৰিমাণ	মুঠ সদস্য	পুৰুষ	মহিলা	কৃষিখণ্ডত জড়িত
১	৭	৩	৪	পুৰুষ-৩, মহিলা-৪
২	৯	৫	৪	পুৰুষ-৪, মহিলা-৪
৩	৬	৩	৩	পুৰুষ-২, মহিলা-৩
৪	৪	১	৩	পুৰুষ-১, মহিলা-৩
৫	৬	৩	৩	পুৰুষ-২, মহিলা-৩
৬	৮	৩	৫	পুৰুষ-৩, মহিলা-৪
৭	১০	৪	৫	পুৰুষ-৩, মহিলা-৫
৮	৬	২	৪	পুৰুষ-২, মহিলা-৩
৯	৭	৩	৪	পুৰুষ-২, মহিলা-২
১০	৫	২	৩	পুৰুষ-২, মহিলা-৩
১১	৭	৪	৩	পুৰুষ-৩, মহিলা-৩
১২	৩	১	২	পুৰুষ-১, মহিলা-২
১৩	৪	৩	১	পুৰুষ-৩, মহিলা-১
১৪	৫	৩	২	পুৰুষ-২, মহিলা-২
১৫	৮	৩	৫	পুৰুষ-৩, মহিলা-৪

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

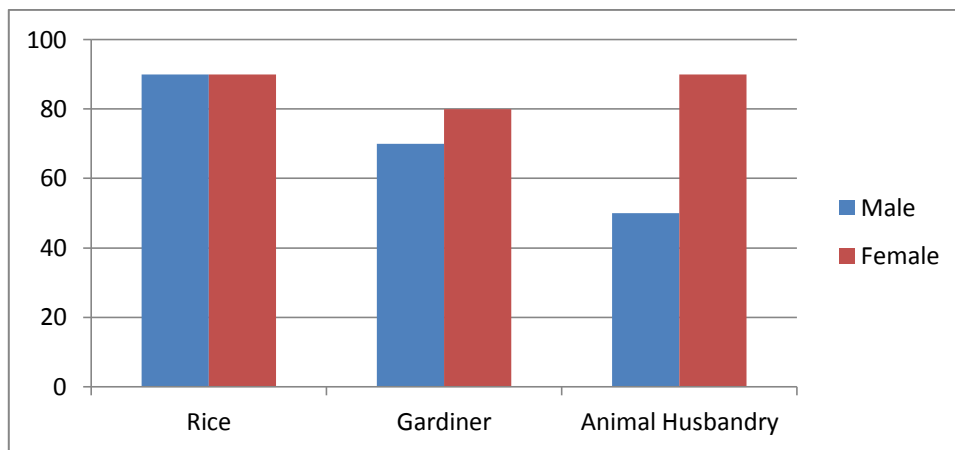
কৃষি কৰ্মত মহিলা অংশীদাৰীত্ব সম্পৰ্কে চলোৱা জৰীপৰ তৃতীয়খন গাঁও ৰাভা জনগোষ্ঠীৰ চান্দুৰি বাজাপাৰাত পোৱা তথ্য সমূহ হ'ল -

(১) প্ৰায় ৯০% পুৰুষ কৃষি কৰ্মৰ লগত জড়িত।

(২) প্ৰায় পুৰুষতকৈ কিছু সদস্যক বেছি মহিলা কৃষি কৰ্মত জড়িত হৈ থাকে। এই তথ্য খিনি আমি তলত দিয়া ধৰণে দণ্ড চিত্ৰৰ সহায়ত প্ৰকাশ কৰিব পাৰো। আমি যি তিনিখন গাঁও জৰীপ কৰিগো তাত পুৰুষ আৰু মহিলাই সমানে নিজৰ ভূমিকা পালন কৰে কিন্তু কেতিয়াবা মহিলাৰ ভূমিকা অধিক বোৰা দেখা যায়। সেয়েহে জনজাতীয় সমাজৰ কৃষিকৰ্মত মহিলাৰ ভূমিকাই অধিক।

চিত্ৰ-৩

গাঁও চান্দুৰি ৰাজাপাৰা (জনজাতি-ৰাভা)

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

২। **আয়/উপাৰ্জন:-** জনজাতীয় সমাজ মহিলাৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰশীল কাৰণ পৰিমাণৰ প্ৰতিটো বিষয়তে মহিলা একে মূল ভূমিকা পালন কৰে। পৰিমাণৰ উপাৰ্জনৰ ক্ষেত্ৰত মহিলা একে অধিক উপাৰ্জন কৰে। পুৰুষ একে ঋতুকালীন খেতিৰ বাদে প্ৰায় অন্য কামত জড়িত নাথাকে কিন্তু মহিলা একে একে ধৰণৰ কৃষিকৰ্মত জড়িত থকাৰ উপৰিও অন্য কিছুমান উপায়েৰে ধন উপাৰ্জন কৰে। যেনে

(১) এৰী পালন (২) গাহৰি, মূগী, কুকুৰা পালন (৩) মদ প্ৰস্তুত আৰু বিক্ৰী (৪)

তাত্কাণত কাপোৰ প্ৰস্তুত আৰু বিক্ৰী (৫) বাগান শস্য উৎপাদন ইত্যাদি। নিজৰ পৰম্পৰাগত ৰীতিনীতি অটুট ৰাখি দক্ষিণ কামৰূপৰ মহিলাসকলে পুৰুষৰ তুলনাত অধিক উপাৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হয়। সেয়েহে কব পাৰি পুৰুষৰ তুলনাত মহিলাৰ অৰ্থনৈতিক ভেঁটি শক্তিশালী মিটো গনতান্ত্ৰিক সমাজ এখনৰ বাবে অতি প্ৰয়োজনীয় চৰ্ত। যাৰ জৰিয়তে মাতৃতন্ত্ৰ বা মহিলাৰ স্থান জনজাতীয় সমাজত অতি উজ্জ্বল আৰু চহকী।

৩। সিদ্ধান্ত গ্ৰহণঃ জনজাতীয় মহিলাসকলে পৰিয়ালৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত মূলভূমিকা পালন কৰে। মহিলাসকলে পৰিয়ালৰ কৃষিৰ উৎপাদন, আম-বাম, সন্তানৰ শিক্ষা, বিবাহ, সামাজিক অনুষ্ঠান, পৰিয়াল নিয়ন্ত্ৰণ আদি গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ত পুৰুষৰ সমানে সমানে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। দক্ষিণ কামৰূপৰ গাৰো মহিলা সকলে আনকি, বড়ো আৰু ৰাভা মহিলাতকৈ অধিক বেছি ক্ষমতা লাভ কৰে। কাৰণ গাৰো সমাজত মাতৃ প্ৰধান সমাজৰ প্ৰচলন আছে। গাৰো মহিলা সকলে পৰিয়ালৰ সকলো সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হোৱাৰ লগতে পৰিয়ালৰ সকলো সিদ্ধান্ত মহিলা সকলেহে গ্ৰহণ কৰে। গাৰো সমাজত মহিলাৰ পৰিবৰ্তে পুৰুষসকলেহে বিয়া হৈ ছোৱালীৰ ঘৰলৈ আহিব লাগে সেয়েহে মহিলাৰ স্থান এই সমাজত পুৰুষৰ তুলনাত আগত থকা দেখা যায়। সেয়েহে কব পাৰি যে জনজাতীয় সমাজত পুৰুষ মহিলা সমানে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষমতা লাভ কৰে।

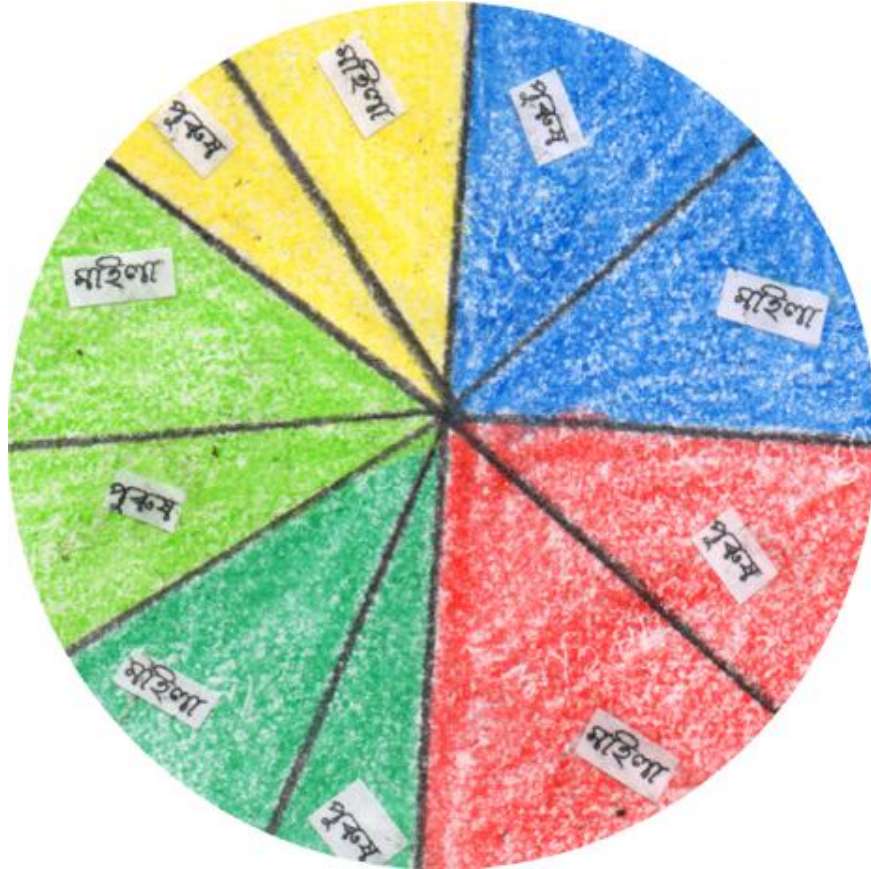
৪। সামাজিক স্থিতিঃ জনজাতীয় মহিলাসকলৰ সামাজিক অৱস্থিতি উন্নত। জনজাতীয় পৰম্পৰাগত ৰীতি নীতি অনুসৰি প্ৰাচীন কালৰে পৰা জনজাতীয়

মহিলাসকলক এক উন্নত আসন প্ৰদান কৰি সমাজৰ অভিন্ন অংগ হিচাপে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিছে। দক্ষিণ কামৰূপৰ বড়ো, বাভা আৰু গাৰো সম্প্ৰদায়ৰ লোক সকলৰ মাজত কোনো কাণেই লিংগ বৈষম্য দেখিবলৈ পোৱা নাযায়। ইয়াৰ মূল কাৰণ হ'ল - জনজাতীয় সমাজ অধিক গনতান্ত্ৰিক, উদাৰ আৰু মুক্ত সমাজ ব্যৱস্থা। জনজাতীয় সমাজত ছোৱালী শিশু জন্ম লাভ কৰিলে লক্ষ্মী দেৱী জন্ম লাভ বুঢ়ী আনন্দ প্ৰকাশ কৰে। ছোৱালী আৰু লৰাক সমানে সমানে সকলো বিষয়তে সমাজ গুৰুত্ব আৰু মৰ্যাদা প্ৰদান কৰে। জনজাতীয় সমাজৰ সকলো, উৎসৱ পাৰ্বন, পৰম্পৰা আদিত মহিলা মুক্ত ভাৱে অংশগ্ৰহণ আৰু উদযাপন কৰিব পাৰে।

৫। শিক্ষা :- শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত বৰ্তমান জনজাতীয় মহিলা ছোৱালী সকল বহুত আগবাঢ়ি যাবলৈ সক্ষম হৈছে। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তি তথা বৃত্তিমুখী শিক্ষাতো জনজাতীয় ছোৱালী সকলে আগবাঢ়ি গৈছে। বৰ্তমান জনজাতীয় সমাজত দেখা যায় যে লৰাৰ তুলনাত ছোৱালী সকলে অধিক আগবাঢ়ি গৈছে যিটো বৃত্ত চিত্ৰৰ সহায়ত প্ৰকাশ কৰা হ'ল-

চিত্র- ৪

গাঁও - শান্তিপুর (জনজাতি - গাৰো)

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

ৰঙা- অশিক্ষিত,

আকাশী- প্ৰাথমিক শিক্ষা

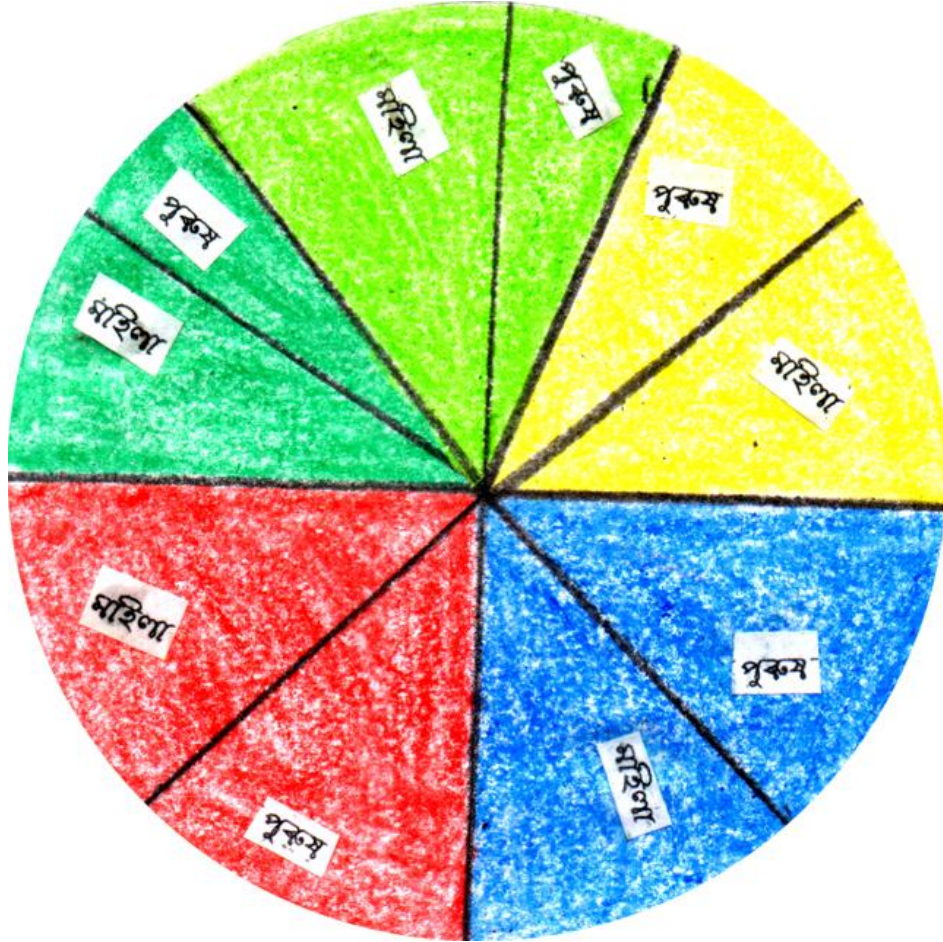
হালধীয়া- হাইস্কুল উত্তীৰ্ণ

সেউজীয়া- স্নাতক উত্তীৰ্ণ

নীলা- স্নাতকোত্তৰ উত্তীৰ্ণ

চিত্র-৫

গাঁও - বুঢ়াশাৰা (জনজাতি - বড়ো)

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

বঙা- অশিক্ষিত,

আকাশী- প্ৰাথমিক শিক্ষা

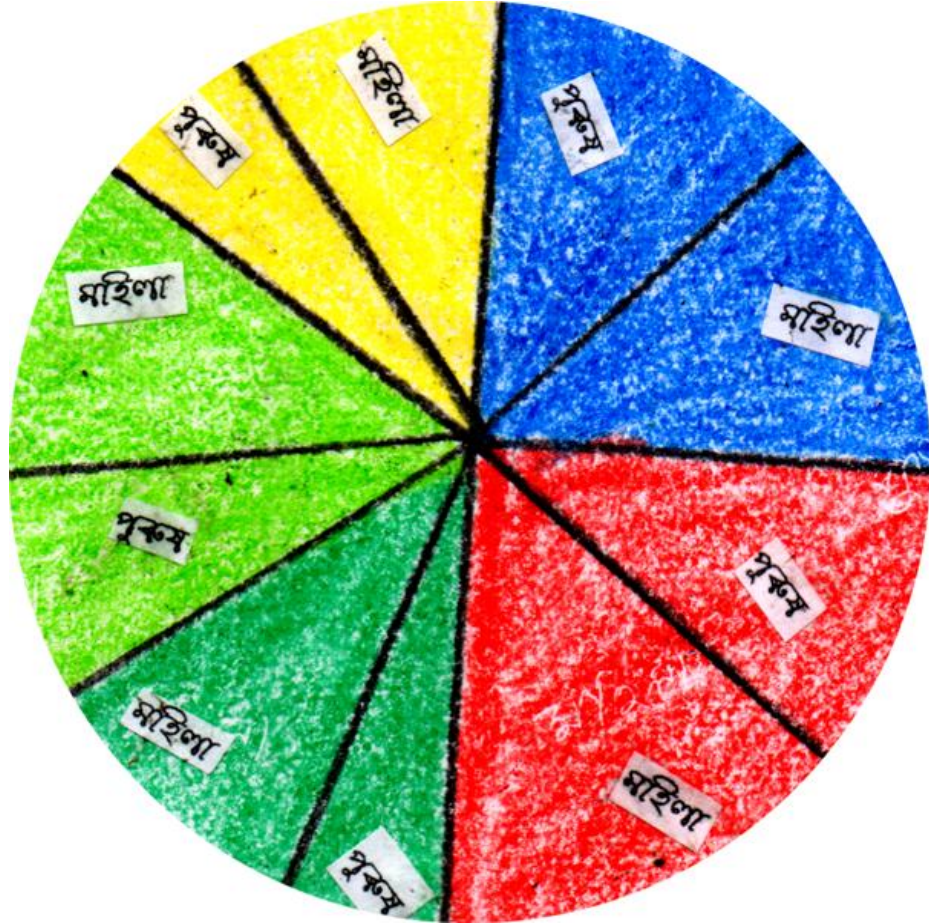
হালধীয়া- হাইস্কুল উত্তীৰ্ণ

সেউজীয়া- স্নাতক উত্তীৰ্ণ

নীলা- স্নাতকোত্তৰ উত্তীৰ্ণ

চিত্র-৬

গাঁও - চান্দুৰি ৰাজাপাৰা (জনজাতি - ৰাভা)

উৎস - নিৰ্বাচিত গাঁওৰ ১০% পৰিমাণৰ ওপৰত জৰীপৰ ভিত্তিত।

ৰাভা- অশিক্ষিত,

আকাশী - প্ৰাথমিক শিক্ষা

হালধীয়া- হাইস্কুল উত্তীৰ্ণ

সেউজীয়া-স্নাতক উত্তীৰ্ণ

নীলা-স্নাতকোত্তৰ উত্তীৰ্ণ

সিপিঠিৰ বৃত্তিচিহ্ন সমূহৰ পৰা এটা বিষয় স্পষ্ট হৈ পৰে যে দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় ছোৱালী সকল আগবাঢ়ি যাবলৈ সক্ষম হৈছে। বৃত্ত চিহ্নৰ পৰা লাভ কৰা তথ্য সমূহ এনে ধৰণৰ-

১। বড়ো আৰু ৰাভা জনজাতিৰ অশিক্ষিতৰ হাৰ পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা প্ৰায় সমান কিন্তু গাৰো সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ মহিলাৰ তুলনাত অধিক অশিক্ষিত।

২। প্ৰাথমিক শিক্ষা লাভৰ ক্ষেত্ৰতো তিনিওটা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা প্ৰায় সমসংখ্যক পোৱা যায়।

৩। হাইস্কুল উত্তীৰ্ণ সংখ্যা পুৰুষৰ তুলনাত মহিলাৰ সংখ্যা বেছি। ঠিক একেদৰে স্নাতক আৰু স্নাতকোত্তৰ শিক্ষা লাভ ক্ষেত্ৰতো মহিলা সকল আগবাঢ়ি যিটোজনজাতি সমাজৰ মহিলাৰ সকলৰ বাবে সুবাৰ্তা।

৬। **ৰাজনীতিত অংশগ্ৰহণ :** দেশৰ ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰখনত যিদৰে মহিলাৰ অংশগ্ৰহণ সীমিত ঠিক একেদৰে দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলাৰ সকলোৰ ক্ষেত্ৰতো সীমিত সংখ্যক মহিলাই অংশগ্ৰহণ কৰা দেখা যায়। কামৰূপৰ জিলাৰ জিলা পৰিষদ, আঞ্চলিক পঞ্চায়ত আদিত একমাত্ৰ সংৰক্ষিত আসন সমূহতহে জনজাতীয় মহিলা প্ৰতিনিধি দেখা যায়। দক্ষিণ কামৰূপত প্ৰৱৰ্তিত ৰাভা হাংছ স্বায়ত্ত্ব শাসিত পৰিষদৰ কামৰূপৰ জিলাৰ পৰা এগৰাকী মাত্ৰ মহিলা প্ৰতিনিধি থকা দেখা যায়। যিটো পৰিতাপৰ বিষয় হিচাপে চিহ্নিত হৈছে। আনকি মাতৃ প্ৰধান সমাজত বসবাস কৰা গাৰো মহিলাও ৰাজনীতিত অনিচ্ছা প্ৰকাশ কৰে।

ইয়াৰ উপৰিও কলা সংস্কৃতি সংৰক্ষণ আৰু বক্ষণাবেক্ষণৰ ক্ষেত্ৰতো জনজাতীয় মহিলাৰ সকলে অগ্ৰণী ভূমিকা পালন কৰে। এই জনজাতি সমূহৰ বিভিন্ন নৃত্য,

সাজপাৰ, পৰম্পৰা আদি মহিলা সকলেই আগবঢ়াই নিছে। যাৰ জৰিয়তে সমাজত মহিলাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা নিশ্চিত কৰি দিয়ে।

সিদ্ধান্তঃ

দক্ষিণ কামৰূপৰ জনজাতীয় মহিলাৰ ভূমিকা আলোচনাকৰি তলত উল্লেখ কৰা সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰি-

১। বিশ্বৰ জাতি জনজাতিৰ মহিলাৰ তুলনাত দক্ষিণ কামৰূপৰ মহিলা সকল বহুগুণে আগবঢ়া আৰু উদাৰ সমাজত বসবাস কৰি মাতৃতন্ত্ৰক শক্তিশালী কৰিছে।

২। ৰাজনৈতিক দিশৰ বাবে আন সকলো দিশ যেনে - অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, শৈক্ষিক, সাংস্কৃতিক পৰিমাণ কেন্দ্ৰিক সকলো বিষয়ত পুৰুষৰ সমানে সমানে মূল ভূমিকা পালন কৰিছে।

৩। জনজাতীয় সমাজত শৈক্ষিক দিশত পুৰুষ সকল লাহে লাহে দুৰ্বল হৈ পৰাটো পৰিতাপৰ বিষয় আৰু যাৰ বাবে মহিলাৰ ওপৰত অধিক কামৰ বোজা বা পুৰুষ মহিলাৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰশীল হ'ব লগা হৈছে।

৪। ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত মহিলাসকলক আগবঢ়াই তথা সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ সুনিশ্চিত কৰিব লাগে।

৫। কলা সংস্কৃতি, পৰম্পৰা, ৰীতি-নীতি, নৃত্য-গীত, সাহিত্য আদিত আগবঢ়াই নিবলৈ মহিলা সকলক অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিব লাগে।

উপসংহাৰ : দক্ষিণ কামৰূপত জনজাতীয় মহিলাৰ ভূমিকা অতি সৰল আৰু সক্ৰিয়, যাৰ বাবে তেওঁলোকে সমাজৰ প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে নিজৰ দক্ষতা, প্ৰভাৱ, নিম্নস্বৰ্ণ সাব্যস্ত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। জনজাতীয় সমাজৰ প্ৰতি গৰাকী নাৰী জাতিৰ সদস্যই যদি মুক্ত বাতাবৰণ আৰু সুযোগ সুবিধা লাভ কৰে তেনেহ'লে ভাৰতবৰ্ষৰ নাৰী সমাজ আগবাঢ়ি যাব পাৰিব আৰু সমাজত সংঘটিত হৈ থকা ঘৰুৱা হিংসা, ঘৰ্ষণ ইত্যাদি,

অন্যৰ কিলিং মৌতুক প্ৰথা, বাণ্যবিবাহ আদিৰ দৰে সমাজৰ কু-সংস্কাৰ সমূহ আঁতৰ
কৰিব পৰা যায়। আমি সদায় আশাবাদী যে নাবী সমাজে আগুৱাই যাব আৰু সমাজ
খন সমতা, স্বাধীনতা, ন্যায় ভাৰত্ব বোধ প্ৰতিষ্ঠাত সক্ৰিয় অংশীদাৰ হ'ব।

তথ্যসূত্ৰঃ

১। Dutta, Anuradha, Journal of Political Science (edited), Department of Political Science, Guwahati University, 2003.

২। পাটৰ, অমিতা, চৌধুৰী কবিতা, অভিব্যক্তি, মহিলা কোষ, অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থা, ২০১৭

৩। পাল, কপেশ, নামক, প্ৰভুল, ৰাজনৈতিক তত্ত্বৰ পৰিচয়, ৰূপাণীম প্ৰকাশন, ২০১৯

৪। পাটগিৰি, প্ৰাঞ্জল, দত্ত, অনুপম, JOURNAL, অসম কলেজ শিক্ষক সংস্থা, ২০১৭

xxxxxx

নাৰী সৱলীকৰণত বৰ্তমান সমাজৰ ভূমিকা

সুলেখা দাস

গৱেষক, আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা আৰু সাহিত্য অধ্যয়ন বিভাগ,
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ফোন নং : ৯৮৫৯২৪৩৪০৫

জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানৱৰূপে অতীজৰে পৰা বৰ্তমানলৈকে একেখন সমাজতে পুৰুষ আৰু নাৰীয়ে যুগ্মভাৱে সহৱস্থান কৰি আহিছে। শাৰীৰিকভাৱে পাৰ্থক্য হোৱা হেতুকে পূৰ্বৰেপৰাই বহু সমাজত তেওঁলোকৰ কামৰ মাজতো পাৰ্থক্য দেখা যায়। ফলস্বৰূপে দুয়োৰে পৰিচয়ো হৈ পৰিছে সুকীয়া সুকীয়া।

সৃষ্টি পাতনিৰেপৰা এই নাৰীসকলে নিজৰ পৰিয়ালৰ উপৰি সমাজৰ ক্ৰমবিকাশতো এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। সন্তান গৰ্ভস্থ কৰি এটি শিশু জন্ম দিয়াৰে পৰা সু-শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰি এজন সুস্থ সবল আৰু সু-নাগৰিক কৰি গঢ়ি তুলিবলৈ প্ৰতিগৰাকী নাৰীৰ ধৈৰ্য্য,শ্ৰম,দায়িত্ব,কৰ্তব্য আৰু ত্যাগ অপৰিসীম। তদুপৰি একোটা পৰিয়ালৰ মুৰব্বী ৰূপে পৰিয়ালটো সুন্দৰকৈ পৰিচালনা কৰা লগতে পুৰুষসকলকো সৰ্বতো প্ৰকাৰে সহায় সহযোগ কৰি উন্নতি আৰু প্ৰগতিৰ দিশত আগবাঢ়ি যোৱাত মহিলাসকলে আগবঢ়োৱা ভূমিকাও অতুলনীয়। সমাজত এনে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰি অহা নাৰীজাতিক বিভিন্ন যুগত বিশ্বৰ বিভিন্ন ঠাইত পুৰুষ প্ৰধান সমাজে অৱদমিত আৰু অৱহেলিত কৰি আহিছে। ফলত নাৰীয়ে নিজৰ প্ৰাপ্য,মৰ্যাদা আৰু অধিকাৰৰ পৰা বাৰে বাৰে বঞ্চিত হবলগীয়াহৈ আহিছে। বহু সময়ত নাৰীয়ে বিশ্বৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বিভিন্ন নিৰ্যাতনৰো সন্মুখীন হৈছে। সেইহে নাৰী সৱলীকৰণৰ প্ৰাসংগিকতা বিষয়টিয়ে বৰ্তমান যথেষ্ট চৰ্চা লাভ কৰিছে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত সমাজৰ ভূমিকা লক্ষণীয়। মানৱ সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ ক্ৰমবিকাশত প্ৰধান ভূমিকা পালন কৰি অহা এই নাৰীয়ে যুগে যুগে পুৰুষ প্ৰধান সমাজৰ কঠোৰ বান্ধোনত নিজৰ প্ৰাপ্য অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিতহৈ আহিছে। বৰ্তমান শিক্ষা প্ৰসাৰৰ উপৰি নাৰীবাদী বিভিন্ন অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান গঢ়লৈ উঠাত তেনে সমাজে নাৰীসৱলীকৰণত কিছু গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে যদিও ই সম্পূৰ্ণৰূপে সফল হ'ব পৰা নাই।

অতীজৰেপৰা নাৰীক দেৱীৰূপে জ্ঞান কৰি অহা হৈছে যদিও পুৰুষ প্ৰধান সমাজত নাৰী সদায় দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ ব্যক্তি বা পুৰুষৰ সঙ্গী ৰূপেহে পৰিচিত হৈ আহিছে। নিজৰ পৰিয়ালৰ উপৰি সমাজৰ সৰ্বাঙ্গীন পথ উন্নতিৰ হকে অভূতপূৰ্ব বৰঙণি আগবঢ়োৱা এই নাৰীজাতিক অৱদমিত আৰু অৱহেলিত কৰি আহিছে। যিদৰে নাৰীক বাদ দি এখন পূৰ্ণাঙ্গ সমাজ গঠন হ'ব নোৱাৰে, সেইদৰে নাৰীৰ অবিহনে এখন দেশৰ উন্নতি কথা কল্পনাই কৰিব নোৱাৰি। এটা জাতিৰ সংস্কৃতি হৈছে মানুহৰ আচাৰ-আচৰণ,ৰীতি-নীতি,সাজ-পাৰ,খোৱা-বোৱা ইত্যাদি। সেয়েহে নাৰীক বাদ দি এটা জাতিৰ সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ কথাও ভাবিব নোৱাৰি। পূৰ্বৰেপৰা এনে এক সুকীয়া মৰ্যাদা লাভ কৰি অহা নাৰীসকলে,কালক্ৰমত সমাজত অৱহেলিত,লাঞ্চিত,বঞ্চিত,নিষ্পেষিত আৰু লুপ্তিত হৈ পৰিল। তদুপৰি সমাজৰ কঠোৰ পণ্ডিত সোমাই নিজৰ প্ৰাপ্য,মৰ্যাদা হেৰুৱাই অৱদমিত হৈ পৰা নাৰীসকলক সমাজৰ কিছুমান যুক্তিহীন,ভিত্তিহীন,ৰীতি-নীতি মানিবলৈও বাধ্য কৰোৱাও হৈছে।

উল্লেখযোগ্য যে ২০১১ চনৰ তথ্য অনুসৰি নাৰী নিৰ্যাতনৰ ক্ষেত্ৰত দেশৰ ভিতৰতে অসমে দ্বিতীয় স্থানত থকাটো সচেতন মহলাৰ বাবে অত্যন্ত চিন্তিত বিষয়হৈ পৰিছে। ভাৰতীয় সংবিধানে মহিলা সৱলীকৰণত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে যদিও এই ক্ষেত্ৰত বিশেষ সফল হোৱা দেখা নাযায়। তদুপৰি বেচৰকাৰী সংগঠন, স্বৈচ্ছাসেৱী সংগঠন,আত্মসহায়ক গোট আদি গঠন কৰি আলোচনাৰ মাধ্যমেৰে নাৰী সৱলীকৰণৰ হেতুকে বিভিন্ন ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছে যদিও ই সম্পূৰ্ণৰূপে সফল হ'ব পৰা নাই। 'অসম ৰাজ্যিক মহিলা আয়োগ' আদি সংগঠনে নাৰী সৱলীকৰণত বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে যদিও আশাপ্ৰছ ফল পোৱা দেখা নাযায়।

নাৰী সৱলীকৰণৰ অন্তৰায় স্বৰূপে দেখা দিয়া সমাজৰ বিভিন্ন সমস্যাসমূহ এনেধৰণৰ -

(১) দৰিদ্ৰতা : নাৰীসৱলীকৰণত বাধা স্বৰূপে দেখা দিয়া প্ৰধান সমস্যাটোৱে হৈছে দৰিদ্ৰতা। সমগ্ৰ অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত বিশেষকৈ গ্ৰাম্যাঞ্চলৰ অধিকাংশ লোকেই দৰিদ্ৰতাৰ কবলত। এই লোকসকলে দিনৰ দিনটো শ্ৰম কৰিলেহে দুবেলা দুমুঠি যোগাৰ কৰিব পাৰে। এনে পিতৃ-মাতৃয়ে সৰুতেই নিজৰ সন্তান সমূহক পঢ়াশালিলৈ পঠোৱাৰ পৰিৱৰ্তে কঠিৱা তোলা,মাছমৰা,খৰি লোৱা আদি কামত নিয়োজিত কৰে। ফলত আনৰ ঘৰত দিন হাজিৰা

কৰি খোৱা বাহিৰে কোনো পঢ়াশালী বা শিক্ষানুষ্ঠান লৈ গৈ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাটো কল্পনাই কৰিব নোৱাৰে। এনে ছোৱালীবোৰে ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজতে আৱদ্ধ হৈ পৰে।

(২) ছোৱালীৰ শিক্ষাৰ প্ৰতি অৱহেলা : অসমৰ বিভিন্ন ভিতৰোৱা এলেকাত বসবাস কৰা নিৰক্ষ, নিম্নবৃত্ত লোকসকলে ছোৱালী শিক্ষাৰ গ্ৰহণত অনিহা প্ৰকাশ কৰে। পঢ়াশুনাৰ বাবে লাগতিয়াল কিতাপ-পত্ৰ, বহী, সাজপাৰ আদি যোগান দিয়াত এই অভিভাৱক সকল ইচ্ছুক নহয়। তেওঁলোকৰ ধাৰণা যে ছোৱালীবোৰ পঢ়াশুনা কৰি কোনো লাভ হ'ব, এদিন নহয় এদিনটো বিয়া দি আনৰ ঘৰলৈ উলিয়াই দিবই লাগিব। এনে ঠেক মনোভাৱৰ বাবেই বহু ছোৱালীক পঢ়াশালীলৈ যাবলৈকে নিদিয়ৈ, আৰু বহুতে প্ৰাথমিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা পিছতে পঢ়াশুনা এৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱাই।

(৩) ছোৱালীক বোজা স্বৰূপে ভবা : গ্ৰাম্যাঞ্চলৰ বহুতো পিতৃ-মাতৃ তথা অভিভাৱকে তেওঁলোকৰ ছোৱালীজনীক বোজা স্বৰূপে ভাবি লয়। সেয়েহে কন্যাকাল প্ৰাপ্তিৰ পিছতে বিয়া দি উলিয়াই দিয়াটোৱে মূল বুলি ভাবি পঢ়াশালীৰ শিক্ষাৰ পৰিৱৰ্তে ঘৰতে ভাত-ৰন্ধা, তাতবোৱা, চিলাই কৰা, পথাৰত ভুইবোৱা ইত্যাদি শিকোৱাতহে অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। তদুপৰি তেনে অভিভাৱকে ছোৱালীৰ ইচ্ছা-অনিচ্ছা তথা সংসাৰৰ বোজা বহন কৰিব পাৰে নে নাই সেই কথালৈয়ো ভ্ৰক্ষেপ নকৰি সময়ত বিয়া দি উলিয়াই দিয়াতেই তেওঁলোকে আনন্দ নিহিত থাকে।

(৪) শিশু শ্ৰমিক ৰূপে নিয়োগ কৰা : অশিক্ষিত বহুতো পিতৃ-মাতৃয়ে আৰ্থিক অনাটনৰ হেতুকে নিজৰ ছোৱালীক আনৰ ঘৰত বন কৰা ছোৱালী ৰূপে দিয়ে। তদুপৰি আন এচাম পিতৃ-মাতৃয়ে পুৰাতো কৰ্ম ক্ষেত্ৰলৈ যাব লগা হোৱা বাবে পুত্ৰ সন্তানটিক বিদ্যালয়লৈ পঠোৱাৰ পৰিৱৰ্তে নিজৰ ছোৱালীজনীক ঘৰৰ ৰন্ধা-বাঢ়া, কাপোৰ ধোৱা, বাচন ধোৱা, ভাই-ককাইক চোৱা চিতা ইত্যাদি কামত নিয়োজিত কৰে। ফলত তেনে ছোৱালীয়ে ঘৰুৱা কামতে ব্যস্ত থাকে আৰু বিদ্যালয়ৰ শিক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত হৈ পৰে।

(৫) শিক্ষা গ্ৰহণত অৱহেলা : অসমৰ বিভিন্ন ভিতৰুৱা আৰু পিছপৰা অঞ্চলৰ ছোৱালীবোৰে স্ব-ইচ্ছাৰে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাত অৱহেলা কৰে। সৰুৰে পৰা পিতৃ-মাতৃ, পৰিয়াললোকৰ পৰা পোৱা ছোৱালী শিক্ষা গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত লোৱা মনোভাৱে এই ক্ষেত্ৰত ক্ৰিয়া কৰে। সেয়েহে অভিভাৱকৰ এনে অৱহেলাৰ হেতুকে ছোৱালীবোৰেও শিক্ষা গ্ৰহণত অনিহা দেখুৱায়। ফলত কিছুসংখ্যক ছোৱালী বিদ্যালয়লৈ যায় যদিও পৰীক্ষাৰ ফলাফল বেয়া কৰে আৰু সিমানতে পঢ়াশুনা সমাপ্ত কৰে।

(৬) শিক্ষানুষ্ঠানৰ অত্যাধিক ব্যৱধান : নাৰীসৱলীকৰণত বাধা স্বৰূপে দেখা দিয়া আন এটা প্ৰধান সমস্যা হৈছে উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠানৰ অত্যাধিক দূৰত্ব। অসমৰ বিভিন্ন ভিতৰোৱা অঞ্চল সমূহৰ পৰা শিক্ষানুষ্ঠান সমূহলৈ বহু দূৰত্ব হয়। যাতায়তৰ সমস্যা হেতুকে বহুদূৰ খোজ কাঢ়ি আহি শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব লাগে। বাটপথৰ দূৰৱস্থাৰ বাবে বহুতো ছোৱালীয়ে আধাতে শিক্ষা সামৰি ঘৰুৱা কামতে সীমাবদ্ধ হৈ পৰে। আৰ্থিক অনাটনৰ বাবে আন ঠাইলৈ গৈ শিক্ষা লোৱা পৰা তেনে ছোৱালীবোৰ বঞ্চিত হৈ আহিছে। ফলত এনে পিছপৰা অঞ্চলৰ ছোৱালীবোৰে উচ্চ শিক্ষাৰ পৰা বিৰত থাকিব লগা হৈছে।

(৭) উপযুক্ত পৰিৱেশৰ অভাৱ : জনসংখ্যা বৃদ্ধিয়ে সমাজৰ ন ন সমস্যা সৃষ্টি কৰিছে। কেইবাটাও পৰিয়াল একেলগে বা ওচৰা-ওচৰিকৈ থকাৰ ফলত এটা হলস্থলীয়া পৰিৱেশৰ সৃষ্টি হয়। ফলত শিক্ষা গ্ৰহণত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল অমনযোগী হৈ পৰে।

(৮) ঠেক মনোবৃত্তি : নাৰীসৱলী কৰণৰ অন্তৰায় স্বৰূপে দেখা দিয়া আন এটা সমস্যা হৈছে সমাজৰ ঠেক মনোবৃত্তি। সৰুৰে পৰাই ছোৱালীবোৰক একোটা পৰিয়ালৰ ঠেক গপ্তীৰ ভিতৰত আৱদ্ধ কৰি ৰখা দেখা যায়। কোনো কামৰ বাবে বা উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণৰ হেতুকে আতঁৰত থাকি পঢ়াশুনা কৰিবলৈ পিতৃ-মাতৃ বা অভিভাৱকসকলে যাব নিদিয়ৈ। ফলস্বৰূপে এনে ছোৱালীবোৰে দশম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ হৈয়ে পঢ়া-শুনা এৰিবলৈ বাধ্য হয়।

(৯) লোকবিশ্বাস : নাৰীসৱলীকৰণত অন্তৰায় স্বৰূপে দেখা দিয়া আন এটা প্ৰধান সমস্যা হৈছে লোকবিশ্বাস। জন্মৰপৰা এজনী ছোৱালী সমাজৰ বিভিন্ন নীতি-নিয়মৰ মাজতে ডাঙৰ-দীঘল হয়। সমাজৰ কোনো কামৰ বাবে সেই ছোৱালীবোৰ ইচ্ছুক বা আগ্ৰহী হলেও পৰিয়াল বা সমাজে তেনে ক্ষেত্ৰত কেতিয়াও অনুমতি প্ৰদান নকৰে। বহু সময়ত নাৰীসকলে নিজৰ প্ৰতিভা প্ৰকাশ কৰাতো সমাজে বাধা আৰোপ কৰে। নিজৰ ইচ্ছা মতে কোনো কাম কৰিবলৈ নিদিয়ৈ। এই ক্ষেত্ৰত বহুতো নাৰীয়ে হীনমন্যতাতো ভোগা দেখা যায়।

নাৰীসৱলীকৰণত দেখা দিয়া এনে সমস্যাসমূহ সমাধান কৰিব পাৰিলেহে নাৰীসৱলীকৰণ সফল হ'ব।

সমাজত দেখিবলৈ পোৱা এনে সমস্যাবোৰৰ সমাধানৰ উপায় সমূহ এনেধৰণৰ -

(১) যিবোৰ অঞ্চলৰ দৰিদ্ৰতাৰ কবতল আছে তেনে অঞ্চল সমূহলৈ চৰকাৰীভাৱে পৰ্য্যাপ্ত পৰিমাণৰ সাহায্য প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা কৰা। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত চৰকাৰে বিভিন্ন পদক্ষেপ লৈছে যদিও বৰ্তমানো ভিতৰোৱা বহুতো অঞ্চলৰ ছোৱালীয়ে পঢ়াশালি মুখেই দেখা নাই। এনে অঞ্চলত বিদ্যালয় স্থাপন কৰিব লাগে। আনহাতে যিবোৰ অঞ্চলত পঢ়াশালী থকা স্বত্বেও ছোৱালীবোৰে দৰিদ্ৰতা বা ঘৰৰ লগতে সমাজৰ অৱহেলাৰ বাবে বিদ্যালয়লৈ অহা নাই, তেনে ছোৱালীবোৰক বিনামূলীয়া আৰু বাধ্যতামূলক শিক্ষা দিয়া ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(২) যিবোৰ চৰ অঞ্চলৰ ছোৱালী শিক্ষাৰ প্ৰতি অৱহেলা মনোবৃত্তি সৃষ্টি হৈ আছে, তেনে অঞ্চলবোৰলৈ গৈ বিভিন্ন সভা-সমিতি, বক্তৃতা, তৰ্ক প্ৰতিযোগিতা ইত্যাদি অনুষ্ঠান আয়োজন কৰি ছোৱালী শিক্ষা প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে পিতৃ-মাতৃ আৰু অভিভাৱক সকলক অৱগত কৰিব লাগে। তদুপৰি ছোৱালী শিক্ষা অবিহনে একোটা পৰিয়ালৰ আহিবলগীয়া ভয়াবহ বিপদৰ উপৰিও সমাজৰ লগতে দেশৰ উন্নতি আৰু প্ৰগতিতো যে হেঙাই পৰিব সেই সম্ভাৱনীয়তা বিষয়েও সজাগ কৰিব লাগিব।

(৩) শিশু শ্ৰমিক ৰখা ব্যৱস্থাটো সম্পূৰ্ণ ৰূপে নোহোৱা কৰিব লাগে। এই ক্ষেত্ৰত বেচৰকাৰী, স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠন সমূহে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছে যদিও বৰ্তমানো এই প্ৰথাৰ সম্পূৰ্ণৰূপে লুপ্ত হোৱা নাই। এনে নিম্নমনোবৃত্তি পিতৃ-মাতৃক শাস্তিমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

(৪) গ্ৰামাঞ্চলৰ যিবোৰ ছোৱালীয়ে স্ব-ইচ্ছাৰে শিক্ষা লোৱাৰ পৰা বিৰত আছে, তেনে ছোৱালীবোৰক শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তুলিব লাগে। তদুপৰি পুৰুষতকৈ নাৰী যে কাৰ্য ক্ষেত্ৰত কোনো গুণে কম নহয়, পুৰুষৰ সমানে সকলো দিশতে আগবাঢ়ি যাব পাৰি, সকলো কামতে কেৱল পুৰুষকে আগস্থান দিয়াৰ পৰিৱৰ্তে নাৰীয়েও যে তেনে স্থান অধিকাৰ কৰি নাৰী শক্তিক প্ৰতিপন্ন কৰি দেখুৱাব পাৰি, তেনে শক্তিশালী মনোবৃত্তি সৃষ্টি কৰিব লাগে।

(৫) নাৰীসকলৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা অধিকাৰৰ সম্পৰ্কে তেওঁলোকক জ্ঞাত কৰা। ভিতৰুৱা অঞ্চলৰ অধিকাংশ মহিলাই নিজৰ অধিকাৰ বিষয়ে অৱগত নহয়। নাৰীৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক, অৰ্থনৈতিক, শৈক্ষিক আৰু ৰাজনৈতিক অধিকাৰ কি সেই বিষয়ে জ্ঞানৰ পৰিসৰ তেনেই সীমিত। সেয়েহে শিক্ষাৰ যোগেদি জ্ঞান প্ৰদান কৰিলেহে নিজৰ প্ৰাপ্য অধিকাৰ লাভ কৰা দিশে আগুৱাই যাব পাৰিব।

(৬) নাৰীসৱলীকৰণৰ বাবে চৰকাৰে বিভিন্ন আইন প্ৰণয়ন কৰা দেখা যায়। এই আইনসমূহ হৈছে -

(ক) যৌতুক নিবাৰণ আইন (১৯৬১)

(খ) অনৈতিক ব্যৱসায় নিবাৰণ আইন (১৯৮৬)

(গ) সতীদহ প্ৰথা নিবাৰণ আইন (১৯৮৭)

(ঘ) মহিলা অশালীন প্ৰতিফলন নিবাৰণ আইন (১৯৮৬)

(ঙ) নাৰীক সৰুৱা হিংসাৰ পৰা নিৰাপত্তা প্ৰদান আইন (২০০৫)

নাৰী অধিকাৰ সুৰক্ষিত কৰা এই আইন সমূহে প্ৰভুত বৰঙণি আগবঢ়াইছে যদিও অধিকাংশ অঞ্চলৰ নাৰীয়ে বৰ্তমানো এই আইন সমূহৰ বিষয়ে জ্ঞান সীমিত। গতিকে নাৰীসৱলীকৰণ কৰি তুলিবলৈ হলে এই আইন সম্বন্ধীয় জ্ঞান দিয়াটো অতি বাঞ্ছনীয়।

মনকৰিবলগীয়া যে মধ্যযুগৰ সমাজত মহিলাৰ মৰ্যাদা কিছু হ্ৰাস পাইছিল। কিন্তু এচাম বিদুখী নাৰীয়ে নানা দুখ, কষ্ট, ত্যাগ ইত্যাদি সহ্য কৰিও সমাজত নিজৰ স্থান অক্ষুণ্ণ ৰাখিছিল। উনৈশ শতিকাৰ মাজভাগৰ পৰা মহিলাক আনুষ্ঠানিক শিক্ষা দিয়া ব্যবস্থা শুভাৰম্ভ হয়। কিন্তু এই প্ৰচেষ্টা বহুল ভাৱে ৰূপায়িত হয় কুৰি শতিকাৰ মাজভাগতহে। গতিকে দেখা যায় যে মহিলা সৱলীকৰণৰ বাতাবৰণ সৃষ্টি হৈছিল উনৈশ শতিকাত।

এই কথা স্বীকাৰ্য যে পূৰ্বৰ তুলনাত বৰ্তমান সমাজে নাৰীসৱলীকৰণত যথেষ্ট গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। এসময়ত ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ ভিতৰতে দৈনন্দিন কাম-কাজৰ মাজতে সীমাবদ্ধ হৈ থকা অধিকাংশ নাৰীয়ে বৰ্তমান পুৰুষৰ সমানে সকলো চৰকাৰী, বেচৰকাৰী কৰ্মত আত্মনিয়োগ হৈ স্বাৱলম্বী হ'ব পাৰিছে। তদুপৰি বিভিন্ন ব্যৱসায়-বাণিজ্য, অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান আদি জৰিয়তেও নাৰীসকল আৰ্থিকভাৱে সবল হৈ উঠিছে। সামাজিক, সাংস্কৃতিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক দিশতো প্ৰতিগৰাকী প্ৰতিভাশালী নাৰীয়ে কৰ্মৰ যোগেদি নিজৰ পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছে।

মন্তব্য আৰু সামৰণি : আদিৰেপৰা নাৰীয়ে পৰিয়ালৰ উপৰি সমাজৰ সৰ্বাঙ্গীন পথ উন্নতি আৰু প্ৰগতিত

প্ৰধান ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। এনে মৰ্যদা সম্পন্ন নাৰীয়ে দুৰ্ভাগ্যবশত পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ কঠোৰ পণ্ডিত পুৰণি ৰীতি-নীতি, কু-সংস্কাৰ, অন্ধবিশ্বাসৰ আদিৰ সংকীৰ্ণতাৰ মাজত সোমাই নিজৰ প্ৰাপ্য অধিকাৰ মৰ্যদা পৰাও বঞ্চিত হৈ আহিছে। বৰ্তমান বিভিন্ন বেচৰকাৰী, স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠন, আত্মসহায়ক গোট আদিৰ জৰিয়তে নাৰীসৱলীকৰণত বিশেষ গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে যদিও আশাপ্ৰদ ফল পোৱা নাই। সমাজৰ কঠোৰ পণ্ডিত সীমাবদ্ধ এই নাৰীসকলে সময়ৰ লগে লগে উন্নতিৰ দিশত কিছু আগবাঢ়িছে যদিও এইক্ষেত্ৰত সম্পূৰ্ণৰূপে মুক্ত হ'ব পৰা নাই। ইয়াৰ মূলতে আছে মানুহৰ মানসিকতা পৰিৱৰ্তনৰ বিষয়টো। শাৰীৰিকভাৱে বিভেদ থাকিলেও কৰ্মক্ষেত্ৰত যে পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই, সকলোৱে সম অধিকাৰ সম্পন্ন সেই সম্পৰ্কে অৱগত কৰি পিতৃ-মাতৃ, পৰিয়াল তথা সমগ্ৰ সমাজখনতে সজাগতা সৃষ্টি কৰা প্ৰয়োজনীয়তা আছে। তদুপৰি পুৰণি ৰীতি-নীতি, কু-সংস্কাৰ অন্ধবিশ্বাসে মানুহৰ মনোবৃত্তিক সংকীৰ্ণ কৰি তোলা এই অঞ্চলৰ লোকসকলক নাৰী শিক্ষাৰ আৱশ্যকতাৰ সম্পৰ্কে অৱগত কৰি শিক্ষা অবিহনে এগৰাকী নাৰী জীৱনলৈ তথা সমাজলৈ ভৱিষ্যতে আহিব লগা ভয়াবহ সমস্যা সম্পৰ্কেও দৃষ্টিগোচৰ কৰা প্ৰয়োজনীয়তা আছে। সমাজৰ এনে ঠেক গণ্ডীৰ পৰা আগুৱাই মহিলাসকলক উপযুক্ত শিক্ষা প্ৰদান কৰি উন্নতি আৰু প্ৰগতিৰ দিশত আগবঢ়াই নিব পাৰিলেহে প্ৰকৃত অৰ্থত নাৰী সৱলীকৰণ সফল হৈ উঠিব।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

- (১) বৰুৱা কাশ্যপ, তপতী : নাৰী অধিকাৰ ডঃ তপতী বৰুৱা কাশ্যপ, জুৰিপাৰ, গুৱাহাটী - ২০১০
- (২) বৰুৱা, যতীন : প্ৰাৰম্ভিক শিক্ষা অধ্যয়ন (২য় খণ্ড), ভাস্কৰ দত্ত বৰুৱা, লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল, গুৱাহাটী - ২০০৭
- (৩) বৰুৱা, যতীন : উচ্চতৰ মাধ্যমিক শিক্ষা, ২০১০

Theme :

(6) Womens Right to Education.